

Si₂ carta le₂'uig₅₄ a₂ca₂jmo₃ San Pablo ne₄ dsa₂ CORINTIOS

*Jmo₅ Pa₄ si₂ le₂'uig₅₄ a₂chein₂ ne₄ Guá'₅ i₂chan₂ juig₂
Corinto*

¹ Jniá₂ Pa₄, co₂në₅ ca₂rë₃'ñjó₃ dsí₅ Diú₄, ca₂të₃'éi₂ a₂léng₂ dsa₂ i₂chen₄ quián₅ Te₁gui'₅₄ Jesucristo; jnia'₅₄ co₂dsia₅ quian'₅₄ Sóstenes rín'₅₄ jniog₄, ²jmo₂₃ si₂ carta la₂ a₂dsian'₄ ja₁con₂ guá'₅ quián₅ Diú₄, dsa₂ chan₂ juig₂ Corinto, dsa₂ i₂ma₂të₅ Diú₄ a₂léin₂ dsa₂ i₂le₃chan₂ lë₅ 'í₁ le₃quió'₅ Cristo Jesús; co₂dsia₅ bá₄ quian'₅₄ ca₂le₃jín₃ i₂jme₂juin'₂ Te₁gui'₅₄ Jesucristo ca₂le₂con₂ mi₂güíg₃, a₂lin₅ 'éi₂ Te₁gui'₅₄ quián₅, juí₁lia'₂ quián₂ jniog₄ táng₃: ³Jui₁chan'₂ bá₄ 'nia'₂'ei₅ tei₄, jui₁jme₂gu'₅₄ bá₄ Diú₄ i₂lín₅ jmei₂ jniog₄, jui₁jme₂gu'₅₄ Te₁gui'₅₄ Jesucristo ján₃.

Jme₂gu'₅₄ Diú₄ të₂le₃ quian'₅₄ Cristo

⁴ Ca₂le₃o₃ jmi₄ bá₄ cuë₅ jniá₂ ti₁'mag'₄ Diú₄ o₄quián'₂ 'nia'₂, ia₁ ca₂jme₃gu'₅₄ bá₄ Diú₄ të₂le₃ quian'₅₄ Cristo Jesús. ⁵Të₂le₃ ia₁ a₂chan'₂ 'nia'₂ le₃quió'₅ Cristo, Diú₄ bá₄ ma₂ca₂jme₃'o₅₄ 'nia'₂ ca₂le₃jé₃ ne₅₄ a₂dse₃ quió'₅, juí₁lia'₂ jág₁ a₂'nja'₂ 'nia'₂, jui₁lia'₂ ca₂le₃jé₃ a₂tin'₂ 'nia'₂ né₃. ⁶Le₂në₅ bá₄ ca₂le₃jé₃ 'e₂ niog₅ ca₂jme₁tag₅ jnia'₅₄ të₂le₃ quió'₅ Cristo, ma₂ca₂rë₃ti₃ bá₄ të₂le₃ quian'₅₄ 'nia'₂. ⁷Jaun₂ lë₃, tsá₃ ma₃'e₂ 'nió'₅ quián'₂ 'nia'₂ jua'₅₄ a₂cuë₃ Diú₄ caun₂ bí₂ a₂gu₂dsí₂, të₁lia'₂ jan'₅₄ 'nia'₂ a₂'ín₂ 'au'₂ a₂jme₃jnia₅ Te₁gui'₅₄ Jesucristo quián₂ jniog₄. ⁸'Éi₂

bá₄ jme₃'o₅₄ náu'₁ 'nia'₂ tiá₂ ca₂të₂ jmig₄ jë₁ca₂tó'₂, ia₁jaun₂ tsá₃ 'e₂ dso₄ rìn'₂ 'nia'₂ jë₁ma₂ca₂të₂ jmig₄ quió'₅ Te₁gui'₅₄ Jesucristo. ⁹ I₂jme₃ti₃ bá₄ Diú₄ ca₂le₃jé₃ jág₁ quió'₅; 'éi₂ bá₄ ma₂ca₂të₃ 'nia'₂ 'ag₃ caun₂ jág₁ quian'₅₄ Jesucristo ja₁nj₁'₅₄, Te₁gui'₅₄ quián₂.

A₂tsi₂jin₅ dsa₂ dsia₂₃ mi'₅₄ jmo₂₃ le₁dsoin'₅₄

¹⁰ Rin'₅₄ jniog₄, mi₅ jniá₂ ja₁con'₂ 'nia'₂ quian'₅₄ 'éi'₃ quió'₅ Jesucristo Te₁gui'₅₄ quián₂, 'éi₂ 'nia'₂ caun₂ jág₁, tsá₃ dsia₂ 'nia'₂ mi'₅₄ a₂jmó'₂ le₁dsong'₅₄. Të₂le₃ ca₂tín'₂ bá₄ 'nia'₂ tóng₄ 'ei₅ caun₂ jág₁ jen'₂ 'nia'₂, juí₁lia₂ 'a₂ lia₂ njí'₂ 'nia'₂, a₂dsi₂jiog₅ 'au'₂ né₃. ¹¹ Juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ le₂né₅, rìn'₅₄ jniog₄, ia₁ ca₂rë₃chá₃ jág₁ juá'₂ dsa₂ familia quián₅ Cloé, 'a₂ lia₂ lë₅ tion'₅₄ 'nia'₂, a₂niog₅ mi'₅₄ jin'₄ 'nia'₂. ¹² Co₂'nió'₄ le₃juá'₅₄ jág₁, jma₃quéñ₅ bá₄ ma₂lë₅ jag'₅₄ 'nia'₂ tiong'₅₄. I₂lin₅₄ ma₂juá': “I₂quián₅ Pa₄ bá₄ jniá₂”; i₂lin₅₄ guë'₂ juá'₂ táng₃: “Jniá₂ guë'₂ líng₅ i₂quián₅ Pe₄”; sián'₂ guë'₂ juá'₂ táng₃: “Jniá₂ guë'₂ líng₅ dsa₂ i₂quián₅ Apolos”; i₂lin₅₄ guë'₂ juá'₂ táng₃: “Jniá₂ guë'₂ líng₅ i₂quián₅ Cristo.” ¹³ ¿O₃ bá₄ le₁dso'₄ ma₂i₂lé₂ quió'₅ Cristo né₁jua'₂ le₂jaun₂? ¿O₃ bá₄ Pa₄ i₂ca₂të₁ton₅₄ cróg₄ o₄quián'₂ 'nia'₂? Le₂jaun₂ guë'₂ jáñ₃, ¿O₃ bá₄ lia₂ con'₂ lë₅ 'éi'₃ quió'₅ Pa₄ ca₂jnjó'₂ 'nia'₂ jmig₂?* ¹⁴ Ti₁'mag'₄ Diú₄ tsá₃ jniá₂ ca₂chóng₃ jmig₂† 'i₁jan'₂ 'nia'₂, jnja'₅₄ lia₂ Crispo quian'₅₄ Gayo, ¹⁵ con'₂ tsá₃ lë₅ jua'₅₄ a₂dsia₃ dsa₂ a₂ca₂chón₃ jniá₂ jmig₂‡ lia₂ con'₂ lë₅ 'éi'₃ quió₃. ¹⁶ (Jnja'₅₄ lia₂ familia quián₅ Estéfanas bá₄ jáñ₃, dsá₂ dsí₃ ca₂chón₃ jniá₂ jmig₂).

* **1:13** lit. “ca₂i₃tian'₃ 'nia'₂ jmig₂.”

† **1:14** lit. “ca₂tióñ₃ jmig₂.”

‡ **1:15** lit. “a₂ca₂tiáñ₃ jniá₂ jmig₂.”

Jaun₂ tsá₃ ma₃dsá₂ dsi₃ jua'₅₄ chan₂ guë₄ i₂sián'₂ ca₂chón₃ jniá₂ jmi₂.)§ 17 Ia₁ tsá₃ ta₁ jaun₂ ca₂chei₃ Cristo jniá₂ jua'₅₄ a₂tsón₄ jniá₂ jmi₂ dsa₂,* con'₂ jnia'₅₄ lia'₂ a₂qui₁'ë₄ jág₁ a₂tín'₄ dsa₂ bá₄, on₃jua'₅₄ qui₁ton₁ jág₁ jua'₅₄ a₂jmo₅₄ a₂njí₄ ting₂, con'₂ tsá₃ lě₅ jua'₅₄ a₂tsá₃ ta₁ tí₄ a₂ca₂guen₃ Cristo 'mú₃ ne₄ cróg₄.

Cristo i₂lín₅ bí₂ quió'₅ Diú₄

18 Jág₁ dse₃ la₂, 'a₂ lia'₂ ca₂jon₃ Cristo ne₄ cróg₄, lě₅ jág₁ co₄ tě₂le₃ ja₁con₂ dsa₂ i₂tion'₅₄ jui₅ dsi₃'én₂. La₁ tě₂le₃ quián₂ jniog₄ i₂tio'₅₄ jui₅ a₂tág'₄, lě₅ jui₅bí₂ quió'₅ Diú₄. 19 Ia₁ jui₁lia'₂ juá'₂ ne₄ Si₂: Co₂dsia₅ 'én₄ jniá₂ jui₁lia'₂ a₂tín₂ dsa₂ i₂njí₄ lě₃ nji₅ jmo₅,

ján₃ guë'₂ jmo₅₄ cau₅ jág₁ a₂njí₂ dsí₅
dsa₂ i₂jmo₅ a₂njí₄ lě₃ 'njo₅₄.†

20 'E₂ bá₄ ta₁ té₄ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂njí₄ tin₂ ně₃, jui₁lia'₂ tě₅, o₃ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂njí₄ nji₅ dsia₃ ca₂le₃jé₃ 'a₂ lia'₂ niog₅ lě₅ mi₂güíg₃ la₂? Ia₁ ca₂le₃jé₃ 'e₂ niog₅ njí₂ dsa₂ mi₂güíg₃ la₂, 'njo₅ bá₄ Diú₄ ma₂jmo₃ jág₁ jaun₂ a₂tsá₃ ta₁ tí₄. 21 Ia₁ jui₁lia'₂ ca₂'náu'₃ dsí₅ Diú₄ jmo₃, tsá₃ ca₂rë₃cuig₅ dsa₂ mi₂güíg₃ tě₂le₃ quian'₅₄ jág₁ a₂njí₂ dsí₅ guioin₅₄, a₂jaun₂ bá₄ ca₂rë₃'njo₃ dsí₅ Diú₄ a₂lión₂ dsa₂ i₂'én₂ jág₁ quió'₅, tě₂le₃ quian'₅₄ jág₁ a₂ca₂'ë₂ dsa₂, caun₂ jág₁ a₂jmo₅ dsa₂ mi₂güíg₃ dsí₅ caun₂ jág₁ co₄.‡

22 Jui₁lia'₂ dsa₂ judíos ně₃, 'nio₃ tě₃ ne₅₄ léi₄ juë'₂, dsa₂ griego ně₃ 'no'₂ jág₁ a₂le₃njí₂ dsí₅, 23 la₁ia₁ jnia'₅₄ ně₃, qui₂'ë₅ jág₁ 'ín₅ jnia'₅₄ Cristo i₂ca₂jon₃

§ 1:16 lit. "ca₂tián₃ jniá₂ jmi₂."
* 1:17 lit. "a₂tián₄ jniá₂ jmi₂ dsa₂."
† 1:19 Isaías 29:14.

të₁ton₅₄ cróg₄. Jág₁ në₅ në₃, lë₅ caun₂ a₂jnág₅ jui₅ ja₁jme₁rë₂'én₂ dsa₂ judíos, ján₃ bá₄ lë₅ caun₂ jág₁ co₄ të₂le₃ quió'₅ dsí₂nau₂. ²⁴ La₁ të₂le₃ quió'₅ dsa₂ i₂ma₂të₅ Diú₄, lia₂' dsa₂ judíos lia₂' dsa₂ griegos táng₃, 'ín₅ jnia'₅₄ Cristo i₂lín₅ jui₅bí₂ quió'₅ Diú₄, i₂lín₅ jág₁ a₂ñf₂ dsí₅ Diú₄ në₃. ²⁵ Ia₁ co₂'nió'₄ jág₁ co₄ quió'₅ Diú₄, juá'₂ dsa₂ mi₂güíg₃, jág₁ në₅ bá₄ a₂lë₅ a₂dsen₅₄ quen₅ gué₄ lia₂' con₂ gué₄ jág₁ a₂ñf₂ dsí₅ dsa₂ mi₂güíg₃. Ján₃ bá₄ jui₁lia₂' a₂jmo₅ dsa₂ dsí₅ a₂'uan₅₄ quió'₅ Diú₄, a₂jaun₂ gué₄ dsón₂ a₂'io₅ gué₄ bí₂ lia₂' con₂ gué₄ bí₂ quió'₅ dsa₂ mi₂güíg₃.

²⁶ Rín'₅₄ jniog₄, ca₂tin'₂ bá₄ 'nia₂' 'nau'₅₄ 'au'₂ 'a₂ lia₂' ca₂të₃ Diú₄ 'nia'₂. Tsá₃ juin'₅ 'nia'₂ i₂tin₂ ñj₅ lia₂' con₂ lë₅ ñj₅ dsa₂ mi₂güíg₃; ján₃ gué₄ tsá₃ juin'₅ 'nia₂' 'au'₂ bí₂; tsá₃ juin'₅ 'nia₂' ca₂rë₃chán'₃ jui₁lia₂' familia dsen₅₄ në₃. ²⁷ La₁ia₁ ma₂quió'₂ Diú₄ jág₁ a₂jmo₅ dsa₂ mi₂güíg₃ dsí₅ jág₁ co₄, a₂jmo₃ a₂të₃tsin'₅₄ o₂gui₃' dsa₂ i₂lín₂ ñf₂ gué₄ dsí₅. Ján₃ bá₄ ma₂quió'₂ Diú₄ jág₁ a₂jmo₅ dsa₂ mi₂güíg₃ dsí₅ jág₁ 'uan₅₄, a₂jmo₃ a₂të₃tsin'₅₄ o₂gui₃' jui₁lia₂' dsa₂ i₂lín₂ a₂'uain'₂. ²⁸ Ma₂quión'₂ Diú₄ jui₁lia₂' dsa₂ i₂jín₂ dsa₂ mi₂güíg₃ i₂tsá₃ 'e₂ quen₅, i₂sion₅ gué₄, i₂tsá₃ 'e₂ lín₅, a₂tón₂ 'uë₃ jui₁lia₂' i₂ñj₄ lë₃ dsen₅₄ líin₂, ²⁹ ia₁jaun₂ tsá₃ 'ein₂ lë₂ dsia₃ jág₁ tá'₅ le₃ne₄ Diú₄. ³⁰ 'Ñiog₅ bá₄ Diú₄ ma₂jmo₃ a₂tion'₅₄ 'nia₂' le₃quió'₅ Cristo Jesús, i₂ma₂lín₅ i₂ñf₂ dsí₅ quián₅ Diú₄ o₄quián₂ jniog₄. Co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄, të₂le₃ quian'₅₄ Cristo bá₄ ma₂guei₃ Diú₄ jniog₄ në₂jag₄ bá₄ a₂tsá₃ 'e₂ dso₄ rag₂; të₂le₃ quian'₅₄ Cristo bá₄ jág₂ Diú₄ jniog₄ dsa₂ le₁jín₃ i₂lë₅ 'í₁ quiáin₅; të₂le₃ quian'₅₄ Cristo bá₄ ján₃, ca₂'ág₂

táng₃ caun₂ jág₁ quián₂ jniog₄ quian'₅₄ Diú₄. ³¹ Jaun₂ lë₃, jui₁lia'₂ juá'₂ ne₄ Si₂, “Jui₁lia'₂ dsa₂ i₂dsia₅ jág₁ tá'₅, jui₁dsia₁₂ jág₁ tá'₅ le₃quió'₅ Te₁gui'₅₄.”[‡]

2

Jág₁ quió'₅ Cristo, a₂ca₂ñjó₃ ne₄ cróg₄

¹ Rín'₅₄ jniog₄, lia'₂ con'₂ ñeg₅₄ ja₁con'₂ 'nia'₂, i₁chei₁₂ 'nia'₂ jág₁ tí₅ la₂ quió'₅ Diú₄, tsá₃ jaun₂ ca₂jmo₃ jua'₅₄ ca₂juíg₂ 'nia'₂ jág₁ ca'₅₄ jui₁lia'₂ jmo₅ dsa₂ i₂ñjí₄ tñin₂. ² Lia'₂ con'₂ jme₁'eng₅₄ quiang'₅₄ 'nia'₂, tsá₃ 'e₂ jág₁ siá'₂ jme₁'nio₃ le₃guion₅₄, jnia'₅₄ lia'₂ ca₂ne₅₄ jág₁ quió'₅ Cristo bá₄, i₂të₁ton₅₄ cróg₄. ³ Ca₂dsiög₃ jniá₂ ja₁con'₂ 'nia'₂ a₂líng₅ jan₂ dsa₂ 'uan₅₄, gó'₅, jleng₂₃ 'ñjio₅ lin₃. ⁴ Lia'₂ jme₁ca₂jme₁ting₂₃ 'nia'₂ jág₁ dse₃, tsá₃ ca₂jmo₃ jág₁ jui₁lia'₂ jmo₅ dsa₂ i₂tñin₂; jmá'₃ lia'₂ quian'₅₄ jág₁ a₂jme₂jnia₅ jui₅bí₂ quió'₅ Jme₂dsí₂ Jñjó₅ bá₄ ca₂'é₂ jniá₂ jág₁, ⁵ ia₁jaun₂ të₂le₃ quian'₅₄ jui₅bí₂ quió'₅ Diú₄ bá₄ lë₅ a₂'én₂ 'nia'₂, on₃jua'₅₄ lia'₂ con'₂ lë₅ tñin₂ dsa₂ mi₂güíg₃.

*Jme₂jnia₅ Diú₄ ja₁con₂ dsa₂ mi₂güíg₃ të₂le₃ quian'₅₄
Jme₂dsí₂ quiáin₅*

⁶ La₁ia₁ dsia₂ bá₄ jnia'₅₄ jág₁ ca'₅₄ a₂tag₂ a₂ne₄ jin₄ rín'₅₄ i₂ma₂ron₂, la₁ on₃jua'₅₄ jág₁ ca'₅₄ a₂cha₂ mi₂güíg₃ la₂, on₃ que'₂ jág₁ ca'₅₄ quió'₅ dsa₂ i₂gon₂ mi₂güíg₃ la₂, i₂qui₂dsi₃ñjí₂. ⁷ Të₂le₃ jág₁ a₂jme₁rë₂'ma₄ quió'₅ Diú₄ la₂ bá₄ 'é₅ jnia'₅₄, qui₂chei₂ jnia'₅₄ dsa₂ ca₂le₃jé₃ a₂niog₅ dsí₅ Diú₄ jmo₃ a₂jlá'₁ o₄quián₂ jniog₄ né'₃ gué₄ a₂nio₃ mi₂güíg₃. ⁸ Ca₂lia'₂ 'i₁jan₂ dsa₂ can'₅₄

[‡] **1:31** Jeremías 9:24.

i₂qui₂dsi₅ 'éi'₃ mi₂güíg₃ la₂ ma₂ca₂rë₃ñíi'₂ jág₁ la₂; ia₁
 jua'₅₄ mei'₂ gué₃ ca₂rë₃ñíi'₂, tsá₃ jme₁tioin₃ ne₄ cróg₄
 Te₁gui'₅₄ 'uan'₂ quián₂. ⁹ La₁ia₁, jui₁lia'₂ juá'₂ ne₄ Si₂:
 Tsá₃ ne₄ dsa₂ ma₂té₂,
 on₃ gué'₂ ma₂nág₂,

on₃ gué'₂ ma₂i₂jiog₅ dsí₅ dsa₂

a₂ma₂jmo₃ Diú₄ co₂jŋia₅₄ quió'₅ dsa₂ i₂'nio₃. *

¹⁰ La₁ tē₂le₃ quian'₅₄ Jme₂dsí₂ quiáin₅, Diú₄ bá₄
 ma₂ca₂jme₃jnia₅ a₂jaun₂ ja₁con₂jniog₄. Ia₁ Jme₂dsí₂
 'éi₂ bá₄ téi₂ si₂ jág₁ jué'₂ a₂niog₅ cha₂ quió'₅ Diú₄
 'ŋiog₅.

¹¹ Tē₂le₃jin₄ dsa₂ mi₂güíg₃ guioin₅₄ gué'₂ ně₃, ¿'ein₂
 bá₄ qui'₅₄ jmig₄ le₃ñi₅ 'e₂ dsi₂jiog₅ dsí₅ riin'₅₄, jŋia'₅₄
 lia'₂ jme₂dsí₂ quió'₅ 'ŋiog₅ bá₄ dsa₂ a₂i₄ tē₂dsí₅ ñi₅?
 Le₂jaun₂ bá₄ lě₅ le₃quió'₅ Diú₄. 'I₁jan₂ tsá₃ 'ein₂
 ma₂ca₂rë₃ñi₅ 'a₂ lia'₂ dsi₂jiog₅ dsí₅ Diú₄; jŋia'₅₄ lia'₂
 'ŋiog₅ bá₄ Jme₂dsí₂ ñi₅. ¹² Tsá₃ jme₂dsí₂ quián₅
 mi₂güíg₃ la₂ ma₂guén₄ jniog₄; Jme₂dsí₂ a₂já₅ ja₁con₂
 Diú₄ bá₄ i₂ma₂ca₂guén₄ jniog₄, ia₁jaun₂ le₃ñí'₂ dsí₅
 jniog₄ ca₂le₃jé₃ 'e₂ a₂ma₂cué₃ Diú₄ jniog₄ ia₁ a₂'ua₁
 dsí₅. ¹³ Jniog₄ ně₃, le₂ně₅ lě₅ ca₂le₃jé₃ jág₁ a₂dsia₂
 jniog₄ con₂ lě₅ ma₂ca₂jme₃tag₅ Jme₂dsí₂ quián₅
 Diú₄, on₃juá'₅₄ con₂ lě₅ jág₁ a₂ñí'₂ dsí₅ dsa₂ mi₂güíg₃.
 Le₂ně₅ bá₄ jme₂jníá₁ jnia'₅₄ jág₁ a₂gu₂dsí₂ qui₂chei₂
 jnia'₅₄ dsa₂ i₂gu₂dsí₂. †

¹⁴ Jui₁lia'₂ dsa₂ i₂tsá₃ lí₅ i₂gu₂dsí₂ ně₃, tsá₃guein₂₃
 jág₁ quió'₅ Jme₂dsí₂, ia₁ lě₅ jág₁ co₄ bá₄ la₂ le₃quió'₅
 'éi₂. Tsá₃ lě₂ le₃ñí'₂, ia₁ ca₂le₃jé₃ a₂ně₅ qui₃jióg'₂ 'í₁
 tē₂le₃ quian'₅₄ Jme₂dsí₂ bá₄. ¹⁵ La₁ dsa₂ i₂gu₂dsí₂

* ^{2:9} Isaías 64:4. † ^{2:13} o₃, "qui₂chei₂ jnia'₅₄ dsa₂ a₂gu₂dsí₂."

ně₃, qui₂con₂ 'í₁ le₃jě₃, la₁ia₁ 'i₁jan₂ tsá₃ lé₂ le₃con₂ 'í₁ ja₁coin₂. ¹⁶Ia₁:

č'Ein₂ bá₄ 'éi₂ i₂ñj₅

'a₂ lia'₂ dsi₂jiog₅ dsí₅ Te₁gui'₅₄,
jua'₅₄ lé₂ le₃jme₃tiin₂₃ 'éi₂?‡

La₁ jniog₄ ně₃ dsi₂jiog₅ dsí₅ juí₁lia'₂ dsi₂jiog₅ dsí₅
Cristo.

3

Rin'₅₄ jniog₄ ijmo₅ ta₁jme₂ti₃ ne₄ Diú

¹Rin'₅₄ jniog₄, tsá₃ ca₂lě₃ jua'₅₄ juig₅₄ 'nia'₂ juí₁lia'₂ 'nia'₂ dsa₂ i₂jiog₅ con'₂ lě₅ Jme₂dsí₂, tě₂le₃ juí₁lia'₂ 'nia'₂ dsa₂ i₂jiog₅ con'₂ lě₅ ní₁ñj₁ bá₄ ca₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, ně₂jag₄ bá₄ guein₂ le₃quió'₅ Cristo. ²Jmá'₃ lia'₂ jág₁ a₂tsá₃ juí'₅ bá₄ ma₂ca₂jme₁tin₅ jniá₂ 'nia'₂, ně₂jag₄ bá₄ guein₂bë'₅₄ i₂'ín'₂ dsi'₅₄ i₂tsá₃ ma₂lé₂ gué'₃ má₃ bén₂. Dsón'₂ bá₄ jaun₂, tsá₃ ma₂lé₂ nág'₁ 'nia'₂ jág₁ bén₂. ³Ia₁ lia'₂ lín₅ dsa₂ i₂jiog₅ con'₂ lě₅ ní₁ñj₁ bá₄ gué₄ lín'₅ 'nia'₂. Ia₁ tě₁lia'₂ tion'₅₄ 'nia'₂ le₂jaun₂ a₂uig₅ 'au'₂ 'nia'₂, a₂qui₂tsín₂ 'nia'₂ ně₃, čTsa₁ i₂nio'₅₄ 'nia'₂ con'₂ jiog₅ ní₁ñj₁? čTsa₁ i₂nio'₅₄ 'nia'₂ juí₁lia'₂ i₂nio₅ dsa₂ mi₂güíg₃? ⁴Ia₁ chi₂jua'₂ chan₂jan₂ i₂juá'₂: "Dsa₂ quián₅ Pa₄ bá₄ jniá₂"; i₂lin₅₄ gué'₂ dsia₅ táng₃, juá'₂: "Jniá₂ gué'₂ líng₅ dsa₂ quián₅ Apolos", čon₁jua'₅₄ lia'₂ lín₅ dsa₂ mi₂güíg₃ bá₄ lín'₅ 'nia'₂?

⁵Jaun₂ ně₃, č'ein₂ 'éi₂ Apolos? Le₂jaun₂ gué'₂ č'Ein₂ 'éi₂ Pa₄? Jnja'₅₄ lia'₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₄ Diú₄ bá₄ lág₅ jnia'₅₄ i₂i₂nio₄ jme₂tin₁ dsa₂ juí₁lia'₂ ca₂lě₃ jme₁ca₂rë₃én'₂ 'nia'₂ tě₂le₃ quió'₅ Te₁gui'₅₄. Le₂jau₂ le₂jau₂ jnia'₅₄ ma₂ja₂náu₅ jmo₂ ta₁ con'₂ lě₅ ma₂cuë₃

‡ 2:16 Isaías 40:13.

Te₁gui'₅₄. ⁶Jñia'₅₄ con'₂ ca₂jan₃ jon₂ bá₄ jniá₂; Apolos guë'₂ ca₂séi₂ jmig₂. La₁ia₁ 'ñiog₅ bá₄ Diú₄ ca₂jmo₃ ca₂i₃cón₃. ⁷Jaun₂ né₃, dsa₂ i₂jne₅, quian'₅₄ guë'₂ i₂séi₂ jmig₂, tsá₃ 'e₂ tñ₂ 'éi₂; jñia'₅₄ lia'₂ 'ñiog₅ bá₄ Diú₄ jmo₂₃ a₂dsi₂cón₃. ⁸Jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jne₅ quian'₅₄ guë'₂ dsa₂ i₂séi₂ jmig₂, co₂rë₂ bá₄ téin₅ ta₁. Jaun₂ le₂jaun₂ bá₄ gue₃ 'liain'₅₄ le₂jain₂ le₂jain₂ lia'₂ con'₂ lë₅ ta₁ quió'₅. ⁹Jme₁tí₁ jnia'₅₄ ne₄ Diú₄ quian'₅₄ rïn'₅₄ jmo₂ ta₁; 'nia'₂ bá₄ líng₅ co₂'nió'₄ 'uë₃ ja₁nau₂ ja₁lë₂ ta₁. O₃ lé₂ le₃jua'₅₄ jáñ₃, lín₅ 'nia'₂ në₂jag₄ caun₂ 'né₅ a₂chí'₅ quió'₅ Diú₄. ¹⁰'Uig₅₄ ia₁ a₂'ua₁ dsí₅ Diú₄, ca₂cuë₃ ta₁ a₂tsi'₅₄ 'uig₅₄ 'ia'₂, co₂'nió'₄ jan₂ të₅'ia'₂ bá₄ líng₅. I₂sián'₂ guë'₂ táng₃ jui₂₃ ne₄ jaun₂. Le₂jan₂ le₂jan₂ i₂juí₅ në₃, ca₂tíin₂ con₂ 'í₁ rë₂ chi₂jua'₂ rë₂ bá₄ jui₂₃ tioin'₅₄. ¹¹Ia₁ 'i₁jan₂ tsá₃ ma₃'ein₂ lë₂ chi'₃ 'uig₅₄ siá'₂, jñia'₅₄ lia'₂ con'₂ caun₂ a₂ma₂chí'₅ bá₄; a₂jaun₂ lín₅ Cristo 'ñiog₅. ¹²Në₃ në₃, jui₁lia'₂ ja₁juí₅ dsa₂ ne₄ 'uig₅₄ jaun₂ quian'₅₄ cu₄nióg₄, cu₄tiog₂, quian'₅₄ ni₁cang₁ tág₅ jlá'₁, o₃ jui₁lia'₂ ja₁juí₅ 'e₂ dsa₂ quian'₅₄ jau₅₄ 'ma₂o₃ quian'₅₄ ni₁ñeí₂, ni₁'ma₂ ta₅ në₃, ¹³tion₅₄ bá₄ le₃jniá₂ ta₁ quió'₅ le₂jan₂ le₂jan₂. Jmig₄ i₁jáun₃, si₂ bá₄ jme₃jnia₅ a₂jaun₂, jióg₂ 'í₁ në₃ 'a₂ lia'₂ lë₅ ta₁ quió'₅ le₂jan₂ le₂jan₂. ¹⁴Chi₂jua'₂ ca₂jiog₃ a₂ca₂chí'₃ dsa₂ jaun₂, gue₃ bá₄ 'liain'₅₄; ¹⁵la₁ në₁jua'₂ ca₂cáu₂ në₃, dsí₃'én₂ bá₄ quió'₅. La₁ jñia'₅₄ con'₂ lióin₂ jmá'₃ 'ñiog₅, në₂jag₄ bá₄ jan₂ dsa₂ i₂ja₂lag₃ ca₂lón₂ ne₄ si₂ bá₄ lé₂.

¹⁶¿Tsa₁ ñi'₅₄ 'nia'₂, guion'₅₄ bá₄ 'nia'₂ líng₅ guá'₅ quió'₅ Diú₄, ton'₂ guá₅ Jme₂dsí₂ quián₅ Diú₄ të₂'au'₂ 'nia'₂? ¹⁷Në₁jua'₂ 'ein₂ ca₂'én₂ guá'₅ quió'₅ Diú₄, Diú₄ në₃ co₂dsia₅ 'éin₂ dsa₂ 'éi₂. Ia₁ i₂jñiò₅ bá₄ guá'₅ quián₅ Diú₄, jaun₂ guion'₅₄ bá₄ 'nia'₂ líng₅ guá'₅.

18 'I₁jan'₂ 'nia'₂ tsá₃ 'ein₂ jui₁le₂gan₂. Chi₂jua'₂ chan₂ i₂lín₂ 'ñio₅ lin₃ ñí'₂ dsí₅ lia'₂ con₂ lě₅ ñí'₂ dsí₅ dsa₂ mi₂güíg₃, jui₁jmo₁₂ co₂dsia₅ ne₂jag₄ bá₄ a₂tsá₃ 'e₂ ñi₅, ia₁jaun₂ gué₄ dsióg₄ léin₂ té₃dsón₂ dsa₂ i₂tín₂ i₂ñi₅. **19** Ia₁ ca₂le₃jé₃ a₂ñi₄ 'ñio₅ tñ₂ dsa₂ mi₂güíg₃, ca₂le₃jé₃ a₂jaun₂ tsá₃ 'e₂ quen₅ le₃ne₄ Diú₄. Ia₁ ne₄ Si₂ juá'₂: "Diú₄ join₂₃ dsa₂ jé₄ mai₅₄ quió'₅ guioin₅₄."^{*} **20** Juá'₂ ne₄ Si₂ jáñ₃: "I₂ñi₅ bá₄ Te₁gui'₅₄ 'a₂lia'₂ qui₂dsi₂jilog₅ dsí₅ dsa₂ i₂tín₂, a₂tsá₃ 'e₂ ta₁ tí₄."[†] **21** Jaun₂ lě₃, 'i₁jan₂ tsá₃ jui₁dsia₁₂ jág₁ tá'₅ le₃quió'₅ dsa₂ mi₂güíg₃. Ia₁ a₂ca₂tín'₂ 'nia'₂ bá₄ ca₂le₃jé₃ a₂cha₂. **22** Pa₄, Apolos, Pe₄,[‡] mi₂güíg₃ a₂chong₂ jniog₄, 'mú₃, jmi₄ rë₂né₃, jui₁la₂ jmi₄ 'iog₃ ně₃: ca₂le₃jé₃ bá₄ ně₅ lě₅ quián'₂ 'nia'₂. **23** Le₂jaun₂ gué'₂ jáñ₃, i₂quián₅ Cristo bá₄ 'nia'₂; Cristo gué'₂ lín₅ i₂quián₅ Diú₄.

4

Ta₁ a₂ca₂tín₂ dsa₂ i₂chen₄ quián₅ Cristo

1 Jaun₂ bá₄ ně₃, con₂ jnja'₅₄ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₄ Cristo bá₄ ca₂tín₂ dsa₂ jág₂ jnia'₅₄, a₂niog₅ ne₄ jnia'₅₄ jág₁ a₂jme₁rë₂'ma₄ quió'₅ Diú₄. **2** Con₂ siá'₂ táng₃, chi₂jua'₂ le₂ně₅, jaun₂ bá₄ tion₅₄ ca₂tín₂ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂niog₅ gu₂ ta₁ le₂'éi₂, jme₃ti₃ quian'₅₄ ta₁ a₂ca₂ñi₂. **3** Té₂le₃ quió₃ jniá₂ ně₃, tsá₃ a₂nag₅₄ jaun₂ ně₁jua'₂ ca₂quion'₂ 'nia'₂ 'í₁ le₃ja₁cong₂, o₃ ně₁jua'₂ ca₂cáun₃ 'í₁ dsí₂tan₅₄ dsa₂ mi₂güíg₃ 'e₂. Ca₂lia'₂ jnja'₅₄ 'ñiо₃, tsá₃ cáun₅ 'í₁ le₃ja₁cong₂ 'ñiо₃. **4** 'I₁caun₂ tsá₃ 'e₂ dsí₂jñi₅ dsí₃. La₁ on₃jua'₅₄ le₂ně₅ o₂'ag₅ jág₁ a₂tsá₃ 'e₂ rë₂cáng'₄. 'Njog₅ bá₄ Te₁gui'₅₄ i₂con₂ 'í₁ quió₃. **5** Jaun₂

* **3:19** Job 5:13. † **3:20** Salmo 94:11. ‡ **3:22** griego: Cefas.

tsá₃ lë₁cáun₂ de'₂ 'nia'₂ 'í₁ të₃jñiá₅. Jë₁ma₂guán'₅ Te₁gui'₅₄, téi₂ si₂ ne₄ a₂rë₂'ma₄ a₂jmo₅-dsáu₅ dsa₂ jë₄ qui₁né'₃; jme₃jniai₂₃ ca₂le₃jé₃ a₂niog₅ qui₂dsí₂jñia₅ dsí₅ dsa₂. Jaun₂ gué₄ gue₃ dsa₂ 'liain'₅₄ a₂cuë₃ Diú₄ a₂'ñio₂ dsí₅ quió'₅ le₂jain₂ le₂jain₂.

6 Rin'₅₄ jniog₄, a₂dse₃ quián'₂ bá₄ 'nia'₂ juá'₅ jniá₂ ca₂le₃jé₃ a₂në₅, a₂'íng₅ Apolos quian'₅₄ gué'₂ 'ñiò₃ jniá₂. Juá'₅ le₂në₅ ia₁jaun₂ të₂le₃ quian'₅₄ jág₁ jáng'₅ léi₄ në₅ quián₂ jnia'₅₄, le₃tin'₂ 'nia'₂, a₂tsá₃ jmo'₂ 'nia'₂ ñag₅₄ gué₄ con'₂ lë₅ juá'₂ ne₄ Si₂, con'₂ tsá₃ ñó₅ në₁jua'₂ ca₂jmo'₅₄ 'nia'₂ rón'₂ o₄quió'₄ jan₂, a₂jín'₅₄ 'nia'₂ sion₅ i₂sián'₂. **7** ¿'Ei₂ 'éi₂ 'ag₅ 'ne₂ a₂dseng'₃ gué₄ lia'₂ con'₂ gué₄ ríng'₂? ¿'E₂ bá₄ bí₂ 'au'₂ jua'₅₄ tsá₃ ma₂cuë₃ Diú₄ në₃? ¿'E₂ gué'₂ lë₃ dsia'₂ jág₁ tá'₅ në₂jag₄ bá₄ a₂ca₂jnag'₂ 'ñag₂ a₂cha₂ quiáng'₂ jmo'₂?

8 Jmo'₂ 'nia'₂ 'au'₂ 'ñio₅ lin₃ dse₃ ma₂chang'₂; ma₂cha₂ quián'₂ 'nia'₂ ca₂le₃jé₃. Ma₂jmo'₂ 'nia'₂ 'au'₂ ma₂tiáng'₅ can'₅₄ bá₄ 'nia'₂, tsá₃ ma₃quiong'₅₄ jnia'₅₄. ¡Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ dsón'₂ dsí₂jó'₃ ma₂gon'₂ 'nia'₂! Jaun₂ bá₄ jme₁lé₂ gon₂ jnia'₅₄ co₂lë₅ quian'₅₄ 'nia'₂ jua'₅₄ mei'₂ gué₃ le₂jaun₂. **9** Ia₁ lí₂ jniá₂, lia'₂ lë₅ bá₄ të₂le₃ jë₁ca₂tó'₂ bá₄ ma₂chei'₃ Diú₄ con'₂ jnia'₅₄ i₂lág₅ dsa₂ i₂chen₄ quiáin₅, a₂jág₂ dsa₂ lia'₂ ja₁jín₂ dsa₂ i₂ma₂'í₄ 'éi₃ dsián₃. Ma₂ja₂lén₂ dsa₂ jág₂ jnia'₅₄ në₂jag₄ a₂lë₁'io'₂ të₅ dsí₅ jág₃ ca₂lë₃jín₃ i₂chan₂, lia'₂ dsa₂ mi₂güíg₃ lia'₂ ángeles në₃. **10** Dsa₂ co₄ bá₄ 'ag₅ dsa₂ jnia'₅₄ o₄quió'₄ Cristo; 'nia'₂ gué'₂ ma₂jmo'₂ 'ñio₅ lin₃ ma₂ñí'₂ 'au'₂ jui₁lia'₂ të₂le₃ quió'₅ Cristo. Ma₂jmo'₂ 'nia'₂ 'ñio₅ lin₃ tiá₂ ma₂tióng'₂; jnia'₅₄ gué'₂ jag'₅₄ táng₃ në₂jag₄ dsa₂ 'uan₅₄. Jme₂gan₃ dsa₂ 'nia'₂; jnia'₅₄ gué'₂ në₃ tsá₃ jei₅₄ dsa₂. **11** Ca₂lia'₂ jñiò₂ jmig₄

në₃, ja₂náu₅ jnia'₅₄ a₂'ong₄, qui₂rë₂quein₂ dsi₅, tsá₃ cha₂a₂qui'₅₄, tsá₃ dsi₂néi₂ cha₂'io₁jnia'₅₄. Dsa₂guë'₂, con'₂lë₁co₂jmóg'₂. ¹²Ja₂náu₅ jnia'₅₄jmo₂ta₁quian'₅₄ gu₂-tag₄ guio₅₄. Jui₁lia'₂jme₁të'₂'o'₂dsa₂, caun₂jág₁ dse₃bá₄qui₁jein'₄jniá₂quió'₅. Jui₁lia'₂jme₁co₂ein₅ dsa₂, la₁jmo₂bá₄jnia'₅₄tió'₃dsi₅. ¹³Chan₂guë'₂dsa₂i₂dsia₅'ag₅'lig'₅₄, la₁caun₂jág₁dse₃bá₄cuë'₂táng₃ jnia'₅₄. Jág₂dsa₂në₂jag₄ti₁ηe'₅₄a₂tsá₃ta₁tí₄, në₂jag₄ bá₄jme₁qui₅quió'₅dsa₂mí₂güíg₃në₃, ca₂lia'₂jnjío₂ jmi₄në₃.

¹⁴On₃jua'₅₄ia₁jaun₂cán'₁'nia'₂o₂guí'₃tó'₅jniá₂ jág₁la₂ne₄si₂. Ajaun₂bá₄jmo₂₃jág₁të₃jniá₅ ja₁cong'₂, në₂jag₄bá₄chi'₂-guein₂quiáng₃i₂'nióg₃ gué₄lin₃. ¹⁵Ia₁o₁jnia'₅₄guia₃mei₅të₅ca₂rë₂chán₃ i₂jme₃tag₅'nia'₂le₃quió'₅Cristo, la₁tsá₃juín₅ηéi'₅ 'nia'₂chan₂. Ia₁le₃quió'₅Cristo Jesú_s, të₂le₃quian'₅₄ jág₁dse₃quió'₅, ca₂lin₃jniá₂ηéi'₅'nia'₂. ¹⁶Jaun₂lë₃, mí₅jniá₂ja₁con'₂'nia'₂, jaun₂tón'₂'nia'₂jui₅i₁nio'₄ 'nia'₂ja₁ma₂ηj₃jniá₂.

¹⁷'Uig₅₄jaun₂bá₄tsín₂jniá₂Timoteo, i₂jmo₅jniá₂dsi₃co₂'nió'₄guein₂quiáng₃i₂'nióg₃gué₄lin₃, i₂rë₂ti'₅₄le₃ja₁con₂Te₁gui'₅₄. 'Éi₂bá₄jmo₃dsiog'₂ 'au'₂'nia'₂'a₂lia'₂lë₅chan₂jniá₂a₂'éng₂le₃quió'₅ Cristo, lia'₂con'₂lë₅jme₂ting₁guá'₅ca₂le₂con₂ja₁siá'₂. ¹⁸I₂lin₅₄'nia'₂ma₂i₂niog'₅₄jmo'₂'nia'₂róng'₂, a₂lin'₂'nia'₂a₂tsá₃ma₃dsiog₄jniá₂i₁jing₁₂'nia'₂. ¹⁹La₁ηj'₅₄ta₁la₂bá₄'nio₃dsiog₄i₁jág₃në₁jua'₂ca₂cuë₃Te₁gui'₅₄jmi₄. Jmi₄jaun₂le₃guion₅₄jniá₂, on₃jua'₅₄jmá'₃jág₁tá'₅a₂dsia₅dsa₂jin'₄'nia'₂tioin'₅₄, le₃guion₅₄jniá₂ján₃'a₂con'₂bí₂'io₂₃. ²⁰Ia₁jui₁lia'₂ja₁gon₂Diú₄, on₃jua'₅₄a₂jnia'₅₄dsi₂lé₂jmá'₃jág₁; a₂quian'₅₄jui₅bí₂bá₄ján₃. ²¹ɛ'E₂'niog'₂'nia'₂: a₂i₁'é₃

jniá₂ uig₅ jë₁ma₂dsióg₃, o₃ a₂dsióg₄ jniá₂ caun₂ dse₃
a₂'nió₃ jniá₂ 'nia'₂ a₂'ua₁ dsi₃ 'e₂?

5

Jau'₂ 'í₁ quió'₅ jan₂ dsa₂ i₂ca₂'náu₂ dso₄

¹ E₂ ca₂rë₃chá₃ jág₁, a₂chan₂ jan₂ jin'₄ 'nia'₂ 'no₂₃ dso₄, a₂jmo₂₃ a₂lë₅ quiáin₅ bá₄ dsa₂ mí₂ quián₅ jmei₂. Caun₂ dso₄ ca₂lia'₂ jnja'₅₄ dsa₂ i₂tsá₃ cuin₅ Diú₄ bá₄ gué₄ tsá₃ jmo₂₃ le₂në₅. ² jJmo'₂ gué₄ 'nia'₂ 'au'₂ a₂tiong'₅₄ dse₃ jmo'₂ róng'₂ tiong'₅₄! j'Nió'₄ jme₁tón'₂ 'nia'₂ qui'₁-'áu'₂ 'lia'₂ 'au'₂! Dsa₂ i₂ca₂'náu₂ dso₄ në₅ ca₂tíin₂ o₃'iin₅ bá₄ jin'₄ 'nia'₂ në₅. ³ O₁jnja'₅₄ tsá₃ quian'₅₄ jniá₂ 'nia'₂ dsi₁ne₁, la₁ 'eng₅₄ bá₄ ja₁në₅ quian'₅₄ 'nia'₂ të₂le₃ quian'₅₄ jme₂dsí₂; ma₂cáun₃ jniá₂ 'í₁ ja₁con₂ dsa₂ i₂ca₂jmo₃ le₂në₅, në₂jag₄ bá₄ a₂chéng'₅ 'ñiò₃ të₃dsón'₂. ⁴Tió'₂ 'nia'₂ long'₂ o₄quió'₄ Te₁gui'₅₄ Jesús, a₂'en₅₄ jniá₂ të₂le₃ quian'₅₄ jme₂dsí₂ quió₃, quian'₅₄ jui₅bí₂ quió'₅ Te₁gui'₅₄ Jesús, ⁵a₂jin'₅₄ 'nia'₂ dsa₂ 'éi₂ o₄gú₃ Satanás, ia₁jaun₂ qui₂dsi₃'én₂ ni₁ñi₁₂, ia₁jaun₂ tín'₂ jme₂dsí₂ quió'₅ jmig₄ i₁jáun₃ quió'₅ Te₁gui'₅₄.

⁶ Tsá₃ dse₃ a₂dsia'₂ 'nia'₂ jág₁ tá'₅. ¿Tsa₁ ñi'₅₄ 'nia'₂, "Quian'₅₄ ca₂juig₄ bá₄ levadura guion'₂ ta₁jë₂ ti₁can₁"? ⁷ Jnjiá'₃ 'nia'₂ levadura gui'₅₄, ia₁jaun₂ lén'₂ 'nia'₂ co₂'nió'₄ ca₂míg₂ ti₁can₁ a₂tsá₃ levadura quian'₅₄, jui₁lia'₂ të₃dsón'₂ líñ'₅ 'nia'₂. Ia₁ 'ñiog₅ bá₄ Cristo ca₂join₃ ñó₃ a₂rë₂jein'₅₄ ne₄ Diú₄ o₄quián₂ jniog₄; a₂líin₅ já'₂ cha'₂ i₂ca₂jon₃ Jmig₄ Të₂'in₅₄ quián₂. ⁸ Jaun₂ lë₃, jme₁go₃ jniog₄ Jmig₄ jaun₂, on₃jua'₅₄ quian'₅₄ levadura gui'₅₄, on₃guë'₂ quian'₅₄ a₂'lig'₅₄ qui₂dsi₂jnja₅ dsi₅ jniog₄ ja₁con₂ rin'₅₄, on₃

guë' ₂ jmó ₁ uig ₅ dsi ₅ ja₁con ₂ rin' ₅₄; tē ₂le ₃ jme ₁go ₃ jniog ₄ quian' ₅₄ jág ₁ tí ₅ dsi ₂jó' ₃.

9 Ne ₄ si ₂ carta quió ₃ a₂ca ₂tsíng ₂ ne' ₅₄ 'nia' ₂ le ₂jñiá ₅, ca ₂juá' ₃ a₂tsá ₃ jme ₁quian' ₅₄ 'nia' ₂ dsa ₂ i₂nió' ₅ jág ₁ quian' ₅₄ dsa ₂ i₂tsá ₃ lë ₅ dsi ₂i ₂gu ₂. **10** On ₃jua' ₅₄ jaun ₂ rë' ₂ juá' ₅ jniá ₂ a₂qui ₂dsi ₃uín' ₃ 'nia' ₂ co ₂dsia ₅ co ₂ñei' ₅₄ ja₁con ₂ dsa ₂ i₂'no ₅ dso ₄, ja₁con ₂ dsa ₂ i₂'ua' ₂ dsí ₅, dsa ₂ i₂'ang ₅, dsa ₂ i₂qui ₂jme ₂juin' ₂ diú ₄ lag ₄ né ₃. Ia ₁ co ₂ñei' ₅₄ jme ₁uín' ₃ 'nia' ₂ mi ₂güíg ₃ la ₂, jua' ₅₄ mei' ₂ gué ₃ le ₂jaun ₂. **11** A₂la ₂ bá ₄ juá' ₅, a₂tsá ₃ dsi ₂ten ₅₄ jme ₁jen' ₂ 'nia' ₂ 'ñio ₅ lin ₃ 'ei ₅ caun ₂ jág ₁ quian' ₅₄ jan ₂ i₂jmo ₅ a₂líin ₅ jan ₂ rin' ₅₄ jniog ₄, chi ₂jua' ₂ jáñ ₃ gué' ₂ nió' ₅ jág ₁ quian' ₅₄ i₂tsá ₃ lë ₅ dsi ₂i ₂gu ₂, chi ₂jua' ₂ 'ua' ₂ dsí ₅, chi ₂jua' ₂ jme ₂juin' ₂ diú ₄ lag ₄, chi ₂jua' ₂ qui ₂juá' ₂ jág ₁ uig ₅, chi ₂jua' ₂ qui ₂iñioi ₅₄ le ₁'ein ₅, chi ₂jua' ₂ qui ₂'ang ₂₃ né ₃. On ₃ gué' ₂ ca ₂tín' ₂ 'nia' ₂ quë' ₅₄ quian' ₅₄ dsa ₂ le ₂'éi ₂. **12** Tsá ₃ ca ₂tín ₂ jniá ₂ cáun ₄ 'í ₁ ja₁con ₂ dsa ₂ i₂tsá ₃ quiong' ₅₄ jniog ₄. Diú ₄ bá ₄ i₂con ₂ 'í ₁ ja₁con ₂ dsa ₂ 'éi ₂. **13** La ₁ia ₁ 'nia' ₂, ca ₂ting' ₂ caun' ₅₄ 'í ₁ jmá' ₃ lia' ₂ dsa ₂ i₂quiong' ₅₄ jniog ₄. Jaun ₂ né ₃: "Dsen ₅₄ 'nia' ₂ cau ₅ dsa ₂ 'lin' ₅₄ i₂'en ₅₄ jin' ₄ 'nia' ₂."*

6

Mi' ₅₄ a₂cha ₂ jin ₄ dsa ₂ 'én ₂ 'niil ₂₃ riin' ₅₄ ne ₄ dsi ₂tan ₅₄ i₂tsá ₃ 'én ₂

1 Juí ₁lia' ₂ jme ₁chan ₂ 'ein ₂ 'nia' ₂ 'nio ₃ dsia ₃ dso ₄ 'ni ₃ rin' ₅₄, ¿a₂ bá ₄ lia' ₂ tiá ₂ 'au' ₂ o ₁dsia' ₄ dso ₄ ne ₄ juí ₁lia' ₂ dsa ₂ i₂tsá ₃ Diú ₄ cuin ₅, 'nió' ₄ a₂jme ₁juig' ₅₄ 'nia' ₂ dsa ₂ quián ₅ Diú ₄? **2** ¿Tsa ₁ ñi' ₅₄ 'nia' ₂ jua' ₂ dsa ₂ juig ₂

* **5:13** Deuteronomio 17:7; 19:19; 21:21,24; 24:7.

quián₅ Diú₄ bá₄ guë'₂ i₂con₂ 'í₁ quió'₅ dsa₂ mi₂güíg₃? Chi₂jua'₂ 'nia'₂ i₂cáun'₂ 'í₁ quió'₅ dsa₂ mi₂güíg₃ ně₃, 'en₁ jmá'₃ guë'₂ tsá₃ 'ein₂ i₂tín₂ chan₂ i₂lé₂ jme₃ré₃ jui₁lia'₂ mi'₅₄ me'₂? ³ ¿Tsa₁ nj'₅₄ 'nia'₂ jua'₂ le₂jilog₅ ángeles bá₄ quiong₅₄ jniog₄ 'í₁ quió'₅? i'Ë₂ guë₄ bá₄ jaun₂ ca₂tág₂ jniog₄ jme₁ré₂ 'e₂ caun₂ o₂me'₅₄ dsi₅ rë₂cha₂ ne₄ gua'₅₄ 'uë₃ la₂! ⁴ Chi₂jua'₂ 'e₂ caun₂ mi'₅₄ cha₂ quián'₂ 'nia'₂, rin'₅₄ jniog₄, 'e₂ lë₃ o₂nó'₅ 'nia'₂ o₂dsia'₅₄ dso₄ ne₄ dsa₂ i₂tsá₃ 'e₂ quen₅ le₃quió'₅ guá'₅? ⁵ Juá'₅ jniá₂ le₂në₅ ia₁jaun₂ le₃guen'₅₄ 'nia'₂ ca₂la₂. ¿O₃ bá₄ 'i₁jan₂ jmá'₃ tsá₃ 'ein₂ chan₂ jin'₄ 'nia'₂ i₂qui'₅₄ jmi₂g₂ jme₃ré₃ mi'₅₄ a₂niog₅ jin₄ rin'₅₄? ⁶ ¿Rë₂ guë₄ dsi₅, lí₁n'₂ 'nia'₂, jui₁lia'₂ jan₂ rin'₅₄ jniog₄ dsi₂dsiá₃ dso₄ ne₄ dsa₂ i₂tsá₃ 'én₂?

⁷ Chi₂jua'₂ ma₂tion'₅₄ 'nia'₂ mi'₅₄ jin'₄ 'nia'₂, co₂dsia₅ ma₂tán'₂ bá₄ 'nia'₂ jág₁ chi₂jua'₂ le₂jaun₂. ¿Tsa₁ dse₃ guë₄ jmo₃ dsa₂ co₂nei'₅₄ tió'₃ dsi₅ a₂caun₂ lë₁dsi₂njí₂ jmó₂ riin'₅₄? ¿Tsa₁ dse₃ guë₄ guén₄ jniog₄ jui₁'ang₁₂ 'e₂ 'ang₃ quián₂? ⁸ La₁ 'nia'₂ ně₃, jmag'₅₄ dsa₂, 'ang'₂ quió'₅ dsa₂; ca₂të₂ ja₁con₂ rín'₂ 'nia'₂ guiong'₅₄ jmo'₂ le₂në₅. ⁹ ¿O₃ bá₄ tsá₃ nj'₅₄ 'nia'₂, tsá₃ ja₁gon₂ Diú₄ ca₂tín₂ dsa₂ i₂tsá₃ cuíñ₅ Diú₄? Tsá₃ cuíñ₅ 'nia'₂ jmi₂g₂ jua'₅₄ a₂le₃gang'₂, ia₁ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂i₂nio₄ nió'₅ jág₁ quian'₅₄ dsa₂ i₂tsá₃ lë₅ dsi₂i₂gu₂, jui₁lia'₂ dsa₂ i₂qui₂jme₂juín'₂ diú₄ lag₄, jui₁lia'₂ dsa₂ ñe'₂ i₂dsi₂jñia₅ dsi₅ lia'₂ dsi₂jñia₅ dsi₅ 'io₅₄, * jui₁lia'₂ dsa₂ ñe'₂ i₂nió'₅ jág₁ quian'₅₄ dsa₂ ñe'₂ riin'₅₄, ¹⁰ jui₁lia'₂ dsa₂ 'ang₂, dsa₂ i₂'ua'₂ dsi₅, dsa₂ i₂i₂nio₄ 'en₅, dsa₂ i₂i₂nio₄ qui₂dsia₂₃ jág₁ të₂jág₁, dsa₂ i₂lí'₂ cu₄ të₂le₃ quian'₅₄ a₂'ñioi₅₄ jme₂gain₂₃ riin'₅₄: dsa₂ le₂'éi₂ ně₃, tsá₃

* **6:9** o₃, "dsa₂ ñe'₂ i₂'nag₅ quió'₅."

ca₂tíin₂ ja₁gon₂ Diú₄. **11** Le₂në₅ bá₄ jme₁chan'₂ i₂lin₅₄'nia'₂ le₂jñiá₅. La₁ 'ñiog₅ bá₄ Diú₄ ma₂qui₂ca₂rín₃ jme₂dsí₂ quián₂'nia'₂, ma₂lé₅ 'í₁ quiáin₅, ca₂guei₃ Diú₄'nia'₂ në₂jag₄ bá₄ a₂tsá₃ 'e₂ dso₄ rín₂'nia'₂, të₂le₃ quian'₅₄ Te₁gui'₅₄ Jesús, quian'₅₄ guë'₂ Jme₂dsí₂ quián₅ Diú₄ quián₂.

A₂'nió'₅ jmo₃ dsa₂ 'í₁ ni₁ñi₁₂

12 Chan₂ dsa₂ i₂juá': "I₄ bá₄ 'éi'₃ le₃jmo₃ dsa₂ 'e₂ 'nio₃ jmo₃." Dsón₂ bá₄ dsau₅, la₁ tsá₃ jua'₅₄ ca₂le₃jé₃ jaun₂ jme₂'o₅₄. Dsau₅ bá₄ "I₄ 'éi'₃ le₃jmo₅₄ jniá₂ ca₂le₃jé₃ 'e₂ 'nio₃ jmo₅₄", la₁ia₁ tsá₃ cuín₄ jniá₂ jmi₄ jua'₅₄ co₂dsia₅ jin'₄ jniá₂ co₂ñei'₅₄ ne₄ 'i₁caun₂.

13 Dsau₅ bá₄ jui₁lia₂ juá'₂ dsa₂: "Lé₅ má₃ o₄quió'₄ rë₂tú'₅ dsa₂; rë₂tú'₅ guë'₂ dsa₂ lë₅ o₄quió'₄ má₃." La₁ já₅ jmi₄ a₂én₂ Diú₄ ta₁tín₃. La₁ tsá₃ ta₁ jaun₂ qui'₅ ni₁ñi₁₂ jua'₅₄ a₂'no₃ dsa₂ dso₄ quian'₅₄ i₂sián₂. Ta₁ a₂qui'₅ ni₁ñi₁₂, a₂jme₃ti₃ ta₁ ne₄ Te₁gui'₅₄ bá₄ jaun₂; jaun₂ Te₁gui'₅₄ në₃ i₂cué₅ bí₂ quió'₅ ni₁ñi₁₂. **14** Ia₁ jui₁lia₂ ca₂jme₃jen'₅₄ Diú₄ Te₁gui'₅₄ quian'₅₄ jui₅bí₂ quió'₅, le₂jaun₂ bá₄ jmo₃ a₂jein'₅₄ guë'₂ jniog₄ ján₃.

15 ¿Tsa₁ njí'₅₄ 'nia'₂ jaun₂ a₂tén₅ të₂le₃ quió'₅ Cristo bá₄ ni₁ñí'₁ 'nia'₂? ¿On₃ bá₄ lé₂ le₃tion₄ jniog₄ jui₁lia₂ a₂tén₅ ni₁ñí₁ Cristo le₃ja₁con₂ jui₁lia₂ jan₂ 'io₅₄ i₂'nag₅ quió'₅? ¡Tsá₃ jui₁le₅₄ bá₄ le₂jaun₂! **16** ¿Tsa₁ njí'₅₄ 'nia'₂, jui₁lia₂ jan₂ dsa₂ ñe'₂ i₂nió'₅ jág₁ quian'₅₄ jan₂ 'io₅₄ i₂'nag₅ quió'₅, co₂'nió'₄ caun₂ ni₁ñí₅ bá₄ lë₅ jé₂le₃oin₃ le₂jaun₂? Ia₁ ne₄ Si₂ juá': "Co₂'nió'₄ caun₂ ni₁ñí₅ lé₂ le₃oin₃ le₂jaun₂."† **17** La₁ jui₁lia₂ jan₂ dsa₂ i₂rë₂quian'₅₄ Te₁gui'₅₄, co₂'nió'₄ jan₂ jme₂dsí₂ bá₄ lé₂ quiaín'₅₄.

† **6:16** Génesis 2:24.

18 Cuīng₄ 'nia'₂ ja₁con₂ a₂'lig'₅₄ jui₁lia'₂ a₂qui₂'no₅ dsa₂ dso₄ quian'₅₄ i₂sián'₂. Jui₁'e₂ gué₃ dso₄ siá'₂ a₂'no₅ dsa₂, 'no₂₃ le₃co'₅₄ ni₁ñi₁₂ bá₄. La₁ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂nió'₅ jág₁ quian'₅₄ i₂tsá₃ lín₅ dsí₂i₂gu₂, 'no₂₃ dso₄ ja₁con₂ ni₁ñi₁ 'ñiog₅ bá₄. **19** ¿Tsa₁ ñi'₅₄ 'nia'₂ a₂lě₅ ni₁ñi'₁ 'nia'₂ caun₂ guá'₅ ja₁'en₅₄ Jme₂dsí₂ Jñió₅ i₂ma₂cuin₃ Diú₄? Jaun₂ tsá₃ lě₅ jua'₅₄ a₂tén'₅ guion'₅₄ 'nia'₂; **20** ia₁ i₂ma₂ca₂lán₂ 'mu'₅₄ lín₃ Diú₄ 'nia'₂. Jaun₂ bá₄ lě₃ ca₂tíñ₂ 'nia'₂ jme₁gan'₃ Diú₄ tē₂le₃ quian'₅₄ ni₁ñi'₁ 'nia'₂.

7

A₂to'₂ jág₁ dse₃ tē₂le₃ quió'₅ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jén'₂ gu₂

1 La₂ jein'₄ jniá₂ jág₁ quián'₂ 'nia'₂ a₂juá'₂ 'nia'₂ ne₄ si₂ a₂ca₂chen'₂ 'nia'₂ ne₃. **2** Dsón'₂ bá₄ dse₃ jua'₅₄ mei'₂ gué₃ co₂ñei'₅₄ tsá₃ jén'₂ dsa₂ ñe'₂ gu₂; la₁ 'uig₅₄ ia₁ ñí₄ lě₃ qui₂i₂nio₄ dsa₂ jmo₂₃ 'lig'₅₄ jmig₄ në₃, jaun₂ bá₄ lě₃ co₂ñei'₅₄ jui₁jen'₅₄ bá₄ dsa₂ mí₂ dsa₂ ñe'₂ gu₂, jui₁le₂chan₂ bá₄ dsí₂i₂gu₂ le₂jain₂ le₂jain₂. **3** Dsa₂ ñe'₂ gué'₂ në₃ ca₂tíin₂ jme₃ti₃ ca₂le₃jé₃ con'₂ a₂ca₂tíin₂ jme₃ti₃ le₃ja₁con₂ dsa₂ mí₂ quiáin₅; le₂jaun₂ gué'₂ dsa₂ mí₂ në₃ ca₂tíin₂ jme₃ti₃ táng₃ le₃ja₁con₂ dsí₂i₂gu₂ ca₂le₃jé₃ con'₂ a₂ca₂tíin₂ jme₃ti₃. **4** On₃jua'₅₄ a₂ca₂tíin₂ 'ñiog₅ dsa₂ mí₂ ni₁ñi₁₂ 'ñio'₂; a₂ca₂tíin₂ dsa₂ ñe'₂ quiáin₅ bá₄ ján₃. Ján₃ gué'₂ le₂jaun₂ dsa₂ ñe'₂ táng₃, on₃jua'₅₄ a₂ca₂tíin₂ 'ñiog₅ 'éi₂ ni₁ñi₁₂; a₂ca₂tíin₂ dsa₂ mí₂ quiáin₅ bá₄ ján₃. **5** Tsá₃ lě₁jmo₂ 'nia'₂ jua'₅₄ a₂tsá₃ guéin'₄ le₂jang'₂ le₂jang'₂, jñia'₅₄ lia'₂ chi₂jua'₂ 'niog'₂ jmó'₂ 'nia'₂ caun₂ jág₁ a₂tsá₃ tiáng'₄ 'nia'₂ co₂lě₅ tíñ₃-'ni₅ jmig₄ ia₁ a₂'niog'₂ jmó'₂ ca₂ne₅₄ chi₁léng'₄ Diú₄, jme₂'ing'₄ tē₁lia'₂ jmig₄ jaun₂. Jé₁ma₂ca₂ñí₂

jm̄ig₄ jaun₂, tián₂ táng₃ 'nia'₂. Ia₁ con₂ tsá₃ ηó₅ nē₂ca₂cáun₃ tāu₂ i₂së₃dsen₃ nē₁jua₂ tsá₃ ca₂tió₃ 'au₂ 'nia'₂.

⁶ Ca₂le₃jé₃ a₂juá₅ jniá₂ nē₅ cué₅ jniá₂ 'nia'₂ jm̄ig₄, on₃jua_{'54} rē₂ a₂ton₂ jniá₂ 'nia'₂ caun₂ 'éi'₃. ⁷ Con₂ juá₅ jniá₂ 'ηíó₃, 'nio₃ jniá₂ jua_{'54} ca₂le₃jín₃ bá₄ dsa₂ ηe₂ líñ₅ lia₂ líng₅ 'ηíó₃; la₁ con₂ nē₅ tin₂ Diú₄ jma₃quén₅ ma₂cué₃ dsa₂ 'a₂ lia₂ niog₅ líñ₅ dsa₂ le₂jain₂ le₂jain₂.

⁸ Juí₁lia₂ dsa₂ i₂tsá₃ gu₂ le₁jen₂, juí₁lia₂ dsa₂ mí₂ i₂ma₂'ní₂ nē₃, juá₅ jniá₂ 'e₂ gué₄ dse₃ jua_{'54} co₂ηei_{'54} bá₄ tsá₃ ma₃jéin₂ gu₂, tiaín₃ juí₁lia₂ chan₂ jniá₂ tsá₃ 'ein₂ gua_{'54} quiang_{'54}. ⁹ La₁ia₁ nē₁jua₂ tsá₃ qui_{'54} jm̄ig₄ jmo₃ tió_{'3} dsí₅ nē₃, juí₁jein_{'54} gu₂, ia₁ ja₂lin₃ gué₄ dse₃ bá₄ jéin₂ co₂ηei_{'54} gu₂, lia₂ con₂ gué₄ a₂ηí₄ dsíin₂ 'ηiog₅.

¹⁰ La₁ juá₅ jniá₂ juíg₂ ca₂le₃jín₃ juí₁lia₂ i₂ma₂tián₅ le₁jen₂ gu₂, tsá₃ ma₃o₁tein_{'54} ríin_{'54} le₂jain₂ le₂jain₂. 'Éi'₃ nē₅ on₃jua_{'54} 'éi'₃ quió₃ jniá₂ 'ηíó₃; 'éi'₃ quió_{'5} Te₁gui_{'54} 'ηiog₅ bá₄ nē₅. ¹¹ La₁ nē₁jua₂ chan₂ jan₂ dsa₂ mí₂ ca₂téin₂ dsí₂i₂gu₂, juí₁gua₂ bá₄ tei₄ 'ηiog₅; o₃ juí₁ei_{'54} bá₄ táng₃ caun₂ jág₁ quian_{'54} dsí₂i₂gu₂ 'e₂. Le₂nē₅ bá₄ juí₁lia₂ dsa₂ ηe₂ táng₃, tsá₃ 'nió_{'5} téin₂ dsa₂ mí₂ quiáin₅.

¹² Juíg₂ jniá₂ juí₁lia₂ i₂sián₂, (jág₁ quió₃ 'ηíó₃, on₃jua_{'54} 'éi'₃ quió_{'5} Te₁gui_{'54}): Chi₂jua₂ tsá₃ 'én₂ dsa₂ mí₂ quián₅ juí₁lia₂ jan₂ dsa₂ 'én₂ ríin_{'54} jniog₄, la₁ nē₁jua₂ 'ηio₂ bá₄ dsí₅ dsa₂ mí₂ 'éi₂ guá₅ quiong_{'54}, tsá₃ 'nió_{'5} téi₂ ríin_{'54} jniog₄ 'éi₂. ¹³ O₃ chi₂jua₂ dsa₂ ηe₂ i₂tsá₃ 'én₂ líñ₅ dsí₂i₂gu₂ jan₂ dsa₂ mí₂ i₂'én₂, la₁

në₁jua'₂ 'njo₂ bá₄ dsi₅ guá₅ quiain'₅₄ dsa₂ mí₂ 'éi₂, ján₃ bá₄ tsá₃ ca₂tín₂ dsa₂ mí₂ téi₂ ján₃. **14** Ia₁ jui₁lia'₂ dsi₂i₂gu₂ i₂tsá₃ 'én₂ ně₃, ma₂jmo₅ bá₄ Diú₄ a₂lě₅ 'í₁ tě₂le₃ quian'₅₄ dsa₂ mí₂; dsa₂ mí₂ i₂tsá₃ 'én₂ ně₃, lě₅ bá₄ 'í₁ quián₅ Diú₄ tě₂le₃ quian'₅₄ dsa₂ n̄e'₂ i₂'én₂ rin'₅₄ jniog₄. Jua'₅₄ mei'₂ tsá₃ le₂jaun₂, 'uín₂ chi'₂-guein₂ quián'₂ 'nia'₂ tsá₃ le₁jíin₃. La₁ia₁, lia'₂ con'₂ tí₅ jág₁, ma₂jñiό₅ bá₄ 'éi₂. **15** La₁ jui₁lia'₂ dsa₂ n̄e'₂ o₃ dsa₂ mí₂ i₂tsá₃ 'én₂ ně₃, chi₂jua'₂ tion₅₄ 'nio₃ téin₂ riin'₅₄, jui₁tein₅₄ riin'₅₄. Tsá₃ lě₅ jua'₅₄ rë₂jnág₅ jui₅ quió'₅ dsa₂ i₂'én₂ rin'₅₄ chi₂jua'₂ le₂jaun₂.* **16** Ia₁ ma₂tě₃ Diú₄ jniog₄ a₂le₃chong₂ le₁'ág₄ tei₄ dsi₅. **17** Ia₁, 'a₂ lia'₂ n̄i'₅₄ 'ne₂ dsa₂ mí₂, jua'₅₄ lé₂ long'₅₄ dsi₂i₂gog'₂? Le₂jaun₂ güe'₂ 'ne₂ dsa₂ n̄e'₂, 'a₂ bá₄ lia'₂ n̄i'₅₄ jua'₅₄ lé₂ long'₅₄ dsa₂ mí₂ quiáng'₂?

17 Jñia'₅₄ lia'₂ jui₁i₂nio₄ dsa₂ le₂jain₂ le₂jain₂ jui₁lia'₂ niog₅ lě₅ jui₅ ma₂chei'₃ Te₁gui'₅₄, lia'₂ con'₂ lě₅ ma₂tě₅ Diú₄. 'Éi'₃ ně₅ cué₅ jniá₂ ca₂le₃jíin₃ guá'₅. **18** Chi₂jua'₂ i₂lin₅₄ ma₂le₁uìng₁ lo₄ lia'₂ con'₂ jme₁ca₂rë₃'éin₂ ca₂tě₃ Te₁gui'₅₄, tsá₃ jui₁jme₂tsíin₃ léi₄ jaun₂. O₃ chi₂jua'₂ 'ein₂ ca₂rë₃'én₂ le₃quió'₅ Te₁gui'₅₄ tě₃ tsá₃ rë₂uìng₄ quió'₅, tsá₃ jui₁guein₁₂ uíng₃ quió'₅. **19** Ia₁ tsá₃ 'e₂ dsen₅₄ ta₁ jua'₅₄ rë₂uìng₄ o₃ tsá₃ rë₂uìng₄ quió'₅ dsa₂ te₁i₂nioi₅₄. A₂jme₃ti₃ 'éi'₃ quió'₅ Diú₄ bá₄ dsa₂ dsen₅₄ ta₁. **20** Le₂jan₂ le₂jan₂ bá₄ dsa₂ ca₂tín₂ le₃chain₂ lia'₂ con'₂ líin₅ 'nìog₅ lia'₂ con'₂ jme₁ca₂tě₃ Te₁gui'₅₄. **21** Chi₂jua'₂ jme₁líng₄ dsa₂ i₂jme₂ti₃ a₂tsá₃ 'liang'₅₄, lia'₂ con'₂ jme₁ca₂tě₃ Te₁gui'₅₄, tsá₃ jmo₂ 'i₅ 'au'₂ ajaun₂; la₁ chi₂jua'₂ ca₂cuíñ₃ jmig₄ a₂tsá₃

* **7:15** lit. "Tsá₃ chi₁'n̄e'₅₄ dsa₂ i₂'én₂ rin'₅₄ chi₂jua'₂ le₂jaun₂."

ma₃léng' ₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁, ja₂lin₃ guë₄ dse₃ quio'₅₄ juí₅ jaun₂. ²² Juí₁lia'₂ dsa₂ i₂jme₁lin₄ i₂jme₂ti₅ ta₁ ne₄ dsa₂ lia'₂ con'₂ jme₁ca₂të₃ Te₁gui'₅₄, la₁ rë₂në₃ në₃ ma₂lin₅ dsa₂ i₂jme₂ti₃ le₃ja₁con₂ Te₁gui'₅₄. Ján₃ bá₄ guë'₂ le₂jaun₂ juí₁lia'₂ dsa₂ i₂tsá₃ 'ein₂ ne₄ jme₁jme₂ti₃ lia'₂ con'₂ jme₁ca₂të₃ Te₁gui'₅₄ la₁ rë₂në₃ guë'₂ në₃, ma₂lin₅ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₄ Cristo. ²³ I₂ca₂quín₁ 'mu'₅₄ lin₃ bá₄ 'nia'₂ ca₂láu₂ Cristo. Jaun₂ tsá₃ ma₃cuín₅ 'nia'₂ jmig₄ jua'₅₄ a₂jme₁ti'₄ guë₄ ne₄ dsa₂ mi₂güíg₃. ²⁴ Le₂në₅ bá₄ jaun₂, 'nia'₂ rin'₅₄ jniog₄, juí₁tión'₂ bá₄ 'nia'₂ lia'₂ jme₁líng'₄ lia'₂ con'₂ jme₁ca₂të₃ Diú₄ 'nia'₂.

²⁵ Në₃ në₃, juí₁lia'₂ dsa₂ mi₄ i₂tsá₃ dsa₂ ñe'₂ ma₂jiog₅, tsá₃ 'e₂ 'éi'₃ ma₂ñi₂ jniá₂ ja₁con₂ Te₁gui'₅₄. La₂ cuë'₅₄ jniá₂ jág₁ lia'₂ con'₂ ñí'₂ dsí₃, co₂'nió'₄ jan₂ i₂tí₅ jág₁ quió'₅ ia₁ a₂ñéi₂ dsí₅ Te₁gui'₅₄. ²⁶ Jaun₂ líng₂, ja₂lin₃ guë₄ dse₃ jua'₅₄ co₂ñei'₅₄ guë₄ juí₁chan'₂ bá₄ 'nia'₂ 'a₂ lia'₂ lë₅ chang'₂, 'uig₅₄ ia₁ 'ñio₅ lin₃ cha₂ o₂me'₅₄ dsí₅ jmig₄ rë₂në₃. ²⁷ Chi₂jua'₂ ma₂jen'₂ gog'₂, tsá₃ jmó'₂ 'au'₂ jua'₅₄ téng'₄ ríng'₂. Chi₂jua'₂ tsá₃ ma₂jen'₂ guë'₂ gog'₂, tsá₃ lë₁'nág'₂ dsa₂ mí₂ i₂ne'₅₄ quiang'₅₄. ²⁸ La₁ në₁jua'₂ ca₂jen'₂ guë'₂ gog'₂, on₃jua'₅₄ 'e₂ dso₄ jaun₂. Le₂jaun₂ bá₄ ján₃ juí₁lia'₂ dsa₂ mi₄, chi₂jua'₂ ca₂jéin'₂ gu₂, on₃jua'₅₄ 'e₂ dso₄ jaun₂ ján₃. La₁ jnia'₅₄ lia'₂ a₂jaun₂ bá₄ juá'₅ jniá₂, le₃chain₂ quian₅ o₂me'₅₄ dsí₅ mi₂güíg₃ la₂. A₂jaun₂ tsá₃ jme₁'nio₃ jniá₂ dsí₂ñí'₂ 'nia'₂.

²⁹ A₂la₂ bá₄ 'nio₃ jniá₂ juá'₄, rin'₅₄ jniog₄. Tsá₃ ma₃uë₂ le₃'ag₄ a₂dsiog₄ Jmig₄ quió'₅ Te₁gui'₅₄. 'Uig₅₄ jaun₂, juíg₂ jniá₂ 'nia'₂: në₃ të₂le₃ ne₄ juí₅, ca₂le₃jín₃

i₂ma₂tián'₅ quián'₅₄ dsa₂ mí₂, jui₁le₂chain₂ në₂jag₄
 bá₄ a₂tsá₃ dsa₂ mí₂ quiáin₅ chan₂. ³⁰ Jui₁lia'₂ dsa₂
 i₂chan₂ qui₂le₁qui'₂ dsí₅, jui₁jmo₁₂ bá₄ dsí₅ në₂jag₄
 bá₄ a₂tsá₃ 'e₂ o₂i₁ dsí₅ chain₂. Le₂jaun₂ gué'₂
 jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jmo₅ 'io'₂, ca₂tiín₂ bá₄ jmo₃ në₂jag₄
 bá₄ a₂tsá₃ dse₃ chain₂. Le₂jaun₂ gué'₂ jáñ₃ jui₁lia'₂
 dsa₂ i₂qui₂lá₅ 'e₂ lá₅, jui₁jmo₁₂ bá₄ dsí₅ në₂jag₄ bá₄
 on₃jua'₅₄ a₂quió'₅ 'e₂ ma₂lá₃. ³¹ Le₂jaun₂ gué'₂
 jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jmó'₂ ta₁ a₂cha₂ mí₂güíg₃ la₂, jui₁jmo₁₂
 bá₄ dsí₅ në₂jag₄ bá₄ a₂tsá₃ chi₂quiain₂₃ jmíg₄ a₂jaun₂.
 Ia₁ ma₂ja₂quián₃ dsí₃ñí₂ bá₄ lia'₂ lë₅ mí₂güíg₃ la₂.

³² Jaun₂ 'nio₃ jniá₂ tsá₃ tón'₂ 'nia'₂ qui₂le₁quián'₄
 'nia'₂ o₂i₁ dsí₅. Ia₁ jui₁lia'₂ jan₂ dsa₂ ñe'₂ i₂con'₂ 'ñio'₂
 i₂tsá₃ dsa₂ mí₂ quián'₅₄, 'í₅ dsí₅ të₂le₃ quió'₅ Te₁gui'₅₄,
 ton'₂ jmo₂₃ bá₄ a₂'ñio₂ dsí₅ 'éi₂. ³³ Ia₁ jui₁lia'₂ dsa₂
 i₂jen'₂ gu₂ në₃, 'ñio₅ lin₃ gué₄ dsan₂ dsí₅ jui₁lia'₂ 'e₂
 a₂niog₅ cha₂ mí₂güíg₃, 'a₂ lia'₂ jmo₃ a₂'ñio₂ dsí₅ 'io₅₄
 quiáin₅. ³⁴ Jma₃quéñ₅ bá₄ dsí₂jiog₅ dsí₅. Jui₁lia'₂
 jan₂ 'io₅₄ i₂tsá₃ gu₂ ma₂rë₂jen'₂, o₃ jan₂ dsa₂ mí₄
 'e₂, 'ñio₅ gué₄ dsan₂ dsí₅ të₂le₃ o₄quió'₄ Te₁gui'₅₄,
 a₂'ñio₃ léin₂ 'í₁ le₃ja₁con₂ Diú₄, lia'₂ le₃quió'₅ ní₁ñí₁₂,
 lia'₂ le₃quió'₅ jme₂dsí₂ në₃. La₁ jui₁lia'₂ dsa₂ mí₂
 i₂ma₂chan₂ dsí₂í₂gu₂ gué'₂ në₃, 'ñio₅ lin₃ gué₄ dsan₂
 dsí₅ jui₁lia'₂ 'e₂ niog₅ cha₂ mí₂güíg₃, 'a₂ lia'₂ jmo₃
 a₂'ñio₂ dsí₅ dsa₂ ñe'₂ quiáin₅.

³⁵ A₂dse₃ quián'₂ bá₄ 'nia'₂ juá'₅ jniá₂ le₂në₅,
 on₃jua'₅₄ rë'₂ a₂jní₄ jniá₂ quián'₂'nia'₂, të₂le₃ ia₁jaun₂
 le₃chan₂ 'nia'₂ lia'₂ con'₂ dsí₂ten₅₄, ia₁jaun₂ lë₂
 jang'₅₄ 'nia'₂ 'au'₂ ne₄ Te₁gui'₅₄ të₃ tsá₃ jnág₅ cha₂.

³⁶ La₁ chi₂jua'₂ 'ein₂ chan₂ jan₂ dsa₂ mí₄

i₂jme₁ma₂li'₅₄ jág₁ a₂jéin'₂ gu₂ quiain'₅₄, ton'₂ ma₂ca₂ñí₂ jmig₄ i₁jéin'₂ gu₂, chi₂jua'₂ líin₂ a₂tsá₃ jmo₂₃ lia'₂ dsi₂ten₅₄ ja₁con₂ 'éi₂, chi₂jua'₂ le₂jaun₂ dsi₂ten₅₄ lé₂ a₂jéin'₂ gu₂, jui₁jmo₁₂ bá₄ 'a₂ lia'₂ 'ñio₂ dsi₅; lé₂ bá₄ qui₂jéin'₂ gu₂, ia₁ on₃jua'₅₄ 'e₂ dso₄ jaun₂.
 37 La₁ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂ma₂'ei₅ caun₂ dsi₅, on₃jua'₅₄ a₂nió'₅ 'ein₂ qui₂chi₂quióng₂ jmig₄, tē₂le₃ qui'₅₄ jmig₄ jmo₃ 'í₁ 'ñiog₅, a₂dse₃ bá₄ jaun₂. 38 Jaun₂ le₂në₅ bá₄, jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jéin'₂ gu₂, a₂dse₃ bá₄ jmo₂₃; la₁ia₁ jui₁lia'₂ i₂tsá₃ jén'₂ gu₂ ja₂lin₃ gué₄ dse₃ jmo₂₃.†

39 'I₄ 'éi'₃ jiog₃ dsa₂ mí₂ jñiai₃ dsi₂i₂gu₂ 'a₂ con'₂ jñia'₅₄ jmig₄ chan₂ 'éi₂. Né₁ca₂jon₃ dsi₂l₂gu₂ gué'₂ né₃, jaun₂ gué₄ le₃jín₅₄ guá₃ táng₃ jéin'₂ gu₂ chi₂jua'₂ 'ein₂ quiain'₅₄ 'nio₃, la₁ lë₃ jua'₅₄ líñ₅ dsa₂ 'én₂ 'éi₂. 40 La₁ ja₂lin₃ gué₄ dse₃ le₃chain₂ jua'₅₄ co₂ñei'₅₄ tsá₃ ma₃gu₂ jéin'₂ táng₃. Le₂në₅ con'₂ líñ₂ jniá₂ bá₄. Qui₂dsi₂jiog₅ dsi₃ con'₂ lë₅jiog₅ Jme₂dsí₂ quián₅ Diú₄ bá₄, líñ₂ jniá₂.

8

Jui₁lia'₂ ñí₄ já'₂ a₂qui₂rë₂jen'₅₄ ne₄ diú₄ lag₄

1 La₂ juá'₄ táng₃ jui₁lia'₂ cuente quió'₅ ñí₄ já'₂ a₂qui₂jén'₅ dsa₂ ne₄ diú₄ lag₄. Dsón'₂ bá₄ jaun₂ cha₂ a₂ne₄ jniog₄, ca₂le₃jág₃. Jui₁lia'₂ a₂ñí₅ dsa₂ né₃,

† 7:38 o₃, “La₁ chi₂jua'₂ 'ein₂ chan₂ jan₂ ja₁míg₄ i₂jé₁ca₂ñí₅ ñí₂ a₂jéin'₂ gu₂, chi₂jua'₂ le₂jaun₂ líñ₂ dsa₂ a₂dsi₂ten₅₄ gué₄, jui₁jmo₅₄ bá₄ 'a₂ lia'₂ 'ñio₂ dsi₅, lé₂ bá₄ cui₂lin₃ ja₁míg₄ a₂jéin'₂ gu₂, ia₁ on₃jua'₅₄ 'e₂ dso₄ jaun₂. La₁ né₁jua'₂ chan₂ gué'₂ i₂lín₂ on₃jua'₅₄ a₂nió'₅ 'ein₂ qui₂chi₂quióng₂ jmig₄, 'nio₃ a₂tsá₃ gu₂ jén'₂ bá₄ ja₁míg₄, caun₂ bá₄ 'ei₅ dsi₅ a₂tē₃gua₄ ja₁míg₄ le₂jaun₂ tē₃tsá₃ gu₂ jéin'₂, a₂dse₃ bá₄ jaun₂. Jaun₂ le₂në₅ bá₄, 'ein₂ qui₂cuín₅ ja₁míg₄ qui₂jen₂ gu₂, a₂dse₃ bá₄ jmo₂₃. Le₂jaun₂ gué'₂ jui₁lia'₂ i₂tsá₃ cui₂lin₃ ja₁míg₄ a₂jen'₂ gu₂, ja₂lin₃ gué₄ dse₃ bá₄ ján₃.”

a₂jaun₂ bá₄ jmo₅ a₂róin₂; la₁ jui₁lia'₂ a₂'nio₃ dsa₂ r̃in'₅₄, a₂jaun₂ bá₄ jmo₅ a₂dsi₂cóin₃. ² Chi₂jua'₂ chan₂ i₂juá'₂ ma₂tin₂, tsá₃ bá₄ gué₄ 'e₂ ma₂tiin₂ lia'₂ con'₂ dsi₂ten₅₄ le₃tiin₂. ³ Chi₂jua'₂ 'ein₂ tē₃dsón'₂ 'nioi₃ Diú₄, i₂cuin₅ bá₄ Diú₄ dsa₂ le₂'éi₂.

⁴ Jaun₂ ně₃, jág₁ jui₁lia'₂ a₂quig'₂ dsa₂ njí₅ a₂ma₂té₁no₁ ně₂jén'₃ dsa₂ ne₄ diú₄ lag₄: ne₄ bá₄ jniog₄ jaun₂, 'i₁caun₂ tsá₃ 'e₂ quen₅ jui₁lia'₂ diú₄ lag₄ ne₄ gua'₅₄ 'uë₃ la₂, ia₁ jnja'₅₄ lia'₂ jan₂ bá₄ Diú₄ chan₂.

⁵ Jui₁'a₂ gué₃ la₂ chan₂ i₂té'₂ dsa₂ diú₄ guei'₅₄ i₂juíg₃ quian'₅₄ ne₄ gua'₅₄ 'uë₃, (ia₁ tē₃dsón'₂ lě₅ le₂jaun₂ ně₃, a₂niog₅ chan₂ juín₅ "diú₄", jáñ₃ guë'₂ le₂jaun₂ juín₅ i₂gon₂ jáñ₃), ⁶ la₁ tē₂le₃ quián₂ jniog₄ ně₃, jnja'₅₄ lia'₂ jan₂ bá₄ Diú₄ chan₂, i₂lín₅ Jmei₂ jniog₄, i₂ca₂jmo₃ ca₂le₃jé₃ 'e₂ niog₅ cha₂. Le₂jaun₂ guë'₂ jniog₄ ně₃ chong₂ o₄quió'₄ 'éi₂. Jnja'₅₄ lia'₂ jan₂ tan₅₄ bá₄ i₂gon₂, i₂lín₅ Jesucristo. Tē₂le₃ ne₄ o₄quió'₄ 'éi₂ bá₄ ca₂lě₃ ca₂le₃jé₃ a₂cha₂, ca₂té₂ jniog₄ guio₅₄ ně₃, chong₂ tē₂le₃ quian'₅₄ 'éi₂.

⁷ La₁ tsá₃ ca₂le₃jín₃ njí₅ a₂ně₅. I₂chan₂ bá₄ gué₄ i₂qui₂ma₂tin₂ dsí₅ jme₂gain₃ diú₄ lag₄, jmo₂₃ bá₄ gué₄ dsí₅ jui₁lia'₂ jme₁quig'₂ njí₅ a₂ma₂jáu'₅ ne₄ diú₄ lag₄, 'uig₅₄ ia₁ a₂'uan₅₄ jme₂dsí₂ quió'₅, tsá₃ caun₂ a₂qui₂dsi₂jein₃ dsí₅, ma₂ca₂rë₃'iog₅ bá₄ jme₂dsí₂ quió'₅. ⁸ Dsón'₂ bá₄, on₃jua'₅₄ o₄quió'₄ má₃ náu₂ jniog₄ rë₂ ne₄ Diú₄. Ia₁ on₃jua'₅₄ a₂náu₂ rë₂ gué₄ ne₄ 'éi₂, ně₁jua'₂ ca₂que₅₄, on₃ guë'₂ jua'₅₄ a₂tsá₃ rë₂ tió₂ ně₁jua'₂ tsá₃ ca₂que₅₄ guë'₂ táng₃. ⁹ La₁ia₁ jag₄ de'₂ 'nia'₂, ia₁ con'₂ tsá₃ njó₅ ně₁qui₂ca₂sén'₂ jui₁lia'₂ i₂'uan₅₄, 'uig₅₄ ia₁ a₂rë₂na₄ jui₅ quián'₂ 'nia'₂ a₂lé₂ le₃quio'₅₄. ¹⁰ Chi₂jua'₂ njí'₅₄ 'ne₂ rë₂ 'a₂ lia'₂ dsi₂ten₅₄

jmó'₂, në₁jua'₂ ca₂jág₂ jan₂ rin'₅₄ i₂'uan₅₄, i₂tsá₃ lin₄ rë₂ njí'₂ dsí₅, a₂ñéi'₂ qué'₂ ja₁tión₂ diú₄ lag₄, ¿'e₂ bá₄ lé₂ në₁jua'₂ ca₂tiá₂ dsí₅ 'éi₂ gué'₃ a₂ma₂rë₂jen'₅₄ ne₄ diú₄ lag₄? ¹¹ O₄quió'₄ a₂ñjí'₅₄ 'ne₂ jaun₂, dsí₃ 'én₂ ríng'₂ i₂'uan₅₄ gué₄ në₃. Ca₂jon₃ Cristo o₄quió'₄ 'éi₂ bá₄ ján₃. ¹² Ia₁ në₁jua'₂ jmo'₂ 'nia'₂ a₂tsá₃ caun₂ a₂qui₂dsí₂jein₃ dsí₅ ríng'₂ i₂'uan₅₄, 'nau'₂ 'nia'₂ dso₄ të₂le₃ ne₄ Cristo. ¹³ Jaun₂ lë₃, chi₂jua'₂ léi₄ njí₃ bá₄ jniá₂ jmo₂₃ a₂tan'₂ dso₄ ríng'₃ o₄quió'₄ 'e₂ a₂gué'₂, ja₂lin₃ gué₄ dse₃ o₁líg'₂ jmi₄ tsá₃ ma₃quig'₅₄ njí₅, ia₁jaun₂ tsá₃ ma₃tiái₃ dso₄.

9

*Jui₁lia'*₂ a₂ca₂tín₂ jan₂ dsa₂ i₂chen₄ quián₅ Jesús

¹ Dsón'₂ bá₄ rë₂na₄ jui₅ a₂ca₂tíng₂ ca₂le₃jé₃ con'₂ lë₅ ca₂tíng₂ ia₁ líng₅ dsa₂ i₂chen₄, ia₁ ma₂ca₂jing₅₄ bá₄ Jesús i₂lin₅ Te₁gui'₅₄ quián₂. Guion'₅₄ bá₄ 'nia'₂ në₃, líng'₅ co₂'nió'₄ ta₁ a₂rë₂jniá₂ quió₃, të₂le₃ quió'₅ Te₁gui'₅₄. ² An₁ chan₂ bá₄ i₂lin₅₄ jmo₅ dsí₅ a₂tsá₃ líng₅ jniá₂ dsa₂ i₂chen₄ quián₅ Te₁gui'₅₄. La₁ 'nia'₂ në₃, ca₂tín₂ bá₄ 'nia'₂ jmó'₂ 'au'₂, le₂në₅ líng₅, ia₁ 'nia'₂ bá₄ líng'₅ i₂jáng'₅ léi₄ ta₁ quió₃, a₂të₃dsón'₂ líng₅ jan₂ dsa₂ i₂chen₄ quián₅ Te₁gui'₅₄.

³ Jui₁lia'₂ dsa₂ i₂con₂ 'í₁ ja₁con₂ jniá₂, le₂la₂ bá₄ lë₅ jág₁ a₂jein'₅₄ jniá₂ quió'₅: ⁴ ¿o₃ bá₄ tsá₃ ca₂tín₂ jniá₂ gue₅₄ ca₂le₃jé₃ 'e₂ cué₅ dsa₂ a₂gué'₅₄, o₃ 'e₂ cué₅ dsa₂ a₂gui'₅₄ ján₃? ⁵ ¿o₃ bá₄ tsá₃ ca₂tág₂ jnia'₅₄ jniá₂ jan₂ dsa₂ mí₂ i₂'én₂ i₂jen'₄ jnia'₅₄ gu₂ quian'₅₄, jui₁lia'₂ jmo₅ dsa₂ i₂chen₄ sián'₂ quian'₅₄ gué'₂ chi'₂ rin'₅₄ Te₁gui'₅₄

'ŋiog₅, jui₁lia'₂ chan₂ Pe₄* ně₃? ⁶ ḡO₃ bá₄ lín'₂ 'nia'₂, jnjia'₅₄ lia'₂ jniá₂ quian'₅₄ Bernabé ca₂tág₂ jmó₁ ta₁ a₂nióg₂ a₂dsi₃ŋág₂? ⁷ ḡ'Ein₂ bá₄ 'lióg₂ jme₂ti₃ chi₂jua'₂ 'ŋiog₅ bá₄ qui₃ 'liaín'₅₄ a₂dsi₂ŋíi₂? ḡI₂'ein₂ bá₄ 'éi₂ i₂chéin'₅ ní₁uìng₂ uvas jua'₅₄ tsá₃ guë'₃ guë'₂ míg₂ jaun₂? O₃ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jmo₅ ta₁ jme₂can'₅₄ chein₄ lau₂, ḡJán₃ guë'₂ tsá₃ lé₂ le₃ 'ín'₂ dsí'₁ já'₂? ⁸ Tsá₃ o₁len'₂ 'nia'₂ jua'₅₄ jniá₂ a₂lë₁juá'₅ con'₂ lë₂ dsi₃ 'ŋiό₃; ján₃ bá₄ le₂në₅ juá'₂ ne₄ Si₂ 'Éi'₃. ⁹ Ia₁ chi₁ton₅ ne₄ Si₂ 'Éi'₃ quió'₅ Moisés le₂la₂: "Tsá₃ tó'₂ 'nia'₂ 'nei₅₄ mi₂'o₄ ca₁juí₅ i₂jmo₅ ta₁ i₂chén₂ míg₂ trigo." [†] ḡA₂'i₅ dsí₅ Diú₄ ca₁juí₅ a₂juá'₂ le₂jaun₂? ¹⁰ ḡO₃ a₂juá'₂ o₄quián₂ jniog₄ bá₄? Dsón'₂ bá₄ o₄quián₂ jniog₄ bá₄ ca₂i₃to'₅₄ 'éi'₃ në₅ ne₄ Si₂. Ia₁ le₂jaun₂ bá₄ lë₅ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂quia'₂ 'uë₃ quian'₅₄ guë'₂ dsa₂ i₂cág'₅ míg₂ trigo. Tsá₃ a₁jaun₂ jua'₅₄ a₂lë₁jmo₅ dsa₂ 'éi₂ ta₁ a₂jmo₂₃, jua'₅₄ tsá₃ 'ín₂ dsí₅ a₂ca₂tiín₂ a₂cág'₃ jaun₂. ¹¹ Jaun₂ le₂në₅, chi₂jua'₂ jaun₂ ma₂jñí₁ jnia'₅₄ jë₄ quián'₂ 'nia'₂ caun₂ jon₂ a₂gu₂dsí₂, ḡa₁lin₃ 'ŋio₅ líñ'₂ 'nia'₂ jua'₅₄ a₂cag'₄ ca₂la₂ ja₁con'₂ 'nia'₂ jui₁lia'₂ a₂dsi₃ŋág₂ jnia'₅₄ të₁lia'₂ chong₂? ¹² Chi₂jua'₂ ca₂tiín₂ dsa₂ sián'₂ a₂jme₁'oin'₄ 'nia'₂, 'ë₂ guë₄ bá₄ ca₂tág₂ jnia'₅₄.

La₁ tsá₃ 'e₂ ma₂ca₂chi₁quian₁ jnia'₅₄ 'nia'₂ jmi₄ jua'₅₄ a₂mi₂ a₂ca₂tág₂ jnia'₅₄ jaun₂. Ma₂jmó₁ bá₄ jnia'₅₄ tió'₃ dsí₅ ca₂le₃jë₃ ia₁jaun₂ tsá₃ lë₅ jua'₅₄ cha₂ jnág₅ a₂qui₂dsi₃ag₅ jág₁ dse₃ quió'₅ Cristo. ¹³ ḡTsa₁ 'ŋi'₅₄ 'nia'₂, jui₁lia'₂ dsa₂ i₂niog₅ ne₄ a₂jñí₅ dsi₂néi₂ guá'₅, guë'₅ jui₁lia'₂ a₂cha₂ dsi₂néi₂ guá'₅; jui₁lia'₂ dsa₂ i₂tion'₅₄ qui₂jme₂ti₃ ne₄chei₂ ně₃, ján₃ guë'₂ quein'₅₄ gue₂₃ a₂jén'₅ ne₄chei₂? ¹⁴ Ján₃ bá₄ le₂jaun₂

* 9:5 griego: Cefas. † 9:9 Deuteronomio 25:4.

ca₂jmo₃ Te₁gui'₅₄ 'éi'₃, jui₁lia'₂ dsa₂ i₂i₂nio₄ qui₂'é₂ jág₁ dse₃, quian'₅₄ ta₁ jaun₂ le₃chain₂. ¹⁵ La₁ jniá₂ né₃, tsá₃ 'e₂ ma₂ca₂chi₁quian₁ jniá₂ jmi₄ 'nia'₂ jua'₅₄ a₂tion₅₄ lé₂ a₂ca₂tíng₂. On₃ guë'₂ jua'₅₄ jaun₂ jmo₅ jniá₂ si₂ la₂ ne'₅₄ 'nia'₂ jua'₅₄ a₂'ín₂ dsi₃ a₂jmo'₂ le₂jaun₂ quian'₅₄ jniá₂. ¡Té₂le₃ quió₃ jniá₂, ja₂lin₃ guë'₄ dse₃ jua'₅₄ jóng₂, lia'₂ con₂ guë'₄ nё₁jua'₂ 'ein₂ jnё₅ jui₅ a₂tsá₃ ma₃jme₁tí₁₂ guë'₄ ta₁ quió₃ a₂jmo₂₃ táng'₅!

¹⁶ La₁ia₁, jui₁lia'₂ jme₁'é₅ jniá₂ jág₁ dse₃, tsá₃ ca₂tín₂ jniá₂ dsia₅₄ jág₁ tá'₅, ia₁ tion₅₄ 'nió'₅ ca₂tíng₂ bá₄ qui₂'é₄ dsa₂ jág₁ dse₃. ¡'E₂ guë'₄ juíg₂ jniá₂ nё₁jua'₂ tsá₃ ma₃ca₂'é₃ jniá₂ jág₁ dse₃! ¹⁷ Ia₁ nё₁jua'₂ 'é₅ jniá₂ jág₁ dse₃ a₂'ñio₂ dsi₃ 'ñio₃, gue₅₄ bá₄ 'liang'₅₄. La₁ nё₁jua'₂ tsá₃ jmo₂₃ a₂'ñio₂ dsi₃ 'ñio₃, a₂lé₁jme₂tí₁ bá₄ jniá₂ ta₁ a₂niog₅ gu₃ jmo₅₄. ¹⁸ ¿Na₅ bá₄ 'lian'₅₄ jniá₂ jaun₂ nё₃? A₂jaun₂ bá₄ 'lian'₅₄ jniá₂: a₂lé₂ qui₁'é₄ jniá₂ jág₁ dse₃ ja₁con₂ dsa₂, a₂tsá₃ 'lia'₅₄ can₅₄, on₃jua'₅₄ chi₁quiang₁₂ jmi₄ gue₅₄ a₂ca₂tíng₂.

¹⁹ O₁jnia'₅₄ la₂ jin₅₄ jniá₂, on₃jua'₅₄ chan₂ 'ein₂ ne₄ jme₂tí₁, la₁ jmo₅₄ jniá₂ dsi₃ nё₂jag₄ bá₄ i₂ma₂rë₂ 'ñe'₅₄ jniá₂ quián₅ ca₂le₃jín₃, ia₁jaun₂ lé₂ le₃léi₂ guë'₄ juín₅ dsa₂ të₂le₃ quió'₅ Cristo. ²⁰ Jui₁lia'₂ jme₁eng₅₄ quiang'₅₄ dsa₂ judíos, jmo₂₃ dsi₃ nё₂jag₄ bá₄ líng₅ co₂'nió'₄ jan₂ dsa₂ judío, ia₁jaun₂ cuín₃ jmi₄ a₂jón₄ jniá₂. Jui₁lia'₂ ja₁con₂ dsa₂ i₂tion₅₄ 'Éi'₃ quió'₅ Moisés, jmo₅₄ jniá₂ dsi₃ nё₂jag₄ bá₄ a₂eng₅₄ 'Éi'₃, ia₁jaun₂ jón₄ jniá₂ jui₁lia'₂ i₂tion₅₄ 'Éi'₃, (o₁jnia'₅₄ la₂ tsá₃ 'Éi'₃ jaun₂ eng₅₄ të₃dsón'₂). ²¹ Té₂le₃ quió'₅ guë'₂ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂tsá₃ tion₅₄ 'Éi'₃ nё₃, já₃ bá₄ co₂ring₂

quian'₅₄ dsa₂ 'éi₂ jmo₂₃ dsi₃, ia₁jaun₂ jóng₄ juí₁lia'₂ dsa₂ i₂tsá₃ tion'₅₄ 'Éi'₃, (o₁jŋia'₅₄ la₂ tsá₃ lon₄ jniá₂ ne₄ 'Éi'₃ quió'₅ Diú₄, a₂'eng₅₄ bá₄ 'éi'₃ quió'₅ Cristo). **22** Juí₁lia'₂ ja₁con₂ dsa₂ 'uan₅₄ i₂tsá₃ lin₄ ma₂'én₂ rë₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ jmo₂₃ dsi₃ líng₅, ia₁jaun₂ jóng₄ juí₁lia'₂ i₂'uan₅₄. Ja₁con₂ ca₂le₃jín₃ dsa₂ ma₂jmo₃ jniá₂ dsi₃ a₂co₂ring₂ quian'₅₄ ca₂lë₃jín₃, ia₁jaun₂ cuíñ₃ jmig₄ a₂lé₂ le₃lón₂ i₂lin₅₄. **23** Ca₂le₃jé₃ a₂në₅ jmo₅ jniá₂ o₄quió'₄ jág₁ dse₃, ia₁jaun₂ bá₄ quen'₅₄ jniá₂ të₂le₃ quian'₅₄ jág₁ dse₃.

24 ¿Tsa₁ ñi'₅₄ 'nia'₂ juí₁lia'₂ dsa₂ i₂i₂nio₄ co₂chi'₅₄ jme₁co₂₃, ca₂le₃jín₃ bá₄ 'éi₂ i₂nioi₅₄, la₁ i₂jan₂ tan₅₄ juí₁lia'₂ i₂lí₂ bá₄, gue₅ premio? Le₂jaun₂ bá₄ 'nia'₂ ján₃, quen'₂ bí₂ o₂nóg'₅ co₂chi'₅₄ ia₁jaun₂ guéi'₁ 'nia'₂ premio. **25** Ca₂le₃jín₃ dsa₂ i₂jme₂tín₅ ia₁ cha₂ ja₁lë₄ jág₁ a₂dsi₃cáu₂, jmo₂₃ 'í₁ 'ñiog₅, ia₁jaun₂ bá₄ lí₂ caun₂ corona a₂jiog₅ co₂'na₂. La₁ jniog₄ në₃ quen'₂ bí₂ léi₂ caun₂ corona a₂jiog₅ co₂tan₅₄ bá₄. **26** Jaun₂ le₂në₅, 'ñiò₃ jniá₂ në₃, on₃jua'₅₄ a₂lë₁i₂ñi₄ jniá₂ co₂chi'₅₄; jaun₂ jme₁quín₂ jniá₂, on₃jua'₅₄ a₂lë₁dsi₂dsí₂ ja'₂. **27** Të₂le₃ jma'₄ cué₅ uig₅ ñi₃ 'ñiò₃, në₂jag₄ bá₄ a₂rë₂'ñe'₅₄, con'₂ tsá₃ ñó₅ në₂jua'₂ të₁tsing'₄ 'lig'₅₄ 'ñiò₃, lia'₂ con'₂ jme₁ca₂jme₁ting₅ i₂sián'₂.

10

To' ₂jág₁ a₂tsá₃ jme₃gan₃ dsa₂ diú₄ lag₄

1 Tsá₃ 'nio₃ jniá₂ jua'₅₄ a₂tsá₃ ñi'₅₄ 'nia'₂ rin'₅₄ jniog₄, a₂jme₁tion'₅₄ dsa₂ can'₅₄ quián₂ jnia'₅₄ ma₂líg'₂ në'₃ jnei₅, jaun₂ gué₄ ca₂ñí₃ ca₂le₃jín₃ Jmi₁ñí'₄ Guéin₂. **2** Ca₂tón'₂ dsa₂ colë₅ ca₂le₃jín₃ quiain'₅₄ Moisés jé₄

jnei₅ quian'₅₄ jë₄ jmi₁ñjí₄ në₃. ³ Le₂jaun₂ bá₄ ján₃, ca₂gué'₃ co₂dsia₅ ca₂le₃jíin₃ má₃ a₂gu₂dsí₂; ⁴ ca₂'in'₃ jmi₂ a₂gu₂dsí₂ ján₃. Ia₁ ca₂'in'₃ jmi₂ a₂ca₂'ia₂ dso'₂ ni₁'lau₂ a₂gu₂dsí₂ jaun₂ a₂ca₂jme₃quiong'₅₄ ca₂le₃jé₃ jmi₄ tioin'₅₄ jui₅. Ni₁'lau₂ jaun₂ në₃, Cristo bá₄ 'éi₂.

⁵ La₁ia₁, mei'₂ tsá₃ le₃jín₃ dsa₂ 'éi₂ në₃, tsá₃ ca₂jmo₃ a₂'njio₂ dsí₅ Diú₄. Jaun₂ ne₄ 'uig₅₄ jaun₂, qui₂i₃ga'₅₄ ni₁ñjí₁₂ 'uë₃ quein₂ co₂'njog₅ jaun₂.

⁶ Ca₂le₃jé₃ a₂né₅ ca₂lë₃ ia₁jaun₂ lë₅ caun₂ jág₁ a₂jáng'₅ léi₄ quián₂ jniog₄ jmi₄ në₃, ia₁jaun₂ tsá₃ jmó₁ jniog₄ 'ín₅ dsí₅ ja₁con₂ a₂'lig'₅₄, jui₁lia'₂ ca₂jmo₃ dsa₂ 'éi₂ 'ín₅ dsí₅. ⁷ Jaun₂ juig₂ jniá₂ 'nia'₂, tsá₃ jme₁gan'₃ 'nia'₂ diú₄ lag₄, jui₁lia'₂ ca₂jmo₃ i₂lin₅₄ dsa₂ 'éi₂; jui₁lia'₂ juá'₂ ne₄ Si₂: "Ca₂tián'₂ dsa₂ ca₂gué'₃ qui₂ca₂'in'₃ në₃, jaun₂ gué₄ qui₂ca₂nau₂, ca₂co₃."*

⁸ Tsá₃ ca₂tág₂ jniog₄ 'nió₁ dso₄ jua'₅₄ nió'₄ jniog₄ jág₁ quian'₅₄ jui₁'ein₂ gué₃, jui₁lia'₂ ca₂jmo₃ i₂lin₅₄ dsa₂ 'éi₂. Ne₄ 'uig₅₄ jaun₂, quian'₅₄ co₂jmi₄ ca₂dsan₃ con₂ guió₂-'ní₅ mei₅ dsa₂ 'éi₂. ⁹ On₃ gué'₂ ca₂tág₂ jniog₄ a₂quiong₅₄ táu₂ Te₁gui'₅₄ jui₁lia'₂ ca₂jmo₃ i₂lin₅₄ dsa₂ 'éi₂, jaun₂ qui₂ca₂dsain₃, qui₂ca₂cag'₂ dsí₂mi'₂. ¹⁰ On₃ gué'₂ chi₁'ín'₄ 'nia'₂ uig₅ Diú₄, jui₁lia'₂ ca₂jmo₃ i₂lin₅₄ dsa₂ 'éi₂, jaun₂ ca₂chen₃ Diú₄ ángel i₂quian₅ 'mú₃, ca₂jme₃dsiain₂₃ dsa₂ 'éi₂.

¹¹ Le₂në₅ bá₄ ca₂i₃ñjí₂ dsa₂ 'éi₂, ia₁jaun₂ jióg'₂ 'í₁ lë₅ léi₄; ca₂i₃to'₅₄ ne₄ Si₂ co₂'nió'₄ caun₂ jág₁ a₂lë₂'ag₅₄ tē₃jniá₅, ia₁jaun₂ dsilog'₂ dsí₅ jniog₄ jmi₄ në₃, ia₁ ma₂ja₂quián₃ bá₄ le₃'ñia₅ jmi₄ a₂le₂ti₃ a₂lë₅ dsí₅ Diú₄ jmo₃ ja₁con₂ jniog₄. ¹² Le₂në₅ bá₄, chi₂jua'₂ 'ein₂ lín₂ chéin'₅ tiá₂ a₂'ein₂, jui₁jmo₁₂ 'í₁ ia₁jaun₂ tsá₃

* **10:7** Éxodo 32:6.

tiáin'3. 13 Tsá₃ 'e₂ táu₂ ma₂i₂ñí₂ 'nia'₂, jñia'₅₄ lia'₂ a₂qui₂dsi₂ñí₂ dsa₂ mi₂güí₃. La₁ i₂rë₂ti'₅₄ bá₄ Diú₄, tsá₃ cuë₃ jmíg₄ jua'₅₄ ñí₄ a₂qui₂dsi₁juíñ₅₄ 'a₂ con'₂ jñia'₅₄ tiang'₃. Të₂le₃ 'ñiog₅ bá₄ Diú₄ jmo₃ caun₂ jui₅ 'a₂lia'₂ lé₂ jmó'₂ a₂tiang'₃, jui₁'e₂ guë₃ caun₂ táu₂ já₅.

14 Jaun₂ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ rin'₅₄ jniog₄, quiá₂ 'nia'₂ cau₅ ja₁jme₂juíñ₂ dsa₂ diú₄ lag₄. 15 Juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ dsa₂ i₂ñí₂ dsí₅: quion₂ de'₂ 'nia'₂ caun₂ 'í₁ a₂juá'₅. 16 Jui₁lia'₂ jme₁quian'₅₄ jniog₄ rin'₅₄, 'ne'₂ jniog₄ a₂'a₄ copa jnió₅, cuë₂ ti₁'mag'₄ Diú₄: ¿on₁jua'₅₄ a₂quein'₄ jniog₄ jmi₄ Cristo? Le₂jaun₂ bá₄ ján₃ jui₁lia'₂ jme₁quian'₅₄ jniog₄ rin'₅₄ jmo₂ dsióg₁ i₁ñí'₄: ¿on₁jua'₅₄ a₂quein'₄ jniog₄ ni₁ñí₁ Cristo? 17 Jui₁lia'₂ caun₂ bá₄ i₁ñí'₄ lë₅, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ jniog₄ né₃, o₁jnia'₅₄ la₂ juag₅ jniog₄ lë₂, la₁ caun₂ bá₄ ni₁ñí₅ lág₅ jniog₄, ia₁ caun₂ i₁ñí'₄ bá₄ que₂ jniog₄.

18 Quion₂ de'₂ 'nia'₂ 'í₁ 'a₂ lia'₂ lë₅ juig₂ Israel: ¿Tsa₁ líñ₂ 'nia'₂, jñia'₅₄ dsa₂ i₂guë'₅ má₃ ñí₄ já'₂ a₂qui₂rë₂jen'₅₄ ne₄chei₂, le₂jaun₂ bá₄ quein'₅₄ guioin₅₄ ne₄chei₂ jaun₂? 19 Tsá₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ jua'₅₄ a₂cha₂ bí₂ 'io₅ diú₄ lag₄, on₃ guë'₂ le₂jaun₂ ñí₅ a₂te₁'i₁ ne₅₄. 20 Të₂le₃ juá'₅ jniá₂, jme₁jén'₅ dsa₂ 'e₂ qui₂jén'₅ ne₄ 'éi₂, qui₂jén'₅ dsa₂ a₂jaun₂ ne₄ je₂na'₅₄, on₃jua'₅₄ rë'₂ ne₄ Diú₄ të₃dsón'₂. Jaun₂tsá₃ 'nio₃ jniá₂ jua'₅₄ quen'₅₄ 'nia'₂ quian'₅₄ je₂na'₅₄. 21 Tsá₃ lë₂ 'ag'₅₄ 'nia'₂ copa quió'₅ Te₁gui'₅₄, chi₂jua'₂ ján₃ guë'₂ 'ag'₅₄ táng₃ copa quió'₅ je₂na'₅₄. On₃ guë'₂ lë₂ quen'₅₄ 'nia'₂ ne₄ mesa quió'₅ Te₁gui'₅₄, chi₂jua'₂ ján₃ guë'₂ quen'₅₄ táng₃ 'nia'₂ ne₄ mesa quió'₅ je₂na'₅₄.

22 ¿'E₂ lë₂ né₃? o₃ bá₄ lë₂ le₃jmó₁ jniog₄ ia₁jaun₂ le₃dsí'₅ Te₁gui'₅₄ o₄quián₂ jniog₄? o₃ bá₄ 'uau'₂ guë₄

jniog₄ lia'₂ con'₂ gué₄ 'éi₂?

'A₂ con'₂ jŋia'₅₄ cuë₂₃ jm̄ig₄ ia₁ a₂lág₅ jniog₄ dsa₂ quián₅ Cristo

23 Dsón'₂ bá₄ dsau₅: “I₄ bá₄ 'éi'₃ le₃jmo₃ dsa₂ 'e₂ 'nio₃ jmo₃”, la₁ tsá₃ jua'₅₄ ca₂le₃jé₃ a₂jaun₂ jme₂o₅₄; dsau₅ bá₄: “I₄ 'éi'₃ le₃jmo₃ dsa₂ ca₂le₃jé₃ 'e₂ 'nio₃ jmo₃”, la₁ia₁ tsá₃ jua'₅₄ ca₂le₃jé₃ a₂jaun₂ jmo₃ a₂dsi₃cón₃ dsa₂ tē₂le₃ quió'₅ jme₂dsí₂. **24** 'Nió'₅ bá₄ 'no'₂ dsa₂ jui₅ jmo₃ a₂dse₃ le₃ja₁con₂ riin'₅₄, on₃jua'₅₄ rē₂jmá'₃ lia'₂ a₂dse₃ ja₁coin₂ 'ŋiog₅.

25 Qué'₂ bá₄ 'nia'₂ lia'₂ 'ei₅ ne₄ a₂dsi₂'nag₂ 'ma'₅₄, lē₃ jua'₅₄ tsá₃ 'e₂ cáun'₂ 'nia'₂ 'í₁ o₄quió'₄ a₂qui₂dsi₂jŋi₅ 'au'₂ 'nia'₂. **26** Ia₁: “Gua'₅₄ uë₃, quian'₅₄ gué₄ ca₂le₃jé₃ 'e₂ niog₅ cha₂ ja₁jaun₂, a₂quió'₅ Te₁gui'₅₄ jé₂ bá₄ jaun₂.”[†]

27 Në₁jua'₂ 'ein₂ dsa₂ i₂tsá₃ 'én₂ ca₂tē₃ 'nia'₂ a₂o₁qué'₂ ja₁quió'₄, në₁jua'₂ 'niog₂ 'nia'₂ o₁nógl₅, jaun₂ qué'₂ bá₄ 'nia'₂ ca₂le₃jé₃ 'e₂ niog₅ dsia₃ dsa₂ ne'₅₄, lē₃ jua'₅₄ tsá₃ cáun'₂ 'í₁ o₄quió'₄ a₂qui₂dsi₂jŋi₅ 'au'₂ 'nia'₂. **28** La₁ në₁jua'₂ chan₂ gué'₂ 'ein₂ juá'₂: “Má₃ a₂qué'₂ 'nia'₂ në₅ a₂ma₂jáu'₅ jme₁rē₂jen'₅₄ ne₄ diú₄ lag₄ bá₄ në₅”, co₂dsia₅ tsá₃ ma₃qué'₂ 'nia'₂, o₄quió'₄ i₂juá'₂ le₂në₅, jáñ₃ bá₄ o₄quió'₄ a₂qui₂dsi₂jŋi₅ dsí₅ në₃.[‡] **29** A₂qui₂dsi₂jŋi₅ dsí₅ dsa₂ 'éi₂ bá₄ gué'₂, on₃jua'₅₄ rē₂ 'nia'₂.

La₁ chan₂ gué'₂ i₂le₃juá'₂ táng₃: “'ξ'E₂ 'uig₅₄ qui₂con₂ dsa₂ 'í₁ tē₂le₃ jui₅ a₂tsá₃ jnág₅ quió₃, o₄quió'₄ 'a₂ lia'₂ niog₅ ñí'₂ dsí₅ i₂sián'₂?” **30** Chi₂jua'₂ cuë₅ jniá₂ ti₁'mag'₄ o₄quió'₄ caun₂ má₃ a₂quen'₅₄ jniá₂ jé₄ gué'₅

[†] **10:26** Salmo 24:1. [‡] **10:28** A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂juá'₂ján₃: “Ia₁ gua'₅₄ uë₃, quian'₅₄ gué₄ ca₂le₃jé₃ 'e₂ niog₅ cha₂ ja₁jaun₂, a₂quió'₅ Te₁gui'₅₄ jé₂ bá₄ jaun₂.”

dsa₂, ḡ'e₂ 'uig₅₄ chi₂'ag₅ dsa₂ o₄quió'₄ a₂guë'₂ jaun₂, chi₂jua'₂ cué₅ ti₁'mag'₄ ně₃? ³¹ Jaun₂ lë₃, chi₂jua'₂ qué'₂, 'ag'₂, ján₃ guë'₂ le₂jaun₂ chi₂jua'₂ 'e₂ guë'₄ niog₅ jmo'₂ 'nia'₂, jmo₄ bá₄ a₂jaun₂, la₁ jua'₅₄ le₃juin'₂ bá₄ Diú₄ le₃jé₃ a₂jaun₂. ³² La₁ tsá₃ cuë₂ 'nia'₂ jmig₄ jua'₅₄ ja₁lé₂ tsí₃sén'₂ dsa₂ judíos, on₃ guë'₂ dsa₂ griegos, on₃ guë'₂ dsa₂ i₂tén₅ le₃quió'₅ guá'₅ quián₅ Diú₄ ně₃. ³³ Jniá₂ 'njoí₃ ně₃ quín'₅ bí₂ jmo₂₃ a₂të₅ dsí₅ ca₂le₃jíñ₃, tsá₃ jmo₅ jniá₂ dsí₃ a₂'náu'₅ jniá₂ a₂dse₃ le₃ja₁cong₂ 'njoí₃. Jmo₅ bá₄ jniá₂ a₂dse₃ le₃ja₁con₂ i₂sián'₂, ia₁jaun₂ lióin₂.

11

¹ Quian₂ 'nia'₂ jui₅ a₂ca₂can₃ jniá₂, jui₁lia'₂ jniá₂ ně₃, quian₅₄ jui₅ a₂ca₂can₃ Cristo.

'A₂ lia'₂ dsi₂ten₅₄ jmo₃ dsa₂ mí₂jme₁tioin'₅₄ culto

² Rín'₅₄ jniog₄, a₂'njo₂ dsi₃ líñ₃ cué₅ jniá₂ ti₁'mag'₄ 'nia'₂, 'uig₅₄ ia₁ a₂dsau'₂ bá₄ 'au'₂ jniá₂, ia₁ chan'₅₄ bá₄ 'nia'₂ tiá₂ jág₁ con'₂ lë₅ ma₂ca₂jme₁tin₅ jniá₂ 'nia'₂. ³ La₁ 'nio₃ jniá₂ a₂le₃nji'₅₄ 'nia': jui₁lia'₂ líñ₅ Cristo mí₂dsi₄ le₂jan₂ le₂jan₂ dsa₂ ñe'₂, ján₃ guë'₂ le₂jaun₂ líñ₅ dsa₂ ñe'₂ mí₂dsi₄ dsa₂ mí₂; jaun₂ líñ₅ Diú₄ mí₂dsi₄ Cristo. ⁴ Jua'₅₄ mei'₂ guë₃ jan₂ dsa₂ ñe'₂ jlë₂ dsi₅₄ jme₁chi₂léin'₂ Diú₄ jë₁le₁nji'₂ dsa₂, o₃ jme₁ñág₅ jág₁ a₂cuë₅ Diú₄, chein'₂₃ o₂gui'₃ mí₂dsi₅₄ chi₂jua'₂ le₂jaun₂. ⁵ La₁ chi₂jua'₂ jan₂ guë'₂ dsa₂ mí₂ tsá₃ chi₁jlë₅ dsi₅₄ jme₁chi₂léin'₂ Diú₄, o₃ jme₁ñág₅ jág₁ a₂cuë₅ Diú₄, chein'₂₃ o₂gui'₃ mí₂dsi₅₄ chi₂jua'₂ le₂jaun₂ ján₃; co₂jaun₂ bá₄ dsióg₅ ně₂jag₄ bá₄ rë₂chei₄ jñi₂ dsi₅₄. ⁶ Chi₂jua'₂ tsá₃ 'nio₃ jui₁lia'₂ jan₂ dsa₂ mí₂ jlë₂ dsi₅₄, co₂ñei'₅₄ o₁chéi₄ jñi₂ dsi₅₄.

La₁ chi₂jua'₂ caun₂ o₂gui'₃ jaun₂, a₂chéi₃ jan₂ dsa₂ mí₂ jŋi₂ dsi₅₄, o₃ a₂téi'₅ 'e₂, jui₁jlë₅₄ bá₄ mi₂dsi₅₄. **7** Tsá₃ ca₂tín₂ dsa₂ ñe'₂ jlë₂ dsi₅₄, ia₁ 'éi₂ bá₄ líñ₅ co₂'nió'₄ nió'₄ quió'₅ Diú₄, i₂jme₂jnia₅ a₂jlá'₁ quió'₅ Diú₄. La₁ia₁ dsa₂ mí₂ ně₃, líñ₅ i₂jlán'₁ quián₅ dsa₂ ñe'₂. **8** Le₂'uig₅₄ lia'₂ con'₂ jme₁ca₂jmó'₂ Diú₄ dsa₂ ñe'₂, ma₁ on₃jua'₅₄ quió'₅ dsa₂ mí₂ ca₂can₃ 'uig₅₄. Dsa₂ mí₂ bá₄ 'éi₂ ca₂já₃ ca₂liin₃ quian'₅₄ ní₁ñí₁ dsa₂ ñe'₂. **9** O₄quió'₄ dsa₂ ñe'₂ bá₄ ca₂jmó'₂ Diú₄ dsa₂ mí₂, jaun₂ on₃jua'₅₄ rë'₂ dsa₂ ñe'₂ ca₂liin₃ o₄quió'₄ dsa₂ mí₂. **10** 'Uig₅₄ jaun₂ guë'₂ ně₃, o₄quió'₄ ángeles, ca₂tín₂ dsa₂ mí₂ cán₂ caun₂ léi₄ ne₄ mi₂dsi₅₄, a₂'ein₅₄ 'éi'₃. **11** La₁ të₂le₃ quió'₅ Te₁gui'₅₄ ně₃, tsá₃ lé₂ le₃chan₂ dsa₂ ñe'₂ jua'₅₄ mei'₂ guë₃ tsá₃ dsa₂ ñe'₂ chan₂ táng₃. **12** Ia₁ jui₁lia'₂ ca₂já₃ dsa₂ mí₂ dsi₁con₂ dsa₂ ñe'₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ guë'₂ ně₃ rë₂chan₂ dsa₂ ñe'₂ cáun₂ dsa₂ mí₂. La₁ ja₂lé₂ ca₂le₃jé₃ ja₁con₂ Diú₄.

13 Quion₂ 'nia'₂ 'í₁ jin'₄ 'nia'₂ guiong'₅₄: ¿Dsi₁ten₅₄ chi₃lén'₂ dsa₂ mí₂ Diú₄ jme₁le₁ñí'₂ 'nia'₂ të₃ tsá₃ chi₁jlë₅ mi₂dsi₅₄? **14** ¿Tsa₁ léi₄, tsa₁ jág'₂ 'nia'₂ 'a₂ lia'₂ lë₅ dsi₂ten₅₄ i₂nio₄ dsa₂, caun₂ o₂gui'₃ bá₄ jaun₂ quió'₅ jui₁lia'₂ jan₂ dsa₂ ñe'₂, chi₂jua'₂ quian₅ jŋi₂ dsi₅₄ jang₄? **15** La₁ dsa₂ mí₂ guë'₂ ně₃, jlá'₁ bá₄ të₂le₃ quió'₅ 'éi₂ chi₂jua'₂ quian₅ jŋi₂ dsi₅₄ jang₄. Ia₁ con'₂ jaun₂ ca₂ñii₂ jŋi₂ dsi₅₄ jang₄ co₂'nió'₄ caun₂ 'mí'₂ 'ñiá'₂. **16** Chi₂jua'₂ chan₂ guë'₂ i₂'nío₃ tsín₃ quió'₅ jág₁ ně₅, jaun₂ juá'₅ jniá₂, ca₂lia'₂ jnia'₅₄ jnia'₅₄ guio₅₄, on₃ guë'₂ 'í₁caun₂ guá'₅ quián₅ Diú₄, tsá₃ tag₄ siá'₂ chí'₅.

*Ca₂i₁juin₅₄ ηag₅₄ ca₂guē'₃ dsa₂ ja₁jmóg'₅ Má₃ quió'₅
Te₁gui'₅₄*

17 La₁ ne₄ si₂ la₂, 'éi'₃ a₂në₃ gué₄ jmo₅₄ jniá₂, tsá₃ lé₂ jua'₅₄ juá'₄ jniá₂ a₂dse₃ tion'₅₄ 'nia'₂. Ia₁ jmo'₂ 'nia'₂ dain₅₄ jme₁ñig'₂, 'nió'₄ a₂jme₁jmó'₂ 'nia'₂ a₂dse₃. 18 Jé₁le₂uig₅₄ juá'₅ jniá₂, ma₂guion₅₄ jág₁ a₂jmo'₂ 'nia'₂ le₁dsong'₅₄, lia'₂ jme₁ñi'₂ 'nia'₂. Mei'₂ tsá₃ tí₅ bá₄ ca₂la₂ jág₁ në₅, líng₂. 19 Dsón'₂ bá₄ jaun₂, tion₅₄ niog₅ qui₃jmo₃ dsa₂ jma₃quén₅ la₂-në₅, ia₁jaun₂ le₃jniá₂ jin'₄ 'nia'₂ ju₁lia'₂ dsa₂ i₂ma₂guei₃ Diú₄. 20 Jaun₂ lë₃, jme₁ñi'₂ 'nia'₂, tsá₃ ma₂lë₅ quió'₅ Te₁gui'₅₄, má₃ a₂qué'₂ 'nia'₂ jaun₂, 21 ia₁ jé₁ma₂ca₂té₂ hora a₂qué'₅₄ 'nia'₂, jmo₅ dsa₂ i₂lin₅₄ jma₃quén₅ dsi₂jniái₄ qui₂gué'₅. Chan₂ i₂lin₅₄ tion'₅₄ i₁cón'₅; tē₁lia'₂ tion'₅₄ i₂sián'₂ le₁'ein₅. 22 ¿Tsa₁ dsi₂néi₂ quián'₂ 'nia'₂ cha₂ ja₁lé₂ le₃qui₁que'₅₄ qui₁'ag'₅₄ 'nia'₂ në₃? ¿O₃ bá₄ ma₂jin'₅₄ 'nia'₂ sion₅ guá'₅ quián₅ Diú₄, ján₃ gué'₂ cué'₂ 'nia'₂ o₂guí'₃ dsa₂ i₂tsá₃ 'e₂ cha₂ quió'₅? ¿'E₂ bá₄ juig₅₄ jniá₂ 'nia'₂? ¿A₁juá'₄ jniá₂ dse₃ lia'₂ tion'₅₄ 'nia'₂ ia₁ a₂jmo'₂ le₂jaun₂? ¡Dsón'₂ bá₄ tsá₃ le₂jaun₂!

Má₃ quió'₅ Te₁gui'₅₄

(Mateo 26:26-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

23 Ia₁ a₂ca₂ñi₂ bá₄ jniá₂ a₂ca₂jme₃tag₅ 'ñiog₅ Te₁gui'₅₄ a₂ma₂ca₂jme₁tin₅ gué'₂ jniá₂ 'nia'₂: lia'₂ con'₂ le₃ca₂nei₂ jmig₄ jme₁ca₂jáng'₂ dsa₂, ca₂can₃ i₁ñí'₄. 24 Jme₁ma₂dsan₃ cué'₅ ti₁'mag'₄ Diú₄, jaun₂ gué'₄ ca₂'niai₃ ca₂dsió'₃ i₁ñí'₄, jaun₂ ca₂juá'₂: “Qué'₂ 'nia'₂; a₂la₂ bá₄ ñi₃ a₂rë₂'na₄ o₄quián'₂ 'nia'₂. Jmo₄ 'nia'₂ le₂la₂ a₂dsiog'₂ 'au'₂ jniá₂.” 25 Ján₃ bá₄ le₂në₅, jme₁ma₂ca₂lë₃ gué'₅ i₁ñí'₄, ca₂can₃ táng₃ copa, jaun₂

ca₂juá'₂: “A₂'a₄ copa la₂, lë₅ jág₁ 'mí₂ a₂li'₅₄ të₂le₃ quian'₅₄ jmi₃.* Lia'₂ co₂ráun₂ 'ag'₅₄ 'nia'₂, jmo₄ 'nia'₂ a₂dsau₂ 'au'₂ jniá₂.” 26 Jaun₂ le₂në₅ bá₄, lia'₂ co₂ráun₂ tón'₄ 'nia'₂ qué'₅₄ i₁njí'₄, 'ag'₅₄ 'nia'₂ a₂'a₄ copa, qui₂é₅ 'nia'₂ 'mú₃ quió'₅ Te₁gui'₅₄ ca₂lia'₂ ca₂të₂ jmi₄ i₁guain'₂ táng₃.

A₂ lia'₂ dsi₂ten₅₄ tón'₃ dsa₂ jmóg'₂ gué'₃ Má₃ quió'₅ Te₁gui'₅₄

27 Jaun₂ lë₃, chi₂jua'₂ 'ein₂ gué'₅ i₁njí'₄, 'ín'₂ a₂'a₄ copa jaun₂, on₃jua'₅₄ ia₁ a₂léi₄ dsan₂ dsi₅, a₂rë₂cán'₄ bá₄ 'éi₂ le₃ja₁con₂ nj₄ jmi₄ Te₁gui'₅₄. 28 'Uig₅₄ jaun₂ në₃, né'₃ a₂gué'₃ jan₂ dsa₂ i₁njí'₄, né'₃ a₂'ín'₂ a₂'a₄ copa, ju₁quion₂ 'í₁ ja₁con₂ 'njog₅. 29 Ia₁ në₁ca₂gué'₃ ca₂'in'₃, të₃tsá₃ rë₂njí'₂ dsi₅, tsá₃ rë₂cuí'₅ nj₄ Te₁gui'₅₄, cué'₅ uig₅ 'njog₅ bá₄ në₁ca₂gué'₃ ca₂'in'₃ le₂jaun₂. 30 Ne₄ 'uig₅₄ jaun₂, juin₅ 'nia'₂ i₂le₁dso'₅₄, i₂'uan₅₄ në₃; i₂lin₅₄ gué'₂ ma₂qui₂ca₂dsain₃. 31 La₁ në₁jua'₂ ca₂quiong₅₄ jniog₄ 'í₁ dsi₅ guio₅₄, tsá₃ 'e₂ 'í₁ con₂ Te₁gui'₅₄ ja₁con₂ jniog₄. 32 Jme₁con₂ Te₁gui'₅₄ 'í₁ ja₁con₂ jniog₄, jme₂rë₃ ju₅ quián₂ jniog₄, ia₁jaun₂ tsá₃ guéi₁ uig₅ co₂lë₅ quian'₅₄ dsa₂ mi₂güíg₃.

33 Jaun₂ le₂në₅ bá₄, 'nia'₂ riñ'₅₄ jniog₄, ju₁lia'₂ juá'₅ jniá₂ chi₂jua'₂ líg'₂ jme₁tón'₂ 'nia'₂ long'₂ quian'₅₄ ríng'₂ a₂jmog'₅₄ 'nia'₂ Má₃ quió'₅ Te₁gui'₅₄, jnja₄ 'nia'₂ ríng'₂ jang'₂ jang'₂ a₂qué'₅₄ co₂dsia₅. 34 Chi₂jua'₂ chan₂ jan₂ i₁cón'₅, ju₁gué'₄ co₂ñei'₅₄ ja₁quió'₄, ia₁jaun₂ tsá₃ 'é₂ Diú₄ uig₅ ju₁lia'₂ jé₁njig'₂ 'nia'₂.

Jui₁lia'₂ jág₁ a₂'nió'₅ le₃rë₂, në₅ bá₄ jme₁rë₂ jniá₂ jé₁ma₂të₂ rë₁dsiog₄.

* 11:25 'Nio'₂ ja₁ton₅ Mateo 26:28; Éxodo 24:8; 1 Corintios 10:16.

12

Jui₁lia'₂ ta₁ a₂tin₂ dsa₂ a₂cuë₅ Jme₂dsí₂ Jñiò₅ cuë'₅ le₂jan₂ le₂jan₂ dsa₂

¹ Në₃ në₃, rin'₅₄ jniog₄, ju₁lia'₂ të₂le₃ a₂gu₂dsí₂, tsá₃ 'nio₃ jniá₂ jua'₅₄ tsá₃ le₃nji'₅₄ 'nia'₂.

² Ma₂nji'₅₄ bá₄ 'nia'₂, rin'₅₄ jniog₄, lia'₂ con'₂ tsá₃ dsa₂ 'én₂ jme₁ma₂lín₅ 'nia'₂, jme₁të₁i₂nio'₄ 'nia'₂ chi₁co'₅₄ quió'₅ dsa₂ lag₄, on₃ i₂lé₂ le₃juá'₂ jág₁.

³ Jaun₂ ně₃, juig₅₄ jniá₂ 'nia'₂, 'i₁jan₂ dsa₂ i₂dsia₅ jág₁ lia'₂ con'₂ jiog₅ Jme₂dsí₂ quián₅ Diú₄, tsá₃ juá'₂: "¡Ju₁dsi₂éñ₂ Jesús!" Ján₃ guë'₂ le₂jaun₂, 'i₁jan₂ tsá₃ lé₂ le₃juá'₂: "¡Jesús bá₄ i₂lín₅ Te₁gui'₅₄!" chi₂jua'₂ tsá₃ Jme₂dsí₂ Jñiò₅ jiog₅ guë'₂.

⁴ 'Lióng₂ bá₄ ju₅bí₂ cha₂ a₂lé₂ le₃nje₂ dsa₂, la₁ia₁ jan₂ bá₄ Jme₂dsí₂ i₂cuë₅. ⁵ 'Lióng₂ ne₅₄ bá₄ ta₁ a₂cha₂ a₂lé₂ jme₃ti₃ dsa₂, la₁ia₁ jan₂ tan₅₄ bá₄ Te₁gui'₅₄ chan₂. ⁶ Cha₂ 'lióng₂ ne₅₄ bá₄ ta₁ a₂lé₂ le₃jmo₃ dsa₂; jñia'₅₄ lia'₂ jan₂ bá₄ Diú₄ i₂jmo₅ ca₂le₃jé₃ ta₁ jaun₂ ja₁con₂ ca₂le₃jín₃ dsa₂.

⁷ Në₃ në₃, a₂dse₃ quió'₅ ca₂le₃jín₃ bá₄ a₂jme₂jnia₅ Diú₄ ju₅bí₂ quió'₅ Jme₂dsí₂ ja₁con₂ le₂jan₂ le₂jan₂.

⁸ Të₂le₃ quian'₅₄ Jme₂dsí₂ bá₄ cuë₅ Diú₄ ju₅bí₂ cuë'₅ ju₁lia'₂ jan₂ dsa₂ a₂lé₂ le₃cuë₃ jág₁ a₂njí'₂ dsí₅. I₂sián'₂ guë'₂ në₃, ñei₂ bí₂ a₂tiin₂ 'a₂ lia'₂ le₃nji₅ caun₂ jág₁, të₂le₃ quian'₅₄ jan₂ Jme₂dsí₂ 'éi₂ bá₄. ⁹ Ju₁lia'₂ i₂sián'₂ guë'₂ në₃, rë₂ 'éin₂ 'ñjo₅ lin₃, a₂jmo₅ 'ñiog₅ Jme₂dsí₂ 'éi₂ bá₄ ján₃. I₂sián'₂ guë'₂ qui'₅₄ jmig₄ a₂lé₂ le₃jme₃ 'lión₂ ju₁lia'₂ dsa₂ dso'₅₄ në₃, të₂le₃ quian'₅₄ jan₂ Jme₂dsí₂ 'éi₂. ¹⁰ I₂lin₅₄ guë'₂ tñ₅ ju₅bí₂ a₂jmo₃ léi₄ juë'₂; i₂lin₅₄ guë'₂ i₂lé₂ le₃'é₂ jág₁ a₂jme₂jnia₅ Diú₄ ne₅₄; i₂lin₅₄ guë'₂ ñei₂ bí₂ a₂tiin₂ con₂ 'í₁ a₂rë₂lí'₄ dsí₅ jñin₄ jme₂dsí₂;

i₂lin₅₄ guë' ₂ ñei₂ bí₂ a₂lé₂ le₃dsia₃ jág₁ jmei₅ siá'₂;
 i₂lin₅₄ guë' ₂ i₂qui'₅₄ jmig₄ a₂juá'₂ 'e₂ jein₅ jág₁ jmei₅
 jaun₂. **11** Ca₂le₃jé₃ jui₅bí₂ në₅, jan₂ Jme₂dsí₂ quián₅
 Diú₄ bá₄ cuë₅ a₂tin₂ dsa₂ le₂jain₂ le₂jain₂, lia'₂ con'₂
 lë₅ 'ñio₂ dsí₅.

Ca₂le₃jág₃ bá₄jniog₄ lág₅ co₂'nió'₄ caun₂ bá₄ ñí₅

12 Ia₁, jui₁lia'₂ lë₅ caun₂ ni₁ñí₁ dsa₂, 'lióng₂ a₂chei₂
 le₂caun₂ le₂caun₂ a₂tén₅ quió'₅, la₁ caun₂ bá₄ ni₁ñí₁₂
 lë₅; ján₃ bá₄ le₂jaun₂ lë₅ le₃quió'₅ Cristo. **13** Ia₁
 ca₂le₃jág₃ bá₄ jniog₄, lia'₂ con'₂ jme₁qui₂ca₂jñó'₂*
 jmig₂, të₂le₃ quian'₅₄ jan₂ Jme₂dsí₂ 'éi₂ bá₄ ca₂jñó'₂
 jniog₄ jmig₂, ca₂lag₃ co₂'nió'₄ caun₂ ni₁ñí₅. Tsá₃ a₂lé₅
 jaun₂ jui₁la₂ a₂lág₅ jniog₄ dsa₂ judíos, o₃ dsa₂ griegos
 'e₂; o₃ jui₁la₂ lág₅ jniog₄ jui₁lia'₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₄ juig₅₄,
 o₃ dsa₂ i₂tsá₃ 'ein₂ ne₄ jua'₅₄ jme₂ti₃; ca₂le₃jág₃ bá₄
 jniog₄ qui₂ca₂ñag₂ jan₂ Jme₂dsí₂ 'éi₂ i₂quein'₄ jniog₄,
 i₂'ne'₅₄ në₂jag₄ bá₄ jmig₂.

14 Ia₁ tsá₃ lé₂ le₃jmó₁ jniog₄ dsí₅, jui₁lia'₂ caun₂
 ni₁ñí₁ dsa₂ mi₂güíg₃, jua'₅₄ cha₂ca₂ne₅₄ a₂tén₅ quió'₅;
 ia₁ 'lióng₂ bá₄ a₂cha₂ chei₂ a₂tén₅ quió'₅. **15** Ia₁ jua'₅₄
 mei'₂ guë₃ mi₂tag₄ dsa₂ lé₂ le₃juá': “Uig₅₄ ia₁ tsá₃
 mi₂gu₂ líng₅, jaun₂ tsá₃ ca₂ting₂ téng₃ ni₁ñí₅”, la₁
 on₃jua'₅₄ jaun₂ tsá₃ téin₅ ni₁ñí₅. **16** O₃ jua'₅₄ mei'₂
 guë₃ rë₂gua₄ dsa₂ lé₂ le₃juá': “Ia₁ a₂tsá₃ líng₅ mi₂ne₄,
 jaun₂ tsá₃ téng₅ ni₁ñí₅”, la₁ on₃jua'₅₄ jaun₂ tsá₃ téin₅
 ni₁ñí₅. **17** Jua'₅₄ mei'₂ guë₃ ta₁caun₂ ni₁ñí₁ dsa₂ ca₂lë₃
 jmá'₃ mi₂ne₄ dsa₂, ¿'a₂ bá₄ lia'₂ lé₂ jme₁néi₁ jniog₄?
 O₃ jua'₅₄ mei'₂ guë₃ ta₁caun₂ ni₁ñí₁ dsa₂ ca₂lë₃ jmá'₃
 rë₂gua₄ dsa₂, ¿'a₂ bá₄ lia'₂ lé₂ jme₁jén'₂ jniog₄? **18** La₁

* **12:13** lit. “lia'₂ con'₂ jme₁i₂tiog₃ jmig₂.”

'ŋiog₅ bá₄ Diú₄ ně₃, lia'₂ con'₂ lě₅ 'ŋio₂ dsi₅, jma₃quén₅ qui₂ca₂jmo₃ ca₂tióng₃ lia'₂ ca₂ne₅₄ a₂cha₂ chei₂ quió'₅ dsa₂ con'₂ ja₁ca₂tín₂ ni₁ŋi₁ dsa₂. ¹⁹ Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ ca₂ne₅₄ lě₅ quió'₅ dsa₂, ć'a₂lia'₂ lě₂ le₃juá'₂ dsa₂ caun₂ ni₁ŋi₁₂? ²⁰ La₁ lě₅ ně₃, jui₁a₂ gué₃ la₂ lě₂ 'lióng₂ jma₃quén₅ a₂chei₂ quió'₅ dsa₂, caun₂ bá₄ ni₁ŋi₁₂ lě₅.

²¹ Tsá₃ lě₂ le₃juá'₂ jme₁ne₁ dsa₂ tsí'₃ mi₂gu₂: "Tsá₃ 'ne₂ 'nió'₅ quió₃." Ján₃ bá₄ le₂ně₅, tsá₃ lě₂ le₃juá'₂ mi₂dsi₅₄ tsí'₃ mi₂tag₅₄: "Tsá₃ 'nia'₂ 'nió'₅ quió₃."

²² Të₂le₃ 'ŋio₅ gué₄ dsen₅₄ jui₁lia'₂ ja₁lín₂ dsa₂ a₂'uan₅₄ quió'₅. ²³ Jui₁lia'₂ a₂tén₅ quián₂ jniog₄ ja₁tsá₃ lín₄ quen₅, lág₂ jniog₄, a₂jaun₂ bá₄ gué'₂ 'ŋio₅ gué₄ dse₃ lio₂ jniog₄. Le₂jaun₂ bá₄ ján₃, jui₁lia'₂ ja₁tsá₃ lín₄ dsi₂ten₅₄ rë₂jniá₂ quián₂ jniog₄, ja₁le₂jaun₂ bá₄ gué'₂ jmo₂ jniog₄ 'í₁, ²⁴ la₁ ja₁dsi₂ten₅₄ rë₂jniá₂ gué'₂ ně₃, tsá₃ lín₄ 'nió'₅ lě₅ 'í₁. Le₂jaun₂ bá₄ ca₂jme₃'ŋia₅ Diú₄ ni₁ŋí₅, a₂ca₂jme₃dsen₅₄ jui₁lia'₂ ja₁tsá₃ lín₄ dsen₅₄ ²⁵ ia₁jaun₂ tsá₃ lě₂ le₁dso'₅₄ ni₁ŋí₅, tē₂le₃ jui₁dsian₂ bá₄ dsí₅ o₄quió'₄ riin'₅₄ le₂jain₂ le₂jain₂. ²⁶ Chi₂jua'₂ cha₂ ja₁qui'₂ uig₅ quió'₅ dsa₂, ca₂le₃jé₃ gué₄ ja₁siá'₂ quió'₅ dsa₂ chain₂ uig₅ ján₃; chi₂jua'₂ cha₂ jui₁lia'₂ ja₁rë₂dsen₅₄ quió'₅ dsa₂, le₂ně₅ bá₄ ján₃ lě₂ 'io'₂ ca₂le₂con₂ quió'₅ dsa₂.

²⁷ Le₂ně₅ bá₄ jui₁lia'₂ 'nia'₂ ně₃: guion'₅₄ bá₄ 'nia'₂ caun₂ bá₄ ja₁téng'₄ ŋi₄ Cristo; le₂jan'₂ le₂jan'₂ 'nia'₂, líng'₅ lia'₂ caun₂ ja₁tén₄ quió'₅. ²⁸ Le₂ně₅ bá₄ ján₃, jma₃quén₅ lě₅ bí₂ ma₂cué₃ Diú₄ ma₂cué'₃ le₂jan₂ le₂jan₂ dsa₂ i₂tén₅ guá'₅ quiáin₅. Jë₁le₂'uig₅₄ ca₂'iin₃ dsa₂ i₂'ë₂ jág₁ quiáin₅; jë₁ca₂të₂ 'nag'₂, dsa₂ i₂jme₂tag₅ lín₅ të₅; ŋó₅ jaun₂, dsa₂ i₂'io₅ bí₂ jmo₃ léi₄ jué'₂; dsa₂

i₂qui'₅₄ jmig₄ jme₃'lióin₂ dsa₂ dso'₅₄; dsa₂ i₂jme₂'o₅₄ jme₂'oin₅₄ riin'₅₄; ηó₅ jaun₂, jui₁lia₂' dsa₂ i₂cán₂ ne₄ jui₅; dsa₂ i₂dsia₅ 'lióng₂ ne₅₄ jág₁ jmei₅. ²⁹ Jaun₂ ně₃, ¿O₃ bá₄ ca₂le₃jín₃ líñ₅ dsa₂ i₂chen₄ quián₅ Te₁gui'₅₄? ¿O₃ bá₄ ca₂le₃jín₃ 'é₂ jág₁ a₂ηíi₂ cuë₅ Diú₄? ¿Lín₂ 'nia'₂ ca₂le₃jín₃ líñ₅ tē₅ i₂jme₂tag₅? ¿O₃ bá₄ ca₂le₃jín₃ tín₂ jmo₃ léi₄ juë'₂? ³⁰ ¿Lé₂ le₃jme₃'lió₂ ca₂le₃jín₃ jme₃'lióin₂ dsa₂ dso'₅₄? ¿O₃ bá₄ qui'₅₄ jmig₄ ca₂le₃jín₃ dsia₃ jág₁ jmei₅ siá'₂? ¿Ján₃ bá₄ lé₂ le₃juá'₂ ca₂le₃jín₃ 'e₂ jein₅ jág₁ jmei₅ jaun₂? Ma₁ tsá₃ le₂jaun₂. ³¹ Jmo₄ 'nia'₂ 'ín₅ 'au'₂ jui₅bí₂ a₂dsen₅₄ guë₄.

La₁ a₂ně₃ guë₄ 'é₄ jniá₂ 'nia'₂ caun₂ jui₅ a₂dse₃ guë₄ líñ₃.

13

Jui₁lia₂ a₂jme₂'nio₃ dsa₂ riin'₅₄

¹ Jui₁'a₂ guë₃ la₂ ting₂ dsia₅₄ quian'₅₄ jág₁ jmei₅ quió'₅ dsa₂ m₁güíg₃ ríng'₃, o₃ jág₁ jmei₅ quió'₅ ángeles ně₃, la₁ ně₁hua₂ tsá₃ jme₂'nióg₄ guë₂ ríng'₃ ně₃, tsá₃ 'e₂ ta₁ jmo₃ a₂jmo₅ jniá₂ a₂dseng₃. Líng₅ ně₂jag₄ bá₄ caun₂ ηí₁ tē₂bong₅ a₂lë₁i₂'ein₅₄, o₃ co₂'nió'₄ caun₂ ni₁ηí₁ tó'₅ m₁'₅₄ bá₄. ² Jui₁la₂ qui'₅₄ jniá₂ jmig₄ a₂'é₄ jág₁ a₂jme₂jnia₅ Diú₄, jui₁la₂ guion₄ jniá₂ jág₁ ca'₅₄ a₂jme₁rë₂'ma₄ le₂jniá₅, ján₃ bá₄ jui₁la₂ ηí'₂ dsí₃ jniá₂ ca₂le₃jé₃, jui₁la₂ 'éng₂ 'ηio₅ líñ₃, ca₂lia₂ qui'₅₄ jniá₂ jmig₄ le₃jηíog'₅₄ ni₁má'₂ ně₃, la₁ ně₁hua₂ tsá₃ jme₂'nióg₄ guë₂ dsa₂ m₁güíg₃ ríng'₃ ně₃, tsá₃ 'e₂ ta₁ jmo₃ co₂ηí₂ quió₃ a₂jmo₂₃ a₂ting₂. ³ Jui₁la₂ qui₂ca₂dsio'₄ jniá₂ 'e₂ a₂cha₂ quió₃, quió'₅ dsa₂ ti₂ηé₂, o₁jnia'₅₄ la₂ ca₂cuíng₃ ni₁ηí₃ 'ηjó₃ a₂dsí₂, tsá₃

'e₂ ta₁ 'i₄ co₂njí₂ a₂jaun₂, ně₁jua'₂ tsá₃ jme₂'nióg₄ guë'₂ dsa₂ mi₂güíg₃ ríng'₃.

4 Juí₁lia'₂ dsa₂ i₁të₃dsón'₂ jme₂'nio₃ riñ'₅₄, juín'₂ dsí₅ líin₅; ton'₂ 'ua₁ dsí₅ ně₃; tsá₃ uíg₅ dsí₅ quiain'₅₄ 'i₁jan₂, on₃ guë'₂ jmo₂₃ táin'₅ ja₁con₂ riñ'₅₄; on₃ guë'₂ jmo₂₃ róin₂ ně₃. **5** Tsá₃ jmo₂₃ a₂tsá₃ dsi₂ten₅₄ jmo₃ ja₁con₂ riñ'₅₄; tsá₃ 'no'₂ jmá'₃ lia'₂ con'₂ a₂dse₃ quió'₅ 'ηiog₅; tsá₃ con'₂ lë₁rë₂'nei₂, on₃ guë'₂ jmo₂₃ 'i₄ 'nei₂ dsí₅ ně₃.

6 Juí₁lia'₂ dsa₂ i₂jme₂'nio₃ riñ'₅₄, tsá₃ jmo₂₃ të₅ dsí₅ 'e₂ caun₂ 'lig'₅₄ ca₂jmo₃ i₂sián'₂, të₂le₃ jmo₂₃ 'io'₂ ja₁con₂ jág₁ tí₅. **7** Ca₂le₃jé₃ bá₄ jlé₂; ca₂le₃jé₃ bá₄ a₂'éin₂ ja₁con₂ riñ'₅₄; ca₂le₃jé₃ bá₄ 'íñ₂ dsí₅ a₂dsí₃njí₂ riñ'₅₄ caun₂ dse₃; ca₂le₃jé₃ bá₄ jmo₂₃ tió'₅ dsí₅, nau₂ tiá₂.

8 Tsá₃ líg'₂ jmig₄ dsian₅ a₂jme₂'nio₃ dsa₂ riñ'₅₄. Dsón'₂ bá₄ já₅ jmig₄ jé₁tsá₃ ma₃'ein₂ 'ë₂ jág₁ a₂njí₂ cuë₅ Diú₄, jé₁tsá₃ ma₃dsia₃ dsa₂ jág₁ jmei₅ siá'₂, jé₁dsí₃njí₂ le₃jé₃ a₂njí₅ dsa₂ niog₅ dsí₅₄. **9** Ia₁ tsá₃ rë₂'nja₅ a₂ne₄ jniog₄, jaun₂ tsá₃ rë₂'nja₅ jág₁ a₂jme₂jnia₅ Diú₄ a₂qui₂'ë₅ jniog₄. **10** La₁ jé₁ma₂té₂ jmig₄ a₂le₃'nja₅ le₃jé₃, jaun₂ guë₄ dsí₃'én₂ bá₄ juí₁lia'₂ a₂tsá₃ rë₂'nja₅ jaun₂.

11 Lia'₂ con'₂ jme₁lín₄ jniá₂ jan₂ chi'₂ bë'₅₄, jme₁dsia₅ jniá₂ jág₁ lia'₂ dsia₅ jan₂ chi'₂ bë'₅₄, jme₁dsí₂jiog₅ dsí₃ jniá₂, lia'₂ dsí₂jiog₅ dsí₅ jan₂ chi'₂ bë'₅₄, jáñ₃ guë'₂ jme₁qui₂njí₂ dsí₃, lia'₂ njí₂ dsí₅ jan₂ chi'₂ bë'₅₄; la₁ jme₁ca₂lín₃ jniá₂ dsa₂ juín'₂, ca₂dsia₃ jniá₂ cau₅ jé₂ a₂ca₂tín₂ quió'₅ chi'₂. **12** Le₂jaun₂ bá₄ lë₅ juí₁lia'₂ jmig₄ ně₃: ne₂ jniog₄ ně₂jag₄ bá₄ caun₂ ni₁'í₂ a₂jniá₂ lian₂. La₁ já₅ bá₄ jmig₄ a₂ne₅₄ jniog₄ dsí₁ne₁ lia'₂ lë₅. Rë₂ně₃ ně₃, tsá₃ rë₂'nja₅ a₂cuíg₅ jniá₂; la₁ já₅

bá₄ jmig₄ ja₁le₃cuíg₅ lia'₂ rë₂'ŋia₅, jui₁lia'₂ cuíg₅ ŋiog₅
Diú₄ jniá₂.

¹³ Jaun₂ ně₃, 'ni₅ a₂la₂ lě₂ a₂jiog₅ guě₄ uě₂: a₂'én₂
dsa₂; a₂'ín₂ dsí₅ dsa₂; a₂jme₂'nio₃ dsa₂ riin'₅₄. La₁'ŋio₅
lin₃ gué₄ dsen₅₄ a₂jaun₂ a₂jme₂'nio₃ dsa₂ riin'₅₄.*

14

Jui₁lia'₂ a₂dsia₅ dsa₂ jág₁ jmei₅ siá'₂

¹ Quen'₂ 'nia'₂ bí₂ a₂dsan₂ 'au'₂ jme₁'nió₄ 'nia'₂
ríng'₂, jaun₂ jmo₄ 'nia'₂ a₂'ín₅ 'au'₂ cuë₃ Diú₄ jui₅bí₂
a₂gu₂dsí₂, la₁ ja₂lin₃ gué₄ dsen₅₄ a₂lé₂ le₃'ě'₄ 'nia'₂ jág₁
a₂jme₂jnia₅ Diú₄. ² Ia₁ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂dsia₅ jág₁ jmei₅
siá'₂, tsí'₅ Diú₄ bá₄, on₃jua'₅₄ dsa₂ mi₂güíg₃, ia₁ tsá₃
njág'₂. Jág₁ rë₂'ma₄ bá₄ dsia₂₃, tě₂le₃ quió'₅ Jme₂dsí₂.

³ La₁ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂'ě₂ jág₁ tsí'₅ dsa₂ mi₂güíg₃, dsia₂₃
jág₁ a₂jme₃'o₅₄ a₂dsí₃cón₃ dsa₂ tě₂le₃ quió'₅ jme₂dsí₂,
cué'₅ bí₂ riin'₅₄, cuë₂₃ lián'₂ dsí₅ ně₃. ⁴ Jui₁lia'₂ dsa₂
i₂dsia₅ jág₁ jmei₅ siá'₂ ně₃, jnia'₅₄ jme₂'oin₅₄ 'ŋiog₅
bá₄ a₂dsí₃cón₃, la₁ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂'ě₂ jág₁ ně₃, jme₂'o₅₄
a₂qui₂dsí₃cón₃ guá'₅.

⁵ 'Nio₃ jniá₂ jua'₅₄ ta₁jin'₂ bá₄ 'nia'₂ ting'₅₄ a₂lé₂
le₃dsíá'₁ 'nia'₂ jág₁ jmei₅ siá'₂. La₁ ja₂lin₃ gué₄ dsen₅₄
jua'₅₄ 'ě'₄ 'nia'₂ jág₁ a₂cuë₅ Diú₄. Ia₁ jui₁lia'₂ dsa₂
i₂'ě₂ jág₁, dsen₅₄ gué₄ lia'₂ con'₂ gué₄ dsa₂ i₂dsia₅ jág₁
jmei₅ siá'₂, ně₁jua'₂ tsá₃ juá'₂ 'e₂ jein₅ jág₁, ia₁jaun₂
jme₃'o₅₄ a₂dsí₃cón₃ guá'₅. ⁶ Ně₃ ně₃, 'nia'₂ riin'₅₄
jniog₄, jui₁la₂ ca₂dsíog₃ jniá₂ ja₁con'₂ 'nia'₂, a₂jnjia'₅₄
con'₂ i₁dsia₃ jniá₂ jág₁ jmei₅ siá'₂, 'e₂ bá₄ ta₁ tí₄ jág₁
jaun₂, ja₁con'₂ 'nia'₂, ně₁jua'₂ tsá₃ i₂quian₅₄ caun₂

* **13:13** 'Nio'₂ ja₁ton₅ Colosenses 3:14.

jág₁ a₂jme₂jnia₅ Diú₄, o₃ jág₁ a₂guion₅₄ jniá₂, o₃ a₂'é₄ jniá₂, o₃ a₂jme₂tág₂ 'e₂?

⁷ Jui₁lia'₂ ní₁ñí₁ a₂tsá₃ jme₂dsí₂ 'í₄, jui₁lia'₂ te₁fi₁, o₃ caun₂ tsí₁ton₅*'e₂, ¿'a₂ bá₄ lia'₂ lé₂ le₃ñí₅ dsa₂ chi₂jua'₂ 'e₂ son₅₄ jéi₂ dsa₂, o₃ tsá₅ 'e₂, chi₂jua'₂ tsá₃ jma₃quén₅ i₂'ein₅₄, cué₅ léi₄ 'a₂ lia'₂ dsó₅? ⁸ Le₂jaun₂ bá₄ jáñ₃ jui₁lia'₂ ne₄ 'nei₂. Në₁jua'₂ tsá₃ ca₂ñé'₂ rë₂ i₂'ein₅₄ jéi₂ dsa₂ ñí₁ trompeta, ¿'ein₂ bá₄ jmo₃ co₂jŋia₅₄ quió'₅ a₂quiíin'₂ ne₄ 'nei₂? ⁹ Le₂në₅ bá₄ lë₅ jui₁lia'₂ quian'₅₄ 'nia'₂ táng₃. Në₁jua'₂ tsá₃ ca₂ñág'₂ jág₁ a₂'uë₂ mi₂'o'₅₄ 'nia'₂, ¿'a₂ bá₄ lia'₂ lé₂ le₃ñí₅ dsa₂ 'e₂ juá'₂ 'nia'₂? |A₂lë₁qui₂dsí₃dsí₂ dsí₃'én₂ jág₁ jaun₂ quiáng'₂!

¹⁰ Mei'₂ tsá₃ 'líong₂ bá₄ jág₁ jmei₅ cha₂ mi₂güíg₃; la₁ tsá₃ cha₂ caun₂ jua'₅₄ tsá₃ jág₁ jein₅. ¹¹ Ia₁ jua'₅₄ mei'₂ gué₃ jan₂ dsa₂ tság₃ jniá₂ quian'₅₄ jág₁ jmei₅ quió'₅ a₂tsá₃ ñíg'₂, co₂'nió'₄ dsí₂nau₂ bá₄ 'éi₂ le₃ja₁con₂ jniá₂; le₂jaun₂ bá₄ jniá₂ táng₃, líng₅ co₂'nió'₄ dsí₂nau₂ le₃ja₁con₂ 'éi₂. ¹² Le₂në₅ bá₄ lë₅ jui₁lia'₂ quian'₅₄ 'nia'₂ táng₃, Ia₁ a₂ñí₄ lë₃ 'ín₅ 'au'₂ 'nia'₂ guéi'₁ a₂ting'₅₄ jui₅bí₂ a₂gu₂dsí₂, quen'₂ 'nia'₂ bí₂ a₂dsí₃tsón'₃ 'nia'₂ quian'₅₄ jui₅bí₂ a₂jme₂'o₅₄ a₂dsí₃cón₃ guá'₅.

¹³ 'Uig₅₄ jaun₂, jui₁lia'₂ i₂dsia₅ jág₁ jmei₅ siá'₂, jui₁mi₁₂ ne₄ Diú₄ a₂lé₂ le₃juá'₂ 'e₂ jein₅ jág₁ jaun₂. ¹⁴ Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ mi₅ jniá₂ ne₄ Diú₄ quian'₅₄ jág₁ jmei₅ siá'₂, jme₂dsí₂ quió₃ bá₄ chi₂lén'₂ Diú₄; la₁ a₂ñí'₂ dsí₃, tsá₃ 'e₂ ta₁ jmo₅. ¹⁵ ¿'A₂ bá₄ lia'₂ jmo₅₄ jniá₂ jaun₂ ně₃? Ca₂ting₂ bá₄ chi₂leng'₄ Diú₄ jui₅ jme₂dsí₂ quió₃, la₁ jáñ₃ bá₄ ca₂ting₂ chi₂leng'₄ Diú₄ a₂ñí'₂ dsí₃ ně₃. Le₂në₅ bá₄ jáñ₃, ca₂ting₂ 'ë₅₄ të₂le₃ jui₅ jme₂dsí₂ quió₃, la₁ jáñ₃ bá₄ ca₂ting₂ 'ë₅₄ a₂ñí'₂

* ^{14:7} griego: kithara.

dsi₃ ně₃. ¹⁶ Ia₁ chi₂jua'₂ jme₂juín'₂ 'ne₂ Diú₄ jmá'₃ tē₂le₃ jui₅ jme₂dsí₂ quiáng'₂, ḫ'a₂ bá₄ lia'₂ lé₂, le₃quió'₅ jui₁lia'₂ jan₂ dsa₂ lē₁dsa₂ i₂'en_{₅₄}, i₂tsá_₃ ḫí'₂? ḫ'A₂ lia'₂ lé_₂ le_₃juá'₂ a_₂méi_₃ jme_₁cué'₂ 'ne_₂ ti_₁'mag'₄, chi_₂jua'₂ ján_₃ guë'₂ tsá_₃ ḫi_₅ 'e_₂ juá'₂ 'ne_₂? ¹⁷ Dsón'₂ bá_₄ jaun_₂ jlá'₁ a_₂cuë'₂ 'ne_₂ ti_₁'mag'₄, la_₁ia_₁ tsá_₃ jme_₂'o_{₅₄} a_₂jaun_₂ a_₂dsi_₃cón_₃ i_₂sián'₂. ¹⁸ Cué_₅ jniá_₂ ti_₁'mag'₄ Diú_₄ ia_₁ a_₂qui'₅₄ jniá_₂ jmig_₄ le_₃dsia_{₅₄} guë_₄ jág_₁ jmei_₅ siá'₂, lia'₂ con'₂ guë_₄ ca_₂le_₃jín'₃ 'nia'₂. ¹⁹ La_₁ jui_₁lia'₂ jme_₁le_₁ṇí'₂ dsa_₂, ja_₂lin_₃ guë_₄ 'nio_₃ juig_{₅₄} dsa_₂ 'ṇiá_₂ jon_₄ jág_₁ a_₂ṇig'₂, ia_₁jaun_₂ lé_₂ jme_₁tin_₅ i_₂sián'₂, lia'₂ con'₂ guë_₄ a_₂jme_₁juig_{₅₄} dsa_₂ guia_₃ mei_₅ jág_₁ a_₂tsá_₃ 'ein_₂ ḫí'₂.

²⁰ 'Nia'₂ rīn'₅₄ jniog_₄, tsá_₃ ma_₃jui_₁dsi_₂jiog_₅ 'au'₂ 'nia'₂ jui_₁lia'₂ dsi_₂jiog_₅ dsí_₅ i_₂bë'₅₄. Jmo_₄ bá_₄ a_₂líng'₅ i_₂bë'₅₄ tē_₂le_₃ ja_₁con_₂ a_₂'lig'₅₄. La_₁ jui_₁qui_₂le_₂ṇí'₂ 'au'₂ 'nia'₂ co_₂'nió'₄ dsa_₂ can'₅₄. ²¹ Juá'₂ bá_₄ ne_₄ Si_₂: Juig_{₅₄} jniá_₂ dsa_₂ juig_₂ nación la_₂ tē_₂le_₃ quian'₅₄ dsa_₂ i_₂dsia_₅ jág_₁ jmei_₅ siá'₂, le_₃jui_₅ mi_₂'o_₄ dsi_₂nau_₂ ně_₃; la_₁ on_₃ bá_₄ guë'₂ le_₂jaun_₂ jua'₅₄ a_₂qui_₃tón'₂ dsa_₂ jui_₅ jág_₁ quió_₃, juá'₂ Te_₁gui'₅₄.[†]

²² Jaun_₂ le_₂ně_₅ bá_₄ lě_₅ a_₂dsia_₅ dsa_₂ jág_₁ jmei_₅ siá'₂. Quian'₅₄ jág_₁ jmei_₅ jaun_₂ jáng'₅ caun_₂ léi_₄ tē_₂le_₃ ja_₁con_₂ dsa_₂ i_₂tsá_₃ 'én_₂, on_₃jua'₅₄ rē'₂ le_₃quió'₅ dsa_₂ i_₂'én_₂. La_₁ jui_₁lia'₂ jme_₁'ě_₂ dsa_₂ jág_₁ a_₂jme_₂jnia_₅ Diú_₄, jág_₁ le_₂jaun_₂ ně_₃ jáng'₅ táng_₃ caun_₂ léi_₄ le_₃ja_₁con_₂ dsa_₂ 'én_₂ bá_₄, on_₃jua'₅₄ le_₃ja_₁con_₂ dsa_₂ i_₂tsá_₃ 'én_₂. ²³ Jaun_₂ le_₂ně_₅ bá_₄, jme_₁le_₁ṇí'₂ guá'₅, jua'₅₄ mei'₂ guë_₃ ca_₂le_₃jín_₃ dsia_{₂₃} jág_₁ jmei_₅ siá'₂, ně_₁jua'₂ tē_₃ję_₄

† **14:21** Isaías 28:11-12; Deuteronomio 28:49.

jaun₂ ca₂dsi₃lén₂ juí₁lia'₂ dsa₂ i₂tsá₃ lin₄ nj₅, o₃ i₂tsá₃ 'én₂ ně₃, çtsa₁ lé₂ le₃juá'₂ 'éi₂: "Dsa₂ njá₅ bá₄ ně₅ tion'₅₄", 'iin₃ 'nia'₂? ²⁴ La₁ ně₁jua'₂ ca₂dsióg₃ jan₂ dsa₂ i₂tsá₃ ma₂'én₂, o₃ i₂tsá₃ lin₄ nj₅ 'e₂, tē₁lia'₂ tion'₅₄ ca₂le₃jín₃ 'é₂ jág₁ a₂ma₂cuë₃ Diú₄, jaun₂ guë₄ le₃lí₄ dsí₅ 'njog₅ 'a₂ lia'₂ chain₂ le₃jniá₂ dsáu₁, co₂'nió'₄ a₂con₂ 'í₁ jág₁ a₂nag₂₃ a₂'é₂ dsa₂ tioin'₅₄. ²⁵ Jaun₂ guë₄ le₃jniá₂ a₂rë₂'ma₄ jlë₅ a₂niog₅ dsí₅. Jaun₂ bá₄ chi₃jné₃ jme₃juíin'₂ Diú₄, ton'₂ juá'₂: "Tē₃dsón'₂ bá₄ 'en₅₄ Diú₄ jín'₄ 'nia'₂".

Jmo₄ bá₄ 'nia'₂ ca₂le₃jé₃ con'₂ dsi₂ten₅₄, dse₃jniá₂

²⁶ ç'E₂ bá₄ jaun₂ ně₃, rìn'₅₄ jniog₄? Jé₁ma₂té₂ rë₁tón'₄ 'nia'₂ long'₂, le₂jan'₂ le₂jan'₂ 'nia'₂ quian'₅₄ caun₂ salmo, o₃ caun₂ jág₁ a₂jme₂tág'₂ 'nia'₂, o₃ caun₂ jág₁ a₂jme₂jnia₅ Diú₄, o₃ caun₂ jág₁ a₂juá'₂ quian'₅₄ jág₁ jmei₅ siá'₂, o₃ caun₂ jág₁ dsau₅ juí₁lia'₂ 'e₂jein₅ jág₁ jaun₂; la₁ juí₁le₅₄ ca₂le₃jé₃ a₂ně₅ o₄quió'₄ a₂dsí₃cón₃ dsa₂ tē₂le₃ quió'₅ jme₂dsí₂. ²⁷ Jé₁ma₂té₂ rë₁dsia₃ 'ein₂ dsia₃ jág₁ jmei₅ siá'₂, juí₁dsia₁₂ on₃, chi₂jua'₂ njí₄ lë₃ ca₂jué'₃, ún₂ jñjá'₄, tē₃ qui₂jáin₃, jaun₂ 'nió'₅ le₃chan₂ jan₂ i₂juá'₂ 'e₂jein₅ jág₁ jaun₂. ²⁸ La₁ ně₁jua'₂ tsá₃ 'ein₂ chan₂ i₂lé₂ le₃juá'₂ 'e₂jein₅ jág₁ jaun₂, co₂dsia₅ juí₁jmo₁₂ tei₄ dsi₂néi₂ guá'₅, juí₁dsia₁₂ tē₂dsí₅ 'njog₅, juí₁chi₂léin'₄ Diú₄.

²⁹ Le₂ně₅ bá₄ jáñ₃ juí₁lia'₂ i₂'é₂ jág₁ a₂jme₂jnia₅ Diú₄: juí₁hua'₅₄ on₃-ún₂, la₁ ma₂tion'₅₄ i₂sián'₂ i₂con₂ 'í₁. ³⁰ La₁ ně₁jua'₂ ca₂jme₃jnia₅ Diú₄ caun₂ jág₁ ne₄ jan₂ i₂guá₅ jé₄ le₁nj₂ dsa₂ jaun₂, juí₁jmo₅₄ i₂le₂'uig₅₄ 'éi₂ tei₄. ³¹ Ia₁ lé₂ le₃'é₄ ca₂le₃jín₃ 'nia'₂ jág₁ tē₃ qui₂jáñ₃, ia₁jaun₂ ca₂le₃jín₃ qui₃le₃tiin₂, gue₃ lián'₂ dsí₅ jáñ₃. ³² Ca₂tín₂ dsa₂ i₂'é₂ jág₁ a₂cuë₅ Diú₄ a₂qui'₅₄

jmi₄ jme₃'uáin₂ jme₂dsí₂ quió'₅. ³³ Ia₁ jmo₅ Diú₄
a₂ei₅ tei₄, on₃jua'₅₄ rë'₂ a₂gó₂.

Jui₁lia'₂ lë₅ ca₂le₃jé₃ ja₁ñi'₂ dsa₂ rìn'₅₄ jniog₄,[‡]
³⁴ ca₂tín₂ bá₄ dsa₂ mí₂ jmo₃ tei₄ dsi₂néi₂ guá'₅. Tsá₃
'i₄ 'éi'₃ táun₂ jág₁, të₂le₃ ca₂tíin₂ nag₃ gau₂ bá₄, jui₁lia'₂
juá'₂ Si₂ 'Éi'₃. ³⁵ Chi₂jua'₂ 'e₂ 'nio₃ le₃ñi₅, ca₂tíin₂ ñí'₃
dsi₂i₂gu₂ guioin₅₄, dsi₂néi₂ quió'₅. Ia₁ caun₂ o₂guí'₃
jaun₂, jua'₅₄ mei'₂ gué₃ dsa₂ mí₂ táun₂ jág₁ dsi₂néi₂
guá'₅.

³⁶ ¿O₃ bá₄ ca₂rë₃lióg₃ jág₁ quió'₅ Diú₄ ja₁con'₂ 'nia'₂?
¿O₃ bá₄ jmá'₃ lia'₂ ja₁con'₂ 'nia'₂ ca₂dsióg₃ jág₁ dse₃?
³⁷ Chi₂jua'₂ chan₂ jan₂ i₂lín₂ líin₅ jan₂ i₂'é₂ jág₁ a₂cuë₅
Diú₄, o₃ i₂io₅ a₂tiin₂ caun₂ jui₅bí₂ a₂gu₂dsí₂, jui₁le₂ñi₅
bá₄ rë₂jiá₃ jág₁ a₂tó'₅ jniá₂ ne₄ si₂ la₂ a₂juíg₂ jniá₂
'nia'₂, co₂né₅ lë₅ 'éi'₃ quió'₅ Te₁gui'₅₄ bá₄. ³⁸ Chi₂jua'₂
chan₂ guë'₂ i₂tsá₃ tón'₂ jui₅ jág₁ në₅, tsá₃ ton'₅₄ 'nia'₂
jui₅ dsa₂ 'éi₂.[§]

³⁹ Le₂në₅ bá₄ jaun₂ 'nia'₂ rìn'₅₄ jniog₄, quen'₂ 'nia'₂
bí₂ a₂lé₂ le₃'é₄ 'nia'₂ jág₁ dse₃ a₂já₅ le₃ja₁con₂ Diú₄.
Tsá₃ jmo₂ 'nia'₂ jua'₅₄ a₂tsá₃ cué'₁ 'nia'₂ jmi₄ a₂dsia₃
dsa₂ jág₁ jmei₅ siá'₂. ⁴⁰ La₁ia₁ jmo₄ 'nia'₂ ca₂le₃jé₃ lia'₂
con'₂ dsi₂ten₅₄, lia'₂ con'₂ lë₅ ca₂tíin₂ jmo₃ le₂jain₂
le₂jain₂.

15

Jui₁lia'₂ a₂cajen'₅₄ Cristo

¹ Në₃ në₃ rìn'₅₄ jniog₄, jmo₅ jniá₂ a₂dsiog₂ 'au'₂
'nia'₂ 'a₂ lia'₂ lë₅ jág₁ dse₃ a₂ma₂ca₂'é₃ jniá₂ jin'₄

[‡] **14:33** lit. “dsa₂jnió₅.” § **14:38** A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂; “Chi₂jua'₂
chan₂ guë'₂ i₂tsá₃ tón'₂ jui₅ jág₁ në₅, tsá₃ lë₅jui₁tioin'₅₄ jui₅ guë'₂ jaun₂.”

'nia'₂, a₂ma₂ca₂gue'₅₄ 'nia'₂, a₂tión'₂ 'nia'₂ tiá₂.
 2 Të₂le₃ quian'₅₄ jág₁ dse₃ la₂ bá₄ a₂lión'₂ 'nia'₂,
 chi₂jua'₂ chan'₅₄ 'nia'₂ tiá₂ jág₁ a₂ma₂ca₂é₃ jniá₂
 'nia'₂. Chi₂jua'₂ tsá₃ le₂jaun₂ ně₃, tsá₃ ta₁ tí₄
 a₂ma₂ca₂rë₃'én'₂ 'nia'₂.

3 Jë₂le₂'uig₅₄ juá'₅, ca₂jáng'₃ jniá₂ jág₁ a₂ma₂ca₂ñj₂
 jniá₂: a₂ca₂jon₃ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄ 'uig₅₄ dsáu₁
 jniog₄, lia'₂ con'₂ lë₅ juá'₂ ne₄ Si₂; 4 a₂ca₂'ó₂ dsa₂,
 a₂ca₂jein'₅₄ táng₃ ja₁ñáu'₄ 'ni₅ jmig₄, lia'₂ con'₂ lë₅ juá'₂
 ne₄ Si₂ bá₄ ján₃; 5 a₂ca₂jme₃jniai₂₃ ne₄ Pe₄;* jaun₂
 gué₄ ca₂jme₃jniai₂₃ ne₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tí_n₂. 6 Cang₂
 jaun₂, ca₂jág₂ co₂nio₄ lë₅ gué₄ ca₂jau₅₄ mei₅ dsa₂
 rìn'₅₄ jniog₄; mei'₂ tsá₃ ca₂le₃jín₃ bá₄ dsa₂ i₂ca₂jág₂
 'éi₂ chain₂ bá₄ gué₄ jmig₄ ně₃, o₁jnjia'₅₄ la₂ ma₂dsan₃
 i₂lin₅₄. 7 Cang₂ jaun₂, ca₂jme₃jniai₂₃ ne₄ Jacobo,
 ñó₅ jaun₂ ca₂jme₃jniai₂₃ ne₄ ca₂le₃jín₃ dsa₂ i₂chen₄
 quiáin₅.

8 Jë₁ca₂tó'₂ gué₄ ně₃ ca₂jme₃jniai₂₃ ne₃ jniá₂,
 o₁jnjia'₅₄ jme₁lín₄ jniá₂ ně₂jag₄ bá₄ jan₂ i₂tsá₃ dse₃
 ca₂rë₃chán₃. 9 Ia₁ lín₅ jniá₂ i₂'uín₃ gué₄ jui₁lia'₂ con'₂
 gué₄ ca₂le₃jín₃ dsa₂ i₂chen₄ quiáin₅, ca₂lia'₂ jnjia'₅₄
 tsá₃ ca₂tíng₂ a₂quiong₃ dsa₂ a₂líng₅ i₂chen₄ quiáin₅.
 Ia₁ qui₂ca₂co₃'éng₃ dsa₂ 'én₂ le₂jnjá₅. 10 La₁ 'uig₅₄
 ia₁ a₂'ua₁ dsi₅ bá₄ Diú₄, lín₅ jniá₂ 'e₂ líng₅; jaun₂
 jui₁lia'₂ a₂ca₂dsia₃ Diú₄ dse₃ dsí₅ ja₁cong₂, tsá₃ lë₅
 jua'₅₄ a₂tsá₃ ta₁ tí₄. La₁ 'ñio₅ lín₃ gué₄ ma₂jmo₃ jniá₂
 ta₁ lia'₂ con'₂ gué₄ ca₂le₃jín₃ i₂chen₄ quiáin₅; ton'₂
 on₃jua'₅₄ ca₂jmo₃ jniá₂ 'ñio₃, a₂ma₂ca₂jme₃quiong'₅₄
 a₂'ua₁ dsí₅ Diú₄ bá₄ ma₂guio₃. 11 La₁ tsá₃ a₂lë₅ jaun₂
 jua'₅₄ jniá₂, o₃ 'éi₂ 'e₂ ma₂jmo₃, la₁ caun₂ jág₁ la₂ bá₄

* 15:5 griego: Cefas.

ma₂ja₂náu₅ jnia'₅₄ 'é₅. Jág₁ në₅ bá₄ a₂ma₂ca₂nei'₂
ca₂rë₃'én'₂ guë'₂ 'nia'₂.

Jui₁lia'₂ a₂já₅ caun₂jmig₄ a₂jen'₅₄ 'lag₄

12 La₁ chi₂jua'₂ ma₂qui₂rë₂'é₂ jág₁ a₂ca₂jen'₅₄ bá₄ Cristo a₂jme₁rë₂liin₅₄, 'a₂ bá₄ lia'₂ lë₅ a₂juá'₂ 'nia'₂ i₂lin₅₄ a₂tsá₃ jen'₅₄ 'lag₄? **13** Në₃ në₃, chi₂jua'₂ tsá₃ jen'₅₄ 'lag₄, jaun₂ ca₂lia'₂ jnia'₅₄ Cristo tsá₃ rë₂jen'₅₄ chi₂jua'₂ le₂jaun₂; **14** jaun₂ chi₂jua'₂ tsá₃ ca₂jen'₅₄ guë'₂ Cristo, le₃jua'₅₄ tsá₃ ma₃'e₂ ta₁ tí₄ jág₁ a₂'é₅ jnia'₅₄, jaun₂ tsá₃ ta₁ tí₄ a₂'én'₂ 'nia'₂. **15** Chi₂jua'₂ le₂në₅, jnia'₅₄ në₃ ma₂ja₂náu₅ jag'₅₄ 'nia'₂ a₂lág₅ dsa₂ të₂jín₁, tsá₃ tí₅ jág₁ quián₂ jnia'₅₄ a₂'ín₅ jnia'₅₄ Diú₄. Ia₁ ma₂ja₂náu₅ jnia'₅₄ 'ín₅ Diú₄, a₂ca₂jme₃jein'₅₄ Cristo i₂tsá₃ rë₂jen'₅₄ chi₂jua'₂ tsá₃ dsau₅ jág₁ në₃ a₂jen'₅₄ 'lag₄. **16** Chi₂jua'₂ le₂jaun₂ tsá₃ jen'₅₄ 'lag₄, le₂jaun₂ guë'₂ ján₃, on₃ guë'₂ Cristo 'jniog₅ ca₂jein'₅₄ në₃; **17** në₃tsá₃ guë'₂ ca₂jen'₅₄ 'éi₂, tsá₃ 'e₂ ta₁ jmo₃ a₂'én'₂ 'nia'₂ le₃quió'₅ në₃, jaun₂ lia'₂ ma₂le₁cán'₄ jaun₂ bá₄ 'nia'₂ dsáu₂' në₃. **18** Ján₃ guë'₂ le₂jaun₂, jui₁lia'₂ dsa₂ i₂ma₂dsan₃ le₃quió'₅ Cristo, i₂rë₂'én₄ bá₄ 'éi₂, chi₂jua'₂ le₂jaun₂. **19** Jaun₂ jniog₄ në₃, chi₂jua'₂ a₂jnia'₅₄ 'ín₂ dsí₅ jniog₄ le₃quió'₅ Cristo jui₁lia'₂ jmig₄ të₁lia'₂ chong₂ la₂, 'e₂ guë₄ juíg₂ jniog₄ con₂ guë₄ ca₂le₃jín₃ dsa₂.

20 La₁ a₂të₃dsón'₂ bá₄ dsau₅ a₂ca₂jen'₅₄ Cristo a₂jme₁rë₂liin₅₄; líin₅ co₂'nió'₄ míg₂ le₂'uig₅₄ a₂'ag₅ a₂ro'₂ dsa₂, ia₁ líin₅ i₂le₂'uig₅₄ i₂ca₂jen'₅₄ jin₄ dsa₂ i₂ma₂dsan₃. **21** Le₂jaun₂ bá₄, jui₁lia'₂ 'uig₅₄ quió'₅ jan₂ dsa₂ ca₂'í₃ 'mú₃ mi₂güíg₃, ján₃ bá₄ 'uig₅₄ quió'₅ jan₂ dsa₂ ca₂rë₃lióg₃ a₂jen'₅₄ 'lag₄. **22** Ia₁ jui₁lia'₂ lë₅

a₂dsan₂ ca₂le₃jín₃ ia₁ a₂líin₅ tsí₁jon₂ Adán, ján₃ bá₄ le₂në₅ le₃chan₂ ca₂le₃jín₃ ia₁ a₂líin₅ i₂quián₅ Cristo,
 23 la₁ia₁ le₂jan₂ le₂jan₂ bá₄ 'a₂ lia'₂ lë₅ niog₅ tiin₃: Cristo le₂uig₅₄, co₂'nió'₄ jon₂ le₂ne₁ a₂ráu₃; jaun₂ gué₄ 'éi₂, dsa₂ quián₅ Cristo, jé₁ma₂té₂ rë₁guain'₂, ja₃te₅₄ 'éi₂ të₂le₃ ja₁coin₂. 24 Jaun₂ gué₄ në₃, jiá₃ jmi₄ jé₁dsian₅ ca₂le₃jé₃, jé₁ma₂té₂ rë₁jáng'₃ ta₁ a₂líin₅ a₂goin₂, ne₄ Diú₄ Jmei₂, cang₂ jé₁ma₂ca₂'éin₂ ca₂le₃jé₃ 'éi'₃, ca₂le₃jín₃ dsí₂tan₅₄, ca₂le₃jé₃ jui₅bí₂.
 25 Ia₁ tion₅₄ bá₄ ca₂tín₂ 'éi₂ goin₂, ca₂lia'₂ ca₂té₂ jmi₄ i₁guian'₃ Diú₄ o₄tag₁₂ ca₂le₃jín₃ i₂'iog₅₄. 26 Ia₁ i₂jé₁ca₂tó₂ i₂'iog₅₄ i₂dsí₃'én₂, 'mú₃ bá₄ jaun₂. 27 Ia₁ Diú₄ bá₄ "ma₂ca₂guiog'₃ o₄tag₄ 'éi₂ ca₂le₃jé₃ jui₅bí₂."† Në₃ në₃, jui₁lia'₂ jme₁juá'₂ Si₂ a₂ca₂guiog'₃ ca₂le₃jé₃, jaun₂ njág'₂ rë₂jiá₃, tsá₃ quen'₅₄ Diú₄ njog₅ jin₄ dsa₂ i₂le₁gan'₅₄ o₄tag₄ Cristo, ia₁ 'njog₅ bá₄ Diú₄ ca₂guiog'₃. 28 Jé₁ma₂ca₂dsiog₃ jmi₄ jaun₂ a₂niog₅ ca₂le₃jé₃ o₄gú₃ Ja₁ñi'₅₄, jaun₂ gué₄ në₃ 'njog₅ Ja₁ñi'₅₄ jíin'₂ táng₃ o₄gú₃ i₁ca₂guiog'₃ 'éi₂, ia₁jaun₂ lén₂ Diú₄ juig₅₄ ca₂le₃jé₃, ne₄ ca₂le₃jé₃.

29 Në₃ në₃, në₁hua'₂ tsá₃ jen'₅₄ 'lag₄, j'é₂ gué'₂ jmo₃ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jñó₂ jmi₂ o₄quió'₄ 'éi₂? Chi₂jua'₂ dsón'₂ rë'₂ dsau₅ a₂tsá₃ jen'₅₄ 'lag₄, j'é₂ gué'₂ lë₃ jñó₂ dsa₂ jmi₂ o₄quió'₄? 30 Jui₁lia'₂ jnia'₅₄ në₃, j'é₂ bá₄ ta₁ jmo₃ i₁nio₄ jnia'₅₄ 'ei₅ gau₂ co₂tan₅₄? 31 Le₂o₃ jmi₄ bá₄ gue₅ jniá₂ 'mú₃. Dsón'₂ bá₄ jaun₂, rin'₅₄ jniog₄, jui₁lia'₂ dsón'₂ bá₄ jmo₅ jniá₂ táng'₅ o₄quián'₂ 'nia'₂ i₂'én₂ le₃quió'₅ Cristo Jesú_s, Te₁gui'₅₄ quián₂ jniog₂. 32 Chi₂jua'₂ ca₂quín₂ jniá₂ quian'₅₄ dsa₂ tsau₂ dsí₅ i₂chan₂ juig₂ Efeso, con'₂ dsí₂jiog₅ dsí₅ dsa₂ mi₂güíg₃,

† 15:27 Salmo 8:6.

¿'e₂ a₂dsí₂ quió₃? Chi₂jua'₂ dsau₅ jaun₂ a₂tsá₃ jen'₅₄
 'lag₄,
 jui₁que₅₄ jui₁'en'₅₄ jniog₄,
 ia₁ con'₂ tsá₃ nój₅ nē₁jua'₂
 ca₂dsau₃ bá₄ jui₁la₂ 'ióg₃.‡

³³ Jaun₂ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, tsá₃ lë₁jme₁gan₅ 'nia'₂
 'au'₂. Tsá₃ i₂jmo₂ 'nia'₂ jui₁lia₂ juá'₂ caun₂ jág₁
 a₂cha₂: "Jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jme₂quian'₅₄ dsa₂ i₂con'₂
 lë₁lín₄, dsi₃'én₂ tag₄ a₂dse₃ a₂'io₂₃." ³⁴ Jaun₂ juá'₅
 jniá₂, jme₁jnio₂ 'nia'₂ ne'₅₄, jen'₅₄ táng₃ 'nia'₂ jui₅
 co₂dsau₅, tsá₃ ma₃'nau₂ 'nia'₂ dso₄. Ia₁ i₂chan₂
 bá₄ i₂lin₅₄ 'nia'₂ i₂tsá₃ cuin₅ Diú₄. Juá'₅ jniá₂ le₂nē₅
 ia₁jaun₂ cán₁ 'nia'₂ ca₂la₂ o₂gui₃.

'A₂ lia'₂ lé₂ a₂jen'₅₄ táng₃ 'lag₄

³⁵ Chan₂ bá₄ i₂le₃ñag₃: "¿'A₂ bá₄ lia'₂ lë₅ jaun₂
 a₂jen'₅₄ 'lag₄? ¿'A₂ lia'₂ líin₅, 'a₂ lia'₂ lë₅ ni₁ñi₁₂
 jé₁ma₂ja₂lein₃?" ³⁶ ¡Caun₂ jág₁ co₄ bá₄ nē₅! Ia₁ jui₁lia'₂
 jme₁jne₅ dsa₂ 'e₂jon₂ jne₂₃, tsá₃ 'ia₂ jua'₅₄ tsá₃ dsi₃'én₂
 jon₂ a₂dsi₂jnia₄. ³⁷ Ia₁ jui₁lia'₂ jme₁jan'₂ 'e₂ jan'₂,
 on₃jua'₅₄ a₂jan'₂ tag₄ a₂lé₂ cang₂. Le₂jaun₂ lë₅ jui₁lia'₂
 cui₂§ jui₁'e₂ gué₃ jon₂ siá'₂ jáñ₃. ³⁸ Le₂jaun₂ bá₄
 jmo₅ Diú₄: cué₂₃ cho'₅₄ lia'₂ con'₂ lë₅ 'ñio₂ dsí₅; lia'₂
 ca₂ne₅₄ míg₂ 'io₂₃ cho'₅₄ con'₂ a₂ca₂tiín₂. ³⁹ Le₂jaun₂
 bá₄ lë₅ quian'₅₄ jui₁lia'₂ ni₁ñi₅: tsá₃ le₃jé₃ lë₅ co₂rë₂.
 Jma₃quén₅ bá₄ lë₅ ni₁ñi₁ dsa₂ mi₂güíg₃, quian'₅₄
 ni₁ñi₁ já'₂ náu₂, jui₁lia'₂ quió'₅ i₁tan₅; jui₁lia'₂ gué'₂
 quió'₅ i₁ju₁ jáñ₃. ⁴⁰ Le₂nē₅ bá₄ lë₅ jui₁lia'₂ a₂cha₂
 guei'₅₄ mi₂güíg₃, quian'₅₄ a₂cha₂ ne₄ gua'₅₄ 'uë₃. Tsá₃
 co₂rë₂ jlá'₁ tág₅ a₂cha₂ guei'₅₄ quian'₅₄ a₂jlá'₁ a₂cha₂

‡ **15:32** Isaías 22:13. § **15:37** lit. "trigo."

ne₄ gua'₅₄ 'uë₃. **41** Le₂në₅ bá₄ siá'₂ tág₅ quió'₅ 'iog₂, quian'₅₄ tsí₂, quian'₅₄ guë₂ nei₅ táng₃. Ján'₃ bá₄ siá'₂ tág₅ nei₅ jé₄ rin'₅₄. *

42 Le₂në₅ bá₄ guë₂ niog₅ lé₂ quian'₅₄ dsa₂, jé₁ma₂ca₂jein'₅₄. Dsi₃'o₃ caun₂ ní₁ñí₅ a₂niog₅ siá'₃; jaun₂ jen'₅₄ táng₃ caun₂ a₂tsá₃ ton₅ jmi₄ siá'₃.

43 Dsi₃'o₃ caun₂ ní₁ñí₅ co₂'nió'₄ a₂lě₅ o₂guí'₃; jaun₂ náu₃ caun₂ ní₁ñí₅ jlá₁. Dsi₃'o₃ caun₂ ní₁ñí₅ 'uan₅₄; la₁ jen'₅₄ táng₃ caun₂ a₂bén₂. **44** Dsi₃'o₃ caun₂ ní₁ñí₅ a₂lě₅ a₂ca₂tín₂ gua'₅₄ 'uë₃ la₂; jaun₂ guë₄ jen'₅₄ táng₃ caun₂ ní₁ñí₅ a₂gu₂dsí₂.

45 Jaun₂ bá₄ lě₃ chi₁ton₅ ne₄ Si₂: “Ca₂lin₃ Adán le₂'uig₅₄ jan₂ dsa₂ i₂'i₄ jme₂dsí₂.† La₁ i₂lín₅ Adán i₂co₂'nió'₄ jé₁ca₂tó₂ guë₂ né₃, ca₂lin₃ jan₂ jme₂dsí₂ i₂to₂ jme₂dsí₂ jniog₄. **46** La₁ on₃jua'₅₄ jme₂dsí₂ ca₂gua₃ de₂ le₂'uig₅₄. A₂ca₂tín₂ gua'₅₄ 'uë₃ bá₄ ca₂lě₃ le₂'uig₅₄; cang₂ jaun₂ ca₂gua₃ a₂gu₂dsí₂. **47** Dsa₂ i₂le₂ne₁ 'éi₂ jme₁lín₄ quian'₅₄ ti₁gua'₅₄ quió'₅ 'uë₃ la₂; i₂jé₁ca₂té₂ on₃ dsa₂ né₃, i₂ca₂já₃ guei'₅₄ i₂juíg₃ bá₄ 'éi₂. **48** Ca₂le₃jín₃ dsa₂ i₂chan₂ ne₄ gua'₅₄ 'uë₃, lín₅ juília'₂ jme₁lín₄ dsa₂ i₂ca₂lin₃ quian'₅₄ ti₁gua'₅₄ 'éi₂; ján₃ bá₄ le₂jaun₂ lín₅ dsa₂ i₂tin₅ guei'₅₄ i₂juíg₃, juília'₂ lín₅ i₂ca₂já₃ guei'₅₄ i₂juíg₃. **49** Juília'₂ quióng₂ jniog₄ quió'₅ dsa₂ i₂ca₂lin₃ quian'₅₄ ti₁gua'₅₄ 'éi₂, ján₃ bá₄ le₂në₅ quióng₅₄‡ jniog₄ lia'₂ jniá₂ i₂ca₂sión₃ guei'₅₄ i₂juíg₃.

* **15:41** Co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄, cosa a₂tsá₃ 'i₄ jme₂dsí₂, a₂ca₂jmo₃ Diú₄. 'Nio'₂ ja₁ton₅ Salmo 8:3, Romanos 1:25. † **15:45** Génesis 2:7.
‡ **15:49** A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ gui'₅₄ juá'₂; “juí₁quióng₅₄ jniog₄.”

50 Juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, rín'₅₄ jniog₄, tsá₃ ca₂tín₂ dsa₂ i₂quian₅ mu₅-ñí₅ ja₁gon₂ Diú₄; on₃ gué'₂ ca₂tín₂ jui₁lia'₂ a₂siá'₃, caun₂ ja₁tsá₃ ton₅ jmig₄ siá'₃. **51** Nei₂ 'nia'₂. La₂ 'é₄ jniá₂ caun₂ jág₁ a₂jme₁rë'₂'ma₄ le₂jniá₅: tsá₃ dsióg₃ ca₂le₃jág₃. La₁ ca₂le₃jág₃ bá₄ jniog₄ le₃tság₃, **52** con'₂ tiá₂, në₂jag₄ bá₄ a₂'méis'₂ dsa₂ co₂ráun₂ jme₁ne₁₂, jë₁ma₂i₁'ein₅₄ ñí₂ trompeta jë₁ca₂tó'₂. Ia₁ dsi₃'ein₅₄ ñí₁ trompeta, jaun₂ gué₄ jen'₅₄ ca₂le₃jín₃ dsa₂ i₂ma₂dsan₃, jaun₂ gué₄ o₁líg'₂ jmig₄ tsá₃ ma₃dsiáin₃. Jaun₂ jniog₄ ca₂le₃jág₃ në₃, qui₂le₃tság₃. **53** Ia₁ ca₂tín₂ qui'₃ a₂siá'₃ quian'₅₄ caun₂ a₂tsá₃ siá'₃; a₂qui'₃ a₂jón₂ quian'₅₄ caun₂ a₂tsá₃ líg'₂ jmig₄ jón₂. **54** Jë₁ma₂qui'₂ ni₁ñí₅ a₂siá'₃ la₂ quian'₅₄ a₂tsá₃ siá'₃, jë₁ma₂qui'₂ ni₁ñí₅ a₂jón₂ la₂ quian'₅₄ a₂tsá₃ líg'₂ jón₂, jaun₂ gué₄ le₃ti₃ jág₁ la₂ a₂tio'₅₄ ne₄ Si₂:

Co₂dsia₅ ca₂lí'₃ co₂nei'₅₄ Te₁gui'₅₄ ne₄ 'mú₃. §

55 ¿A₂já'₄ bá₄ ñó₅ a₂jme₁lén'₂ 'ne₂, 'mú₃?

¿'E₂ bá₄ ca₂lë₃, 'ne₂ 'mú₃,

quian'₅₄ uig₅ a₂jme₁'ág'₁ jnia'₅₄?*

56 Né₃ në₃, jui₁lia'₂ uig₅ a₂jme₁'ág'₁ 'mú₃ jniog₄, dsáu₁ bá₄ jniog₄ jaun₂; jui₁lia'₂ bí₂ a₂'io₅ dsáu₁ jniog₄, Si₂ 'Éi'₃ bá₄ jaun₂. **57** ¡La₁ ti₁'mag'₄ Diú₄ i₂cuë₅ bí₂ a₂lág₂ jniog₄ tél₂le₃ quian'₅₄ Te₁gui'₅₄ Jesucristo quián₂ jniog₄!

58 Jaun₂ lë₃, 'nia'₂ rín'₅₄ jniog₄, i₂'niógs₃ gué₄ lin₃, nau₂ bá₄ 'nia'₂ tiá₂, tsá₃ cuín₅ 'nia'₂ jmig₄ juá'₅₄ 'ein₂ gué₃ jniog'₂ 'nia'₂ cau₅; jui₁dsi₂tsón'₃ bá₄ 'nia'₂

§ **15:54** Isaías 25:8. * **15:55** o₃, “¿'E₂ bá₄ ca₂lë₃, 'ne₂ 'mú₃, quian'₅₄ uig₅ a₂jme₁'ág'₁ jnia'₅₄? ¿A₂já'₄ bá₄ ñó₅ a₂jme₁lén'₂ 'ne₂, tau₂ 'ñio₅?” Oseas 13:14.

quian'₅₄ ta₁ quió'₅ Te₁gui'₅₄. Ia₁ ma₂ñj₁'₅₄ bá₄ 'nia'₂ tsá₃ lě₅ jua'₅₄ a₂lě₁jmo'₂ can'₂ 'nia'₂ ta₁ le₃quió'₅ Te₁gui'₅₄.

16

Ca₂cág'₃ cu₄ a₂jme₃ 'oin₅₄ riñ₅₄

¹ Në₃ në₃, tě₂le₃ quió'₅ guë'₂ cu₄ a₂cag'₄ 'nia'₂ jme₁'ong'₁ riñ'₅₄ i₂'én₂, * le₂jaun₂ bá₄ jmo₄ 'nia'₂ jáñ₃ con'₂ lě₅ jág₁ ma₂cué₃ jniá₂ guá'₅ i₂chan₂ 'uë₃ Galacia. ² Le₂caun₂ do₂mei₅₄, † ca₂tín'₂ bá₄ 'nia'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂ cáu'₁ ca₂la₂ 'a₂ con'₂ tí₅ ca₂ling'₃. A₂jaun₂ con'₂ quiog₂ 'ma₄ 'nia'₂, ma₂lě₅ co₂jnjia₅₄ ia₁jaun₂ tsá₃ lě₅ jua'₅₄ jaun₂ gué₄ cag'₅₄ 'nia'₂ jë₁ma₂dsióg₃ jniá₂. ³ Jaun₂ bá₄, jë₁ma₂tě₂ rë₁dsióg₄ jniá₂, jaun₂ le₃chen₄ dsa₂ riñ'₅₄ i₂'ín'₄ 'nia'₂ guiong'₅₄, dsí₃lén₂ 'éi₂ juig₂ Jerusalén quian₅ caun₂ sí₂ a₂lé₂. Jaun₂ 'éi₂ bá₄ cán₂ cu₄ quián'₂ 'nia'₂ a₂cag'₅₄ në₅ a₂jme₁'ong'₁ riñ'₅₄ ja₁jaun₂. ⁴ Në₁jua'₂ dsi₂ten₅₄ gué'₂ nei₅₄ 'ñjío₃ në₃, jme₃quiong'₅₄ 'éi₂.

Jmo₅ Pa₄ co₂jnjia₅₄ a₂'í₂ jui₅

⁵ Jë₁ma₂tě₂ rë₁nei₅₄ i₁ñjig₁₂ le₂tan₅₄ 'uë₃ Macedonia, jaun₂ gué₄ dsióg₄ ja₁con'₂ 'nia'₂. ⁶ Con'₂ tsá₃ ñó₅ në₁ca₂jan₄ ca₂la₂ ué₂, o₃ në₁ca₂lě₃ ñjig₅ le₂tan₅₄ jein₂ güíg₂ quian'₅₄ 'nia'₂, ia₁jaun₂ lé₂ tsag'₅₄ 'nia'₂ jui₅ chi₂jua'₂ ja₁ca₂tín₂ jniá₂ nei₅₄. ⁷ Ia₁tsá₃ 'nio₃ jniá₂ nei₅₄ tě₂në₃, jua'₅₄ con'₂ ca₂ñjig₅ bá₄ ja₁tion'₅₄ 'nia'₂. Jaun₂ 'ín₂ bá₄ dsí₃ jniá₂ i₁ñjia₁₂ ca₂la₂ ué₂ quian'₅₄ 'nia'₂, në₁jua'₂ ca₂cuë₃ Te₁gui'₅₄ jmig₄. ⁸ La₁ i₁ñjia₁ jniá₂ juig₂ Efeso ca₂lia'₂ ca₂tě₂ Jmig₄ Të₂láu₃-guiá₂.

* **16:1** lit. "dsa₂ jnjo₅." † **16:2** lit. "jmig₄ le₂uig₅₄ quió'₅ semana."

9 Ia₁ 'ŋio₅ bá₄ cuín₅ jmig₄ rë₂na₄ jui₅ lé₂ le₃i₁jmo₃ ta₁ quió'₅ Te₁gui'₅₄, a₂léi₄ a₂të₃dsi₅₄ dsón'₂; ton'₂ le₂jaun₂ bá₄ juín₅ dsa₂ i₂náu₃ 'io'₅₄ táng₃.

10 Në₁jua'₂ ca₂dsióg₃ Timoteo rïn'₅₄ jniog₄, jag₄ 'nia'₂ jaun₂, jaun₂ tsá₃ lë₅ jua'₅₄ a₂gó'₅ 'ein₅₄ jé₄ quián'₂ 'nia'₂, ia₁ ma₂já₅ 'éi₂jmo₂₃ ta₁ quió'₅ Te₁gui'₅₄, jui₁lia'₂ jniá₂ ján₃. **11** Jaun₂tsá₃ jmó'₂ 'nia'₂ 'au'₂ jua'₅₄ tsá₃ 'e₂ quein₅. Të₂le₃ chéin'₂ 'nia'₂ jui₅ a₂'ag₃ tei₄ dsí₅, ia₁jaun₂ jiá₃ ja₃jag₅₄ jniá₂. Ia₁ chi₁jain₁₂ jniá₂ quian'₅₄ rïn'₅₄ jniog₄.

12 Në₃ në₃, jui₁lia'₂ Apolos rïn'₅₄ jniog₄, jme₁chi₂quiain₅₄ jniá₂ jmig₄ a₂dsó₃ quiain'₅₄ rïn'₅₄ jniog₄ dsi₁jiin₁₂ 'nia'₂. Co₂dsia₅ tsá₃ ca₂lë₃ dsí₅ dsó₃ rë₂në₃, la₁ në₅ bá₄ dsióg₄ líg'₂ ca₂cuín₃ jmig₄ dsó₃.

Jág₁ a₂'ág'₃jág₁jé₁ca₂tó'₂

13 Jmo₄ 'í₁, nau₂ 'nia'₂ tiá₂ a₂'én'₂ 'nia'₂. Jmo₄ ma₂chang'₂ a₂lë₅ 'au'₂ ma₂ca₂cang'₅₄ ma₂ji'₅₄, tión'₁ 'nia'₂ a₂'uang'₂. **14** Ca₂le₃jé₃ 'e₂ niog₅ jmo'₂ 'nia'₂ ja₁con₂ ríng'₂, jmo₄ léi₄ a₂'nióg'₃ të₃dsón'₂ ríng'₂.

15 Në₃ në₃, jui₁lia'₂ ma₂njí'₅₄ 'nia'₂, rïn'₅₄ jniog₄: Estéfanas, quiain'₅₄ dsa₂dsi₂néi₂ quió'₅, ca₂liin₃ dsa₂ i₂le₂'uig₅₄ i₂ca₂rë₃'én₂ jág₁ dse₃ 'uë₃ Acaya. Dsa₂ rïn'₅₄ 'éi₂ në₃ ma₂ja₂léin₂ ca₂ne₅₄ jme₁jme₂ti₃ ja₁con₂ rïn'₅₄ jniog₄ dsa₂ 'én₂ ja₁jaun₂. Chi₂quian₅₄ jniá₂ 'nia'₂ jmig₄ jaun₂ në₃, **16** jme₁gan'₃ 'nia'₂ jui₁lia'₂ dsa₂ le₂'éi₂, quian'₅₄ gué₄ ca₂le₃jín₃ rïn'₅₄ jui₁lia'₂ i₂jme₂'o₅₄ quian'₅₄ ta₁ le₂jaun₂. **17** 'Io'₂ jmo₅ jniá₂ në₃, ia₁ ma₂guan₅ Estéfanas, Fortunato, quiain'₅₄ Acaico; ma₂ca₂jme₃'ñiai₂₃ jui₁lia'₂ a₂jme₁'nió'₅ ja₁con₂ jniá₂ 'uig₅₄ ia₁ a₂tsá₃ 'nia'₂ chan'₂ ja₁lá₃. **18** 'Éi₂ bá₄ ma₂jmo₃ lián'₂ dsí₃ të₂le₃ jui₅ jme₂dsí₂, le₂jaun₂ bá₄

ma₂qui₂ma₂jmo₃ lián₂ 'au'₂ 'nia'₂ ján₃. Jaun₂ 'nió'₅ jme₁gan₃ jniog₄ dsa₂ le₂'éi₂.

19 Ca₂le₃jín₃ guá₅ ja₁tén₄ le₂tan₅₄ 'uë₃ Asia, cuiñ₂₃ Diú₄ 'nia'₂. Le₂jaun₂ bá₄ Aquila quian'₅₄ Priscila[‡] ně₃, quian'₅₄ co₂nió'₃ dsa₂ rín₅₄ i₂njí₂ dsi₂néi₂ quió'₅ ně₃, cuiñ₂₃ Diú₄ 'njo₅ lin₃ 'nia'₂, le₃quió'₅ Te₁gui'₅₄.
20 Ca₂le₃jín₃ rín₅₄ jniog₄ i₂tion'₅₄ ja₁lá₃, cuiñ₂₃ Diú₄ 'nia'₂. Qui₁cuiñ₅₄ 'nia'₂ Diú₄ ríng₂ le₂jang₂ le₂jang₂ a₂qui₁chén'§ jú₅ ríng₂, a₂lě₅ léi₄ a₂ma₂'ei₅ caun₂ jág₁ a₂le₁jé₃ 'au'₂ quian'₅₄ ríng₂.

21 Jniá₂ Pa₄, cuíng₅ Diú₄ 'nia'₂ ne₄ si₂ la₂, quian'₅₄ gu₃ 'nió₃. *

22 Chi₂jua'₂ chan₂jan₂tsá₃ 'nioi₃ Te₁gui'₅₄, co₂dsia₅ bá₄ ju₁dsi₂'éin₂. jñiá₅ 'ne₂, Te₁gui'₅₄!†

23 Ju₁jme₂gu'₅₄ bá₄ Te₁gui'₅₄ Jesucristo i₂'ua₁ dsí₅.

24 Ca₂le₃jín'₃ bá₄ 'nia'₂ 'nióg₃, le₃quió'₅ Te₁gui'₅₄ Cristo Jesús. A₂méi₃.‡ Co₂në₅.

‡ **16:19** griego: Prisca. § **16:20** Caun₂ tag₄ a₂jme₁chí'₄ lia'₂ con'₂ jme₁ca₂jmo₃ Pa₄ si₂ la₂. * **16:21** 'Nio'₂ ja₁ton₅ Gálatas 6:11; Colosenses 4:18; 2 Tesalonicenses 3:17; Filemón 19. † **16:22**

griego: maranatha, jág₁ arameo a₂juá'₂ "Niá'₅ 'ne₂, Te₁gui'₅₄."

‡ **16:24** A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ tsá₃ chi₁ton₅ "A₂méi₃."

**Jag₁ 'mí₂ a₂ma₂li'₅₄ quian'₅₄ Diu₄
New Testament in Chinantec, Tepetotutla
(MX:cnt:Chinantec, Tepetotutla)**

copyright © 1994 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Tepetotutla

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Tepetotutla [cnt], Mexico

Copyright Information

© 1994, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chinantec, Tepetotutla

© 1994, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

liv

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 30 Dec 2021
5c52af9e-3086-5d57-9b7e-2e495fea8899